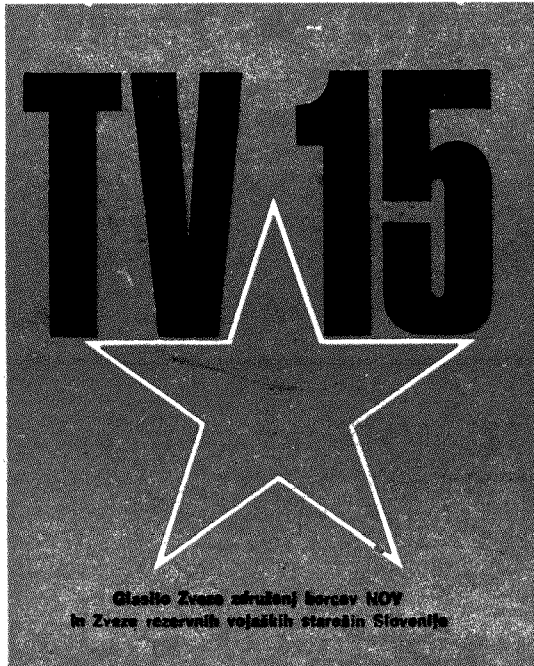

**naš
tovariš**

Št. 16—17 • 28. april 1977 • Leto XV

TITO POČASTIL JUBILEJ SLOVENSKE PARTIJE

V ponedeljek, 25. aprila, je bil v sončni Ljubljani poseben, nepozaben dan. Nepregledna množica delavcev, mladincev in pionirjev je s ploskanjem, s pozdravnimi klici, transparenti in s pesmijo pozdravila najdražjega gosta — našega Tita.

Tovariš Tito, ki je s svojim obiskom v Sloveniji počastil jubilej slovenske partije, se je udeležil tudi slavnostne seje centralnega komiteja Zveze komunistov Slovenije ob 40. obletnici ustanovnega kongresa Komunistične partije Slovenije, ki je bila v unionski dvorani v Ljubljani. Po slavnostnem govoru predsednika centralnega komiteja Zveze komunistov Slovenije Franceta Popita, je stopil na govorniški oder predsednik republike in ZKJ Josip Broz Tito. V krajšem govoru ga je večkrat prekinilo ploskanje in skandiranje »Tito — partija!«, ki je opozorilo na velik pomen tesne povezanosti partije z ljudstvom, z množicami. Tovariš Tito je poudaril, da nas, kljub velikim zmagam, čakajo še odgovorne naloge! Čestital je slovenskim komunistom ob veličastni slovesnosti in dodal, da kaj takega, kot je bilo tega dne v Ljubljani, še ni videl.

Foto S. TERSEK

Prihodnja številka TV-15
bo izšla 12. maja

Kdo iz mene poje ljudje, ljudje, ljudje...

Vrsta je dolga in močno strnjena veriga

Srečanje s komunistom

S tem pa smo pri torišču nekdanjega in današnjega stanja; kultura in politika sta si v tem kraju vedno tesno podajali roke. Vzgajali sta zavestne in sposobne revolucionarje, ki so zagnano branili delavca in stopili v drugo svetovno vojno pripravljeni in prepričani v zmago pravičnega.

STR. 5

»... Včasih, v stari Jugoslaviji, je moral delavec predvsem fizično delati, pa še to ni bila njegova pravica. Dandanes ima pravico do dela in do odločanja. Delavsko samoupravljanje ni mogoče, če delavec nima znanja, če ni poučen o vsem, kar se dogaja v pod-

jetu, v družbi. Delegatski sistem, zakon o združenem delu, naša samoupravna socialistična družba zahteva vsesplošno aktivnega človeka. Ponosni smo lahko, da se je v tem našem sistemu izobrazila armada delavcev in vendar nas čaka še veliko dela.«

STR. 8

Tako pripoveduje Janez Elikan. »Tudi če nisi, moraš ob Titovih besedah postati odločen in pripravljen bitko, ki jo postavlja čas, izbojevati za vsako ceno!« Še en dokaz, da so temelji naše družbe tako močni, da jih nihče ne bo mogel izpodkopati.

STR. 23

**VSEM NAROČNIKOM, BRALCEM IN SODELAVCEM ISKRENO ČESTITAMO
ZA PRAZNIK USTANOVITVE OF, 27. APRIL, IN ZA PRAZNIK DELA, 1. MAJ!
RO ZZB NOV SLOVENIJE
RO ZRVS SLOVENIJE
UREDNIŠTVO IN UPRAVA TV-15
ZALOŽBA BOREC**

od torka
do torka**Sreda, 20. aprila 1977**

Delegati zbora združenega dela in občin so podprli predlog o gradnji in financiranju Radia Jugoslavije.

Predsednik Tito je priredil slovesno večerjo v čast danski kraljici Margareti II. ob njenem obisku v naši državi.

Avstrijska vlada je razpisala nagrado petdesettisoč šilingov tistemu, ki bi pomagal odkriti diverzante na Koroškem.

Četrtek, 21. aprila 1977

V Beogradu so podelili nagrade »Dimitrija Tucovića« Edvardu Kardelju in dr. Miroslavu Pečužliću.

Zvezna štajeta mladosti je na poti po SR Hrvatski.

V Novem Sadu se je začela »okrogla miza novinarjev« o človekovih pravicah v svetu in Jugoslaviji.

Petek, 22. aprila 1977

Na povabilo predsednika Tita je v našo državo pripotoval na obisk predsednik ljudske republike Angole dr. Agostinho Neto.

Stiki med Kubo in ZDA se krepijo — na obisk na Kubo je prišla delegacija ameriških gospodarstvenikov.

Sobota, 23. aprila 1977

V Mariboru je bilo šesto republiško srečanje med vojno ukradenih otrok.

Po neprestanih nemirih so italijanske oblasti za mesec dni prepovedale vsa zbiranja.

V Pakistanu se vrstijo nemiri in aretacije.

Ponedeljek, 25. aprila 1977

V Ljubljani je bila slavnostna seja centralnega komiteja ZK Slovenije ob 40. obletnici ustanovnega kongresa na Čebinah. Seje se je udeležil tudi predsednik republike Josip Broz Tito.

Na univerzi Duluth v ameriški zvezni državi Minnesoti je bila konferenca o Američanih jugoslovanskega rodu.

V baskovskem mestu Guernici je bila po štiridesetih letih prva javna prireditev v spomin na nacistično bombardiranje mesta v času španske državljanske vojne.

Torek, 26. aprila 1977

Letošnja prireditev Po poteh tovarštva in spominov se je začela s pohodom 20.000 ljubljanskih pionirjev in mladincev.

V Ljubljani je bila slavnostna seja republiške konference SZDL, na kateri je govoril Stane Dolanc. Na seji so podelili tudi letošnja priznanja Osvobodilne fronte.

Demonstranti na množičnih protifašističnih demonstracijah na Dunaju so od vlade zahtevali, naj prepove neonacistično delovanje.

Kaj smo storili za Pot spominov in tovarštva

Odmev na sestavek »Kdo uničuje pomnike ob žici?«

V vašem cenjenem listu št. 2, ki je izšel 7. aprila letos, ste objavili članek pod naslovom »Kdo uničuje pomnike ob žici?«. Ker pisec članka povezuje vandalizem med drugim tudi z neskrbnostjo delavcev kolektiva »Veletekstil«, vam posredujemo naslednje pojasnilo:

Delavci kolektiva »Veletekstil« so leta 1975 med prvimi (in tudi redkimi) povabljenimi denarno podprli akcijo Zveze mladine Slovenije za obnovo poti in spominskih kamnov ob žici okupirane Ljubljane. Na pomlad leta 1976 so delavci še posebej in s sredstvi delovne organizacije uredili spominski kamen in okolico. Očiščena je bila tudi širša okolica in posuta s peskom drobnjakom, nameščeni pa sta bili dve tabli z opozorilom za odmetavanje odpadkov in nesnage. Odstranjen je bil plevel in divje grmičevje, podnožje spomenika je bilo zasejano s travo in okrasnim cvetjem, napravljene so bile stopnice za boljši dostop h kamnu in obnovljene črke na njem.

Delavci so na zboru kolektiva, ki je bil 19. oktobra 1976, verjetno prav tako med prvimi, dali soglasje k družbenemu dogovoru o izgradnji, urejanju in vzdrževanju Poti spominov in tovarštva.

Spomenik stoji na izredno lepi lokaciji in je prav zaradi tega to mesto pripravno za piknike z običajno posledico onesnaženja, nič manj pa zaradi izpostavljenosti tudi za izživiljanje pokvarjenjakov. Kakor izgleda, tudi naša občasna kontrola stanja ni mogla preprečiti vandalizma.

Po objavi članka v TV 15 smo si na licu mesta ogledali stanje in res pri drugih kamnih nismo ugotovili materialne škode, vsi pa so zasmeteni z odpadki.

Ker smo storili vse za lep izgled spomenika in njegove okolice in pristopili tudi k omenjenemu družbenemu dogovoru, ki naj da dokončno podobo Poti spominov in tovarštva, zavračamo vse očitke za neskrbnost delavcev našega kolektiva.

Sindikalna organizacija
»VELETEKSTIL«
Vlado Končič, predsednik

Preskromno obeležje NOB

Odmev na sestavek »Ali partizanska bolnišnica na Skalci ni zaslužila, da bi imela dostojnejši pomnik?«

Na mladinski strani TV 15, in sicer v novi rubriki »Kdo je kriv?«, je bil objavljen sestavek z naslovom »Ali partizanska bolnišnica na Skalci ni zaslužila, da bi imela dostojnejši pomnik?«, v katerem je Marica Sivec zelo prizadeto opisala stanje kraja, kjer je med narodnoosvobodilnim bojem delovala partizanska bolnišnica na Skalci.

Naj kot v odmev pojasnim:

Na zadnji seji odbora aktivistov OF Zapadno-pri-morskega okrožja, kamor sodita tudi Trenta in Soča, so aktivisti sprožili vprašanje postavitve obeležja na kraju »Na Skali« v Soči, kjer je delovala partizanska bolnišnica. Vsi smo bili mnenja, da je sedanje obeležje preskromno in da ta kraj zasluži lepši in dostojnejši pomnik na dni narodnoosvobodilnega boja, v poduk mlademu rodu! Dogovorjeno je bilo tudi, da naj se za to obeležje na Skalci zavzamejo aktivisti iz

Dore Klemenčič-Maj, ranjenec 1941, svinčnik

okrajnega odbora OF iz Bovca, ker je to na njihovem območju.

Prizadevanja okrožnega odbora za zapadno Primorsko gredo v to, da bi bili vsi ti kraji, ki spominjajo na težavne dni našega naroda, primerno obeleženi. Seveda, če bi se za to le našla finančna sredstva! To je želja vseh nas, toda brez prispevka krajanov in predvsem mladine se le-ta ne bo uresničila, ker je takih krajev (Podleskovca, Gregorčičev slap in Zaga), na primer, kjer so tudi delovale partizanske sanitetne postaje št. 5, 6 in 7 že pred kapitulacijo Italije veliko in bi bila za to potrebna precejšnja sredstva.

PAVLA LEBAN,
Podlubinaj 84
p. Tolmin

Za naš TV 15 gre!

Odmev na delovni pogovor sodelavcev in dopisnikov borčevskega glasila

Delovni pogovor sodelavcev in dopisnikov TV 15, ki je bil 12. aprila letos v Klubu delegatov v Ljubljani, je potekal v pristranskem, odkritem, tovariškem in hkrati malo zaskrbljujočem ozračju.

S predstavniki TV 15 smo se pogovorili, naj ponovim, odkrito in tovariško, kot smo se včasih pod smrekami v naših gozdovih! Vendar, ko smo se razhajali, eden v trboveljske revirje, drugi v Kamnik, tretji v Postojno, je z nami odšlo vprašanje: »Zakaj nekateri odpovedujejo ta naš edini list, četudi bi lahko mirno pogrešali naročnino, ki ni visoka?« Ko pa na drugi strani vemo, da mnogi borci, ki imajo manjše pokojnine, TV 15 ne bi odpovedali za nič na svetu.

Nekoč sem v TV 15 prebral o tako imenovanih poverjenikih za TV 15, zdaj pa o tem ni nič več slišati. Kaj je z njimi?

Mislím, da ob problemih, ki tarejo uredništvo — mislim predvsem na tiste finančne — ne bi smeli nikoli pozabiti, da gre za naš TV 15 in da bi bilo treba enkrat za vselej rešiti to vprašanje, o katerem je bilo — med drugim — govora na srečanju sodelavcev in dopisnikov TV 15 in da bi morali biti, če že ne vsi, pa vsaj večina članov borčevske organizacije nanj tudi naročeni!

IVAN MEZGEC,
Kraigherjeva 9
p. Postojna

Še o Garibaldijevi brigadi

Odmev na sestavek »Prehod Garibaldijeve brigade čez Sočo«

Ob prebiranju TV 15, ki je izšel 24. februarja letos, sem se posebno ustavil ob sestavku tovariša Šturma »Prehod Garibaldijeve brigade čez Sočo«. Sestavek je dobro začet, pozneje pa bi, vsaj po mojem mnenju, moral tovariš Rudi Šturm podrobneje opisati, na primer, kaj se je zgodilo s sedmimi možmi, ki so bili poslani kot predhodnica. Zanimivo bi bilo tudi za bralce, če bi zvedeli, ali je brigada prispela v Cerkno, kamor je bila namenjena in kje so sedaj pokopani Garibaldinci, ki so padli v tem pohodu. Kot vem, jih je bilo osemnajst. Vemo, da je prišla Garibaldijeva brigada v sovražnikovo zasedo. Ali je bila izbrana napačna pot? Glavnina ne bi smela izgubiti stika s predhodnico in verjetno je bilo prav zato sedem mož že prej zajetih. Če je brigada res taborila na Selah nad Podmelcom, potem bi lahko izbrala krajšo in varnejšo pot, kajti pot proti Ljublinji in čez hrib v vas Klavže že precej dolga. In če je brigada srečno prišla čez Sočo, zakaj niso šli bolj skrito čez Baško grapo, saj ni bilo treba iti čez most. Še in še je vprašanj, ki so se mi porajala ob prebiranju sestavka tovariša Šturma.

Zelo lepo bi bilo, če bi Rudi Šturm kaj napisal za TV 15 o usodi Garibaldijeve brigade.

STANKO GOLJA,
Ul. 1. avgusta 7
p. Kranj

Prosimo, da pisma pošiljate podpisana s polnim naslovom, čeprav bomo — na posebno avtorjevo zahtevo — objavili samo inicialke. Prav tako si uredništvo pridržuje pravico, da pisma objavlja v skrajšani in zgoščeni obliki, da bi skromno odmerjeni prostor lahko čim boljše izkoristili.

UREDNIŠTVO

Podpisan medobčinski družbeni dogovor o priznavalninah

Izenačevanje priznavalnin

Republiški odbor za vprašanja borcev NOV in vojaških invalidov je 19. aprila sklical posvetovanje s predstavniki občinskih skupščin o razporeditvi finančnih sredstev za priznavalnine udeležencem NOV, ki jih zajema medobčinski družbeni dogovor o skupnih osnovah in merilih za podeljevanje priznavalnin udeležencem NOV in drugih vojn. Po razgovoru so pooblašeni predstavniki občin družbeni dogovor slovesno podpisali.

Republiški komite za vprašanja borcev NOV in vojaških invalidov je na podlagi stališč skupščine SR Slovenije, stališča predsedstva republiške konference SZDL Slovenije in izvršnega sveta skupščine SR Slovenije pripravil predlog družbenega dogovora o skupnih osnovah in merilih za podeljevanje priznavalnin udeležencem NOV in drugih vojn, ki jih urejajo občinske skupščine s svojimi predpisi. Vemo, da je sedaj višina priznavalnine odvisna od denarne sposobnosti občine, zato obstajajo v višini priznavalnine velike razlike med razvitimi in nerazvitimi občinami. Družbeni dogovor, ki naj bi veljal za vse slovenske občine, naj bi te razlike odpravil in na enotnih osnovah in merilih zagotovil 18.396 udeležencem NOV materialno pomoč ter s tem izboljšal njihov materialni položaj.

Po sedaj veljavnih občinskih odlokih prejema priznavalnine 8236 upravičencev, finančna sredstva pa zagotavljajo občinske skupščine v svojih proračunih. Sredstva za priznavalnine prilagajajo občinske skupščine svojim materialnim možnostim, zato so priznavalnine oblikovane na različne načine, različni so tudi pogoji za pridobitev priznavalnine, njena višina, krog upravičencev ter cenzusi. Tako različni pogoji za pridobitev priznavalnine so privedli do tega, da so nekatere občinske skupščine zajele med upravičence tudi borce, ki imajo priznано le enojno štetje let, ki pa seveda niso upravičeni prejemati priznavalnine.

Po družbenem dogovoru se bo število upravičencev do občinske priznavalnine zaradi razširitev kroga upravičencev in enotnih cenzusov povečalo na 18.396. S tem bodo potrebna tudi večja finančna sredstva in v ta namen je republiški komite za vprašanja borcev NOV in vo-

jaških invalidov že planiral za letošnje leto 218.570.000 dinarjev (upoštevano je, da dobi vsak upravičenec povprečno 900 dinarjev mesečno).

Ekonomski položaj naše republike je takšen, da združeno delo ne bi moglo v enem letu zagotoviti celotna sredstva za uresničitev družbenega dogovora, zato so bila na vseh ustreznih forumih sprejeta stališča, da naj se družbeni dogovor uresničuje postopoma, dokončno pa naj uredi vprašanje priznavalnin v treh letih.

Celotna sredstva, ki naj bi jih letos porabili za priznavalnine, znašajo 72.848.160 dinarjev. Ta sredstva naj v svojih predračunih predvidijo občinske skupščine, dopolnjevanje občine, ki ne zmorejo predvidenih sredstev, pa naj bi sprejele del potrebnih sredstev iz republiškega proračuna. S tem pa se postavlja tudi vprašanje, kako razdeliti sredstva med občine. Predstavniki občinskih skupščin so se na posvetovanju odločili za varianto, po kateri sodelujejo občinske skupščine pri razdelitvi sredstev na dva načina. K skupnim sredstvom, porabljenim za priznavalnine v lanskem letu, se za vsako občino posebej prišteje 10,8 odstotka, za kolikor je dovoljeno povečanje lanske potrošnje za namene tudi na drugih področjih. Od 18.713.597 dinarjev, ki jih je treba razdeliti med posamezne občine, se za takšno povečanje porabi 5.846.532 dinarjev. Pri dodatni delitvi ostanka 12.867.065 dinarjev sodeluje samo petintrideset občin, ki imajo najnižje priznavalnine oziroma minimalni razpon podeljevanja priznavalnin in pri katerih so tudi cenzusi nižji. To so v glavnem manj razvite občine, ki pa imajo veliko število upravičencev. Vse te občine bodo dopolnjene, kar pomeni, da bo treba posamezne oblike njihove potrošnje podpreti z

dodatnimi sredstvi iz republiškega proračuna.

Družbeni dogovor, ki naj bi začel veljati od 1. januarja 1977, je torej podpisan in začrtana je dobra pot, ki naj bi sedanje precejšnje razlike med občinami postopoma odpravila. Še enkrat pa je treba poudariti, da je to postopno reševanje, zato bodo tudi težave, ki bodo še nastajale in tudi razlike, le postopoma odpravljene.

M. V.

Slavnostni sprejem v občini Vič-Rudnik

Občina Ljubljana-Vič-Rudnik praznuje svoj občinski praznik na dan ustanovitve osvobodilne fronte slovenskega naroda, 27. aprila. Letošnje občinsko praznovanje je tudi ta občina povezala s Titovim jubilejem in jubileji partije. Posebno pozornost je bila še do nosilcev partizanske spomenice 1941 in jih tudi letos povabila na že tradicionalni sprejem, ki so ga pripravile občinska skupščina in družbenopolitične organizacije občine Ljubljana Vič-Rudnik. Na slavnostni prireditvi, ki je bila v četrtek, 21. aprila, je v slavnostnem govoru spregovoril predsednik občine tovariš Vili Belič. Orisal je pot tovariša Tita in partije, spregovoril o politiki neuvrčenosti in naši samoupravni socialistični usmeritvi in še posebej o razvoju in načrtih občine Vič-Rudnik.

V krajšem kulturnem programu je nastopil ženski pevski zbor iz Horjula s pesmimi o pomladi in revoluciji ter recitacijami.

Potrebno bo še precej dela

V Skupščini SRS so pred dnevi izmenjali izkušnje o delu skupščinskih komisij. V razpravi je sodeloval tudi Janez Japelj, predsednik Komisije za vprašanja borcev NOV. Njegovo razpravo v predsedstvu Skupščine posredujemo tudi na tem mestu.

»Delo v naši komisiji je zelo zahtevno in raznovrstno, kajti socialna varnost borcev zahteva prizadevanja vrste naših družbenih organov, ki so zadržani, da rešujejo probleme naših delovnih ljudi nasploh in prav tako seveda tudi vsa tista vprašanja, ki se nanašajo na borce in invalide. Glede stališč, ki jih uporablja komisija kot osnovo za svoje delo, ni težav, saj imamo zelo aktivno organizacijo Zveze združenj borcev NOV, ki je v Sloveniji zelo dejavna družbenopolitična organizacija.

Menim, da bi bilo kljub temu potrebno varstvo borcev še nadalje vključevati znotraj Socialistične zveze in tudi drugih samoupravnih organov in delegatskih teles. Potrebno bi bilo s širših vidikov oceniti položaj borcev in ukrepe, ki jih moramo izvajati prav v sedanjem obdobju. Če namreč ocenjujemo borčevsko populacijo od vojne sem, lahko rečemo, da v prvih letih po vojni ni bilo veliko problemov glede socialnega varstva. Bilo je le nekaj vprašanj, ki so zadevala položaj vojaških vojni invalidov, vojni vdov in otrok padlih borcev in nekaterih obolelih borcev, večina pa je bila aktivnih in so pač živeli od svojega dela. S staranjem teh ljudi pa se kopičijo novi problemi: oboležlost, osamelost in socialna ogroženost so dosti večje.

Njihov socialni položaj se zapleta tudi zaradi različnih pokojninskih sistemov, tako da imamo precejšnje število borcev, ki so v nekega smislu na meji socialne ogroženosti. Z odlikanjem od vojni časov, s staranjem teh ljudi, se problemi socialnega varstva zapletajo in postaja reševanje teh vprašanj zato bolj zahtevno in odgovorno. Hočem reči, da bi bilo potrebno prav zaradi teh razlogov ta vprašanja širše osvetliti v družbi.

V začetku delovanja nove delegatske skupščine smo v glavnem ugotovili, da so se vprašanja borcev obravnavala v različnih upravnih organih in da v okviru republiške uprave ni bilo nobene prave koordinacije. S predlogom naše komisije pri skupščini smo dosegli, da se je ustanovil Republiški komite za vprašanja borcev, ki naj bi usklajeno urejal ta vprašanja. Res je sicer, da komite zaradi kadrovskih in drugih težav še ni dovolj organiziran in nima še zadosti usposobljene strokovne službe. Veliko vprašanj smo tako obravnavali v naši komisiji. Sodelovali smo pri urejanju teh borčevskih vprašanj tako v okviru uprave kot naših samoupravnih teles ter tako vrsto stvari preko delegatske skupščine premaknili naprej. Zlasti so bili potrebni dopolnitve nekateri predpisi in zakoni, ki so probleme borcev bolj jasno in določno opredelili. Po lanskoletni razpravi o analizi varstva borcev, ki jo je delal komite, smo v Skupščini SRS sprejeli stališče, ki predstavlja dolgoročno podlago za izvajanje politike varstva borcev. Veliko pozornosti je komisija namenila tudi odpravljanju ti-

stih nepravilnosti in absurdov, ki so v predpisih in zakonih ovira za poenotenje meril in bolj pravične odnose na tem področju. Komisija je seveda vrsto teh vprašanj urejala v okviru ustreznih organov v Zveznem zboru, kjer smo uspeli urediti tudi nekatera pereča vprašanja vojaških vojni invalidov iz zamejstva. Navzročimo tudi v ustreznih političnih telesih, v Zvezi borcev v federaciji, kjer se usklajujejo stališča in dosegajo enotna merila in pogledi glede varstva borcev v vseh republikah in pokrajinah.

Očitno je, da zahteva varstvo borcev zelo prizadevno delo v vseh družbenih organizacijah, ker so problemi borcev zajeti v številnih zakonih in predpisih, za njihovo izvajanje pa odgovorni različni upravni in samoupravni organi. Menim, da je trenutno najbolj pomembno, da dosežemo urejanje borčevskih vprašanj znotraj samoupravnih interesnih skupnosti. Tu gre predvsem za skupnosti zdravstvenega varstva in invalidsko-pokojninskega zavarovanja, za stanovanjske skupnosti, v manjšem obsegu pa tudi za skupnosti socialnega skrbstva. Vrsto borčevskih vprašanj je potrebno reševati prav v okviru teh skupnosti. Tako je na primer skupnost zdravstvenega varstva zadolžena, da ustanavlja borčevske ambulante in dispanzerje ter ureja vsa ostala zdravstvena vprašanja borcev. Moram reči, da je na tem področju še nekaj odprtih vprašanj in problemov, zato bo potrebno še precej dela, da bi odpravili nekatere ovire, ki jih najpogosteje sploh ne bi bilo treba.

Uskladitev pomoči borcem z življenjskimi stroški v republiki

Skrb za vojaška pokopališča in grobove v naši republiki še danes ni urejena z nobenim zakonom. Zakon o pokopališčih in pokopališki redi zajemajo le grobove, ki leže znotraj pokopališč, zunaj njega pa ostajajo vsi drugi grobovi. Tudi kategorizacija grobov in vojaških pokopališč ni jasna. Nekateri jih prištevajo med kulturne spomenike, drugi pa jim to odrekajo. Verjetno prav zaradi takšnih nejasnosti so vojaška pokopališča in grobove spregledali tudi sestavljenci republiške ustave, kjer, kar se sicer čudno sliši, niso nikjer omenjeni. Skrb za njih pa je vsekakor dolžnost naše družbe in treba bo poiskati ustrezno rešitev.

O teh problemih so spregovorili na 16. seji republiškega komiteja za vprašanja borcev NOV in vojaških invalidov, ki so se je udeležili tudi predstavniki republiške konference SZDL, Zaveza SR Slovenije za spomeniško varstvo in Kulturne skupnosti Slovenije, vendar do pravih zaključkov še niso prišli.

Na isti seji je republiški komite za vprašanja borcev NOV in vojaških invalidov sprejel tudi naslednje odloke.

Odlok o določitvi osnove za priznanje republiškega dodatka zaposlenim udeležencem NOV, po katerem znaša osnovna za priznanje republiškega dodatka za borce v letu 1977 — 4739 dinarjev.

Odlok o uskladitvi denarne pomoči, dodatka za potrebo in tujo pomoč ter dodatne denarne pomoči žrtvam fašističnega nasilja, civilnim žrtvam vojne, žrtvam vojnega materiala in njihovim družinskim članom v letu 1977 z gibanjem povprečnih življenjskih stroškov, kar se uskladi tako, da se poveča za 13,1 odstotka. Tako bo znašala mesečna denarna pomoč za upravičence, ki imajo sto odstotno telesno okvaro 1059 dinarjev, za 90-odstotno okvaro 798 dinarjev, za osemdesetodstotno okvaro 573 dinarjev, za sedemdesetodstotno okvaro 428 in za šestdesetodstotno okvaro 286 dinarjev. Dodatek za potrebo in tujo pomoč znaša za upravičence 1720 dinarjev mesečno.

Odlok o uskladitvi premoženjskega cenzusa kot pogoja za pravico do dodatne pomoči žrtvam fašističnega nasilja, civilnim žrtvam vojne in žrtvam vojnega materiala. Cenzus za letni osebni dohodek iz kmetijske dejavnosti znaša 770 dinarjev, za druge redne dohodke pa 498 dinarjev mesečno na družinskega člana.

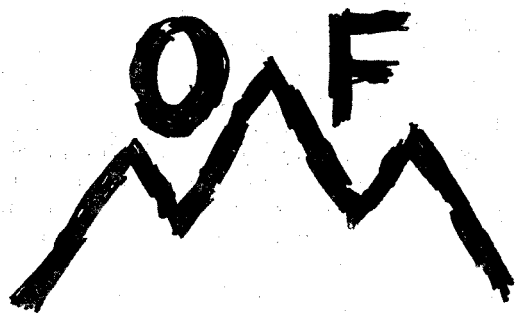
Odlok o uskladitvi denarne pomoči družinskim članom, katerih hranilec je v obvezni vojaški službi, po katerem se denarna pomoč tem upravičencem zviša za 13,1 odstotka.

Odlok o višini nadomestila za stroške letnega dopusta borcem za severno mejo v letih 1918 in 1919 ter slovenskim prostovoljcem iz vojn 1912 do 1918 znaša v letošnjem letu 1525 dinarjev.

Vse odloke, ki jih je sprejel republiški komite za vprašanja borcev NOV in vojaških invalidov, mora potrditi še izvršni svet skupščine SR Slovenije, kar bo predvidoma v prvi polovici maja. Vsi odloki pa začnejo veljati naslednji dan po objavi v Uradnem listu.

Osvobodilna fronta v boju za pravičnejšo prihodnost delovnih ljudi

NI JE SILE, KI BI ZLOMILA DUHA IN ENOTNO VOLJO NARODA

... Ko je Osvobodilna fronta pred 36 leti odprla slovenskemu narodu nove perspektive v prihodnost, je stopila pred svoje ljudstvo z jasnimi in nedvoumnimi programom: sovražnik je močan, vendar je ni sile, ki bi lahko zlomila duha in enotno voljo naroda; zato Slovenec ne sme poklekniti pred nasiljem; svoboda ne bo prišla sama od sebe, zanjo se je treba tolči s krvjo; vse demokratične in svobodoljubne sile in vsi resnični patrioti se morajo združiti v boju proti okupatorju in ustvariti enotno narodno-osvobodilno fronto; takoj je treba začeti s pripravami na oboroženi odpor in takoj, ko bodo dani potrebni pogoji, preiti v vstajo, v odločno in nepomirljivo borbo s puško v roki vse do poslednje zmage, v boj za osvoboditev in združitev slovenske zemlje od Soče do Sotle, v boj za novo, demokratično in federativno Jugoslavijo, za resnično bratstvo slovenskega naroda z drugimi narodi Jugoslavije.

Na temelju tega programa se je ob Osvobodilni fronti zbral tako rekoč ves slovenski narod, ne glede na razlike v političnem prepričanju in svetovnem nazoru. V njej že od prvega dne aktivno delujejo delavci, kmetje, kulturni delavci, zdravniki, inženirji, profesorji, učitelji, duhovniki, uradniki in drugi patrioti, razen tistih znanih reakcionarjev in peščice izdajalcev — suhih vej na živem narodovem stebelu — ki so izdali slovenski nacionalni interes. Izdajalska vloga bana Natlačenca, škofa Rožmana, petokolonaška akcija generala Rupnika so slovenskemu narodu znane — kot izdajalce jih je obsodil že med NOB in te obsodbe nihče ni nikoli in nikoli ne more več preklicati. Ta peščica izdajalcev, starih politikantov in mešetarjev, se je zoperstavila interesom slovenskega ljudstva in odkrito prešla na stran okupatorja, fašizma in mednarodne reakcije. Še v teku borbe niso bili poraženi samo vojaško, temveč tudi politično in njihovi žalostni ostanki, ki danes životarijo v inozemstvu, so tako kot takrat tudi danes hlapi mednarodne reakcije in najbolj mračnih političnih sil.

● Osvobodilna fronta je bila edini resnični predstavnik slovenskega ljudstva

Osvobodilna fronta je bila edini resnični predstavnik slovenskega ljudstva. Pokazala je, da lahko samo resnično demokratične narodne sile uspešno pripeljejo osvobodilni boj slovenskega naroda do popolne zmage, da lahko samo te sile, organizirane v vrstah Osvobodilne fronte in pod vodstvom takšne borbene avantgarde, kakršna je bila Komunistična partija, v oboroženi vstaji rešijo svoj narod fizičnega uničenja, ga osvobodijo in zagotovijo njegov resnično svobodni in demokratični nacionalni in socialni razvoj.

Iniciativa KP Slovenije za borbena združitev demokratičnih nacionalnih sil je tako z vzpostavitvijo Osvobodilne fronte v celoti uspeša. Osvobodilna fronta je že od prvega dne vstaje imela svoje terenske odbore in svoje partizanske čete, svojo varnostno obveščevalno službo, ki je že od začetka ljudske vstaje vodila uspešen boj proti peti koloni, izdajalcem in denunciantom, agentom Gestapa in OVRE.

Boj proti notranjim sovražnikom lastnega naroda, proti peti koloni, je

Na slavnostni seji republiške konference SZDL Slovenije, na kateri so podelili dvajset značk OF slovenskega naroda, je bil slavnostni govornik sekretar izvršnega komiteja predsedstva CK ZKJ Stane Dolanc. Objavljamo odlomek njegovih misli, s katerim je oživil spomine na 27. april pred šestintridesetimi leti.

imel vsak zavesten Slovenec za eno od svojih največjih nacionalnih in moralnih dolžnosti...

Tako je slovenski narod po nekaj mesecih okupacije ustvaril državo v državi z zametki lastnega vojaškega, varnostnega in finančnega aparata ter z vsemi značilnostmi revolucionarne

ljudske oblasti. To je bila naša resnična ljudska revolucija, ki se je razvijala v posebnih pogojih narodnoosvobodilne vojne. Tako se je že v prvih dneh okupacije začel v slovenskem narodu veliki preobrat, preobrat, ki je pomenil sproščanje ustvarjalnosti slovenskega delavskega razreda in naroda v smislu

PO SPOMINSKIH POTEH

PIONIRJI LJUBLJANE — MESTA HEROJA »PO POTEH TOVARIŠTVA IN SPOMINOV« — Dvajset tisoč pionirk in pionirjev petih ljubljanskih občin se je minuli torek z 21. pionirskim pohodom »Po poteh tovarštva in spominov« vključilo v program spominskih prireditev »Po poteh partizanske Ljubljane«, ki so letos poleg dvaintridesete obletnice osvoboditve Ljubljane posvečene še drugim jubilejem: 85. rojstnemu dnevu predsednika Tita in 40-letnici njegovega prihoda na čelo Komunistične partije Jugoslavije. Najmlajši udeleženci letošnjega pohoda in praznovanja so imeli poleg pohoda tudi številne slovesnosti na zgodovinskih krajih iz narodno-osvobodilnega boja, popestrene s kulturnimi programi. Foto: MARKO RUDOLF

njegovih progresivnih demokratičnih tradicij in hotenj, od srednjeveških kmečkih puntov, pa preko Prešerna, Levstika in Cankarja do Speransa, Manifesta ustanovnega kongresa Komunistične partije Slovenije in poziva Osvobodilne fronte na vstajo. Boris Kidrič je v 2. številki časopisa »Osvobodilna fronta« novembra 1941 zapisal:

»Osvobodilna fronta je danes zakoninjena v množicah. Kdor dela zoper njo, na tak ali drugačen način, ta se je brez dvoma že znašel, oziroma se bo znašel prej ali kasneje, na pozicijah naših nacionalnih sovražnikov. Toda spreminiti naravnega toka zgodovine ne more več. Poročstvo za to je globok ljudski karakter Osvobodilne fronte. Osvobodilna fronta je namreč splošno-nacionalno gibanje zato, ker je splošno-ljudsko gibanje slovenskih množic»

Osvobodilna fronta je bila v tistih težkih in obenem velikih dneh edini legitimni zastopnik slovenskega naroda. Zavrgla je vsakršno sektaštvo in na široko odprla svoja vrata vsem progresivnim in svobodoljubnim nacionalnim silam. V bistvu je postala sinonim za slovenski narod. To pa seveda nikakor ne pomeni, da bi se v slovenskem narodnoosvobodilnem gibanju izgubil oziroma zabrisal razredni moment. Nasprotno, to gibanje je že od vsega začetka imelo na svoji nacionalni zastavi zapisane tudi jasne cilje glede socialne osvoboditve delovnega človeka, v njem pa sta imela nesporno vodilno vlogo delavski razred in Komunistična partija. Vodilna vloga Komunistične partije Slovenije pa ni izhajala iz nekakšnega hegemonističnega položaja, ki bi ga KP imela v Osvobodilni fronti, temveč iz dejstva, da je bila v tistem času samo KP Slovenije, tako kot tudi KP Jugoslavije, edina organizirana politična sila, z jasnimi programom borbe za nacionalno osvoboditev in s sposobnostjo zajeti in organizirati revolucionarno razpoloženje delavskega razreda in ljudskih množic v vsej Jugoslaviji in Sloveniji.

● ... pri čemer je udarna moč proletariata vtisnila svoj pečat moči slovenskega ljudskega gibanja

Prav ta čvrsta enotnost slovenskega proletariata, kmetov in inteligence ter njihova skupna akcija z drugimi demokratičnimi silami je omogočila Osvobodilni fronti, da je že v prvih dneh okupacije združila vse pozitivne nacionalne sile v borbi proti okupatorju in domačim izdajalcem, pri čemer je udarna moč proletariata vtisnila svoj pečat moči slovenskega ljudskega gibanja. Izkušnje, ki si jih je med svojim ilegalnim delovanjem že v stari Jugoslaviji pridobila avantgarda delavskega razreda, Komunistična partija, so postale dragocena izhodiščna točka za organiziranje množičnega slovenskega ljudskega gibanja v pogojih brutalne fašistične okupacije.

Osvobodilna fronta je torej vzniknila in zrastle iz patriotskih, nacionalnih, socialnih in demokratičnih teženj širokih ljudskih množic. Rastla je v boju za nacionalni obstoj in v boju za pravičnejšo prihodnost slovenskega naroda, slovenskega delavskega razreda in delovnih ljudi. Slovenske ljudske množice so tako gradile temelj enotnosti v narodnoosvobodilnem boju in evoluciji z zavestjo, da s tem gradijo tudi temelje svoje prihodnosti...

O jeseniški dolini ter o njenih prebivalcih je bilo v bližnji in daljni preteklosti že precej zapisanega. Zaradi rudarstva in železarstva se je ime Jesenice in Save večkrat omenjalo v raznih dokumentih, zapisih, časopisju, knjigah in drugje. Jesenice so bile in so še, tudi prvi večji kraj, kjer se ustavijo tujci, ki so in prihajajo s severa v našo deželo. Jeseniška zgodovina je tako pestra, da je privlačila tudi zgodovinarje. Lepota gora, njih flora in favna pa so vaba za ljubitelje narave. Močna politična razgibanost, ki so jo povzročali različni gospodarski, politični in celo nacionalni interesi, pa je še posebej bogatila zgodovino. Med prvimi so opisali težke razmere našega človeka delavca napredni sindikalni in politični delavci leta 1936. Leto dni kasneje je Tone Čufar opisal Jesenice z gospodarskega in političnega stališča, k pravi podobi jeseniškega delavca-proletarca pa je prispeval tudi kot literat. Njegova dela kot »Polom« so tipična slika takratnega delavskega življenja. Seveda je skoraj odveč zapisati, da je imel zaradi svojega pisanja velike težave in da so kljub pregonom in prepovedim njegovo igro jeseniški amaterji tudi uprizorjali. S tem pa smo pri torišču nekdanjega in današnjega stanja; kultura in politika sta si v tem kraju vedno tesno podajali roke. Vzgjajali sta zavestne in sposobne revolucionarje, ki so zagnano branili delavca in stopili v drugo svetovno vojno pripravljeni in prepričani v zmago pravičnega, v osvoboditev ne le dežele, ampak tudi posameznika-človeka. Sestavki o jeseniških dogodkih so se v literaturi pojavljali istočasno pa tudi kasneje in se pojavljajo še danes. Zapisi v literarni obliki seveda ne dajejo nujno vedno dokumentarne slike, so pač literarna dela, a nekakšna podoba takratnega časa v njih vendarle ostaja ohranjena. Najbolj zanimivo pa je, da se številna ista imena pojavljajo v preteklem in sedanjem ustvarjanju.

Današnje delovne zmage. Na sliki je otvoritev hladne valjarne.

● Delavec — politika — kultura

S pomočjo Zveze kovinarjev je bila na Jesenicah marca 1912 ustanovljena podružnica delavskega kulturnega društva Vzajemnost, ki je v začetku imela le knjižnico. Društvo pa je oblast že leta 1913 razpustila. Povod je bilo Cankarjevo predavanje o delavskem cilju, da se združijo v jugoslovansko republiko. Po petih mesecih pa je že zraslo novo kulturno društvo Svoboda.

Prva svetovna vojna je zavrla začetno delo, a je oktobrska revolucija prinesla precej revolucionarnega duha tudi med jeseniške delavce. Članstvo v socialističnih delavskih organizacijah je začelo hitro naraščati. Tudi kulturno društvo Svoboda je zajel ta val. V delo so pritegnili veliko mladino in se borili za resnično delavsko kulturo. V začetku je imela Svoboda le knjižnico in pevski zbor. Težave so bile s prostori in kadri, a vseeno je bilo praznovanje 1. maja 1919 največje in najlepše med obema vojnama. Kovinarska godba in zbor sta opravila poglobljeno delo.

Poleti 1920 sta bila ustanovljena dramski in telovadni odsek, Svoboda pa je v tem času dobila tudi svoje prostore in so ustanovili tamburaški zbor. Žal pa kasnejši razkol in vpliv različnih idejnih tokov ni bil brez posledic tudi v kulturnem delu. Nastajale so močne težnje, da se formirajo kulturna društva po strankarski pripadnosti na komuniste in socialdemokrate. V jeseniški Svobodi pa do te delitve ni prišlo. Julija 1922 je bila ustanovljena podružnica kulturnega društva Svobode na Javorniku. V začetku je imela tri odseke, knjižnico, tamburaški zbor in telovadni odsek. Pevski zbor je bil ustanovljen kasneje. Začel je delovati leta 1925 in je kmalu postal najmočnejši stebel družbenega udejstvovanja. V svojih vrstah je združeval pevce, ki so bili hkrati dobri borci in organizatorji. Šele leta 1932 je lahko s pridobitvijo novih prostorov postal bolj aktiven tudi dramski odsek, ki je prikazal nekaj zelo uspešnih socialnih dram in zabavnih iger ter je z njimi gostoval tudi na Jesenicah in drugod.

Leta 1928 je bila konfe-

renca gorenjskih Svobod. Sprejeli so skupen program. Gojili naj bi predvsem proletarsko kulturo ter posvečali posebno skrb vzgoji funkcionarjev. Nastop v Lescah je izzval napad žandarmerije, ki je zaprla nekaj vodilnih kulturnih delavcev. V vsakem svobodašu je oblast hkrati videla tudi komunisto.

V Svobodi so se trudili da bi vsakovrstno kulturno udejstvovanje služilo predvsem medsebojnemu zblizanju, delavski enotnosti in utrjevanju revolucionarne zavesti ter čistosti marksistične misli. Žal pa je leta 1933 nastal spor med centralo v Ljubljani in jeseniško Svobodo. Bili so izključeni iz združenja. Na celjskem zboru so se stvarili nekoliko izgladile, a rešile so se šele kasneje. Jeseniški delavci so bili namreč bolj komunistično usmerjeni kot pa socialdemokrati. Prav tako je centrala tudi onemogočala objavljanje del Toneta Čufarja, naprednega revolucionarja.

Jeseničani so bili zato primorani, da ustanove leta 1933 novo društvo Enakost. S tem pa so bili izven društva Svoboda. Kasneje so sprejeli v njeno glasbeno podzvezo le pevski zbor. Kljub vsemu pa je na zlet v Celju prišla tudi Enakost. Tam je bilo 438 ljudi, članov kovinarske godbe, pevskega zbora Enakosti in Svobode z Javornika. V Celje so prišli prvi. V množici je plapolala zastava jeseniških kovinarjev.

Manifestacija v Celju, ki je prerarsla kulturni in postala politični dogodek, je sprožila prepoved zveze Svobode. V Ljubljani in drugod po Sloveniji so leta 1936 ustanovili novo delavsko kulturno društvo Vzajemnost. Na Javorniku pa so takoj po razpustu Svobode ustanovili podružnico jeseniške Enakosti.

Kdo iz mene poje, ljudje, ljudje, ljudje...

Enakost je bila takrat več kot samo kulturna organizacija. Pod njenim okriljem so se reševala tudi vprašanja sindikalnega boja in boja za politične pravice. Gradila je delavsko enotnost in ljudsko fronto, vse to je bilo v pretežni meri delo tovarišev, ki so se kovali v kulturnih društvih. Za vsem tem pa je stala Komunistična partija, ki je navdihovala in idejno usmerjala delo. Ker je organizacija vključevala v svoje vrste vse več mladine, so jo oblasti prepovedale. Leta 1939 je imel pevski zbor Enakost zadnji koncert, istega leta je bila na Jesenicah zadnja dramska predstava. V začetku leta 1940 je bilo, pred časom sicer obnovljeno društvo, ponovno razpuščeno, zaradi političnih vzrokov in blizajoče se vojne. Beograjska vlada je začela pripravljati taborišča, kamor so odvele tudi jeseniške kulturne delavce. Delo Svobode oziroma Enakosti je stalo pred veliko preizkušnjo: koliko je bil namreč delavec res pripravljen na zgodovinski boj. Izpit so častno prestali.

● Partizanski boj — kultura

Jedro prvih partizanskih enot in političnih odborov OF so bili prav tovariši, ki so zrastle in se oblikovali v Svobodi in Enakosti. Po doslej zbranih podatkih je sodelovalo v NOB 219 članov Enakosti, to je okrog 77 odstotkov od skupnega članstva ob razpustu. Od 69 partizanov je bilo 33 prvoborcev, v boju je padlo 31 borcev, od tega 23 prvoborcev. Aktivistov OF je bilo 70, vključenih v OF pa je bilo 60 članov. Kot talec je padlo 7 članov, interniranih je bilo 8 članov, 4 se niso vrnili iz taborišč. Izseljenih je bilo 5 članov. Dva člana sta bila progla-

šena za narodnega heroja. Veliko članov bi bilo potrebno še posebej omeniti, padli so v NOB. Vsi ti tovariši imajo veliko zaslugo za predvojno revolucionarno delo in pomemben delež pri organiziranju in vodenju narodnoosvobodilnega boja na Gorenjskem.

Ze pred vojno je na Gorenjskem rasel mladi rod, ki je pričel svoje ustvarjalno delo prav v času vojne. Ti mladi ljudje so tudi kot borci prevzeli nase veliko bremena. Pri ocanjevanju literarnega deleža Gorenjske v letih 1941-45 pa ne moremo mimo literarnih stvaritev širšega kroga slovenskih književnikov, ki niso živeli ravno na tem področju. Omenimo lahko Frana Albrehta, pa Otona Zupanciča, Cvetka Zagorskega in drugi.

Najpomembnejši in zgodovinsko najavtentičnejši pa je bil seveda delež tistih književnikov, ki so tudi v letih okupacije ostali na Gorenjskem. Če omenimo samo imena so to Miha Klinar, Viktor Gregorac, Tone Čufar, Bogo Flander, Peter Levec, Vladimir Pavšič, in še kdo. K uspešnosti te literature je v veliki meri pripomogel tudi illegalni tisk, ki je bil prav na Gorenjskem odlično organiziran in kvaliteten. V tistem času je bil nosilec vseobsegajoče slovenske misli partizanski borec. Prav gotovo pa si nihče od sodobnikov ni predstavljal, kakšnega pomena bo prav prikazovanje partizanstva in trpljenja slovenskega ljudstva v literarnih delih. V to ustvarjanje se je v veliki meri vključil tudi preprost človek s svojim ljubiteljskim pisanjem.

● Delavec — politika — kultura

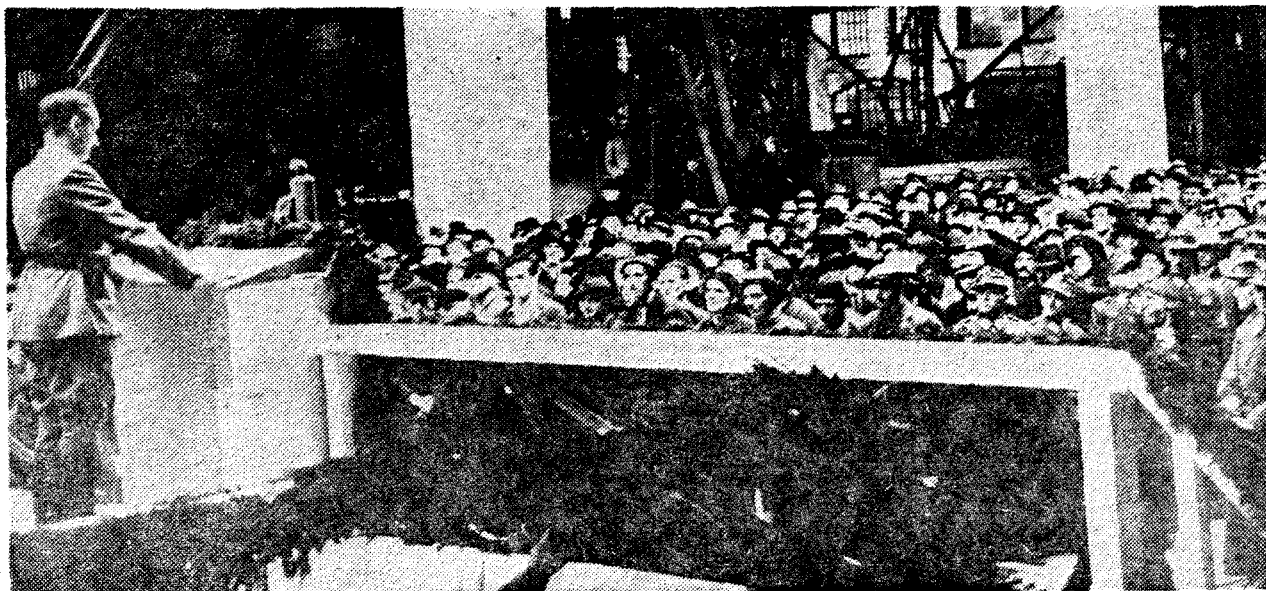
Obe tradiciji slovenskega ustvarjanja se v veliki meri kažeja še danes. Amatersko kulturno delovanje je na Jesenicah razvito v taki meri, da praktično nadohaja profesionalno delo. Tovrstno kulturno hranilo pa Jeseničani kljub vsemu uživajo s pomočjo gostovanja in pa v obliki vodstvenih kadrov v različnih sekcijah njihovega amaterskega dela v okviru Svobode. To so predvsem glasbena ustvarjalnost, pihalni orkester, ki ima že stoletno tradicijo, pa pevski zbori, tudi ženski je med njimi, in nadvse resno zastavljena vzgoja v šolah, nato pa še v okviru vzgoje dramskih umetnikov v gledališču Toneta Čufarja in seveda ne gre zanemariti njihovega 30-letnega likovnega ustvarjanja v okviru Dolitka. Nadalje so na no-

vo ustanovili še tečaj za ženska ročna dela, ki ne samo da zaposluje ženske pri kreativnem ustvarjanju, ampak na ta način najbolj neposredno ohranjajo narodno izročilo tako izvrsti ročnega dela kot motivov.

Najbolj razveseljivo pri vsem tem pa je, da v največji meri kaže posluš za kulturno izobraževanje prav tovarna, ki sodeluje z denarno podporo prav na vseh področjih. Nadalje je spodbudno dejstvo, da so prav vodilni kader in odborniki lep zgled aktivnega udejstvovanja na področju kulture. Kultura pa se izraža tudi v izgledu mesta samega in tu gre po eni strani hvala tovarni in njenim čistilnim napravam, čeprav se seveda ne da odpraviti in zavarovati vsega, predvsem pa izjemno postrtovalnemu in prostovoljnemu delu hortikulturnega društva, ki skrbi za »zelenik« videz mesta.

Vključevanje v združeno delo in povezovanje delavca in kulturnika teče na Jesenicah v pozitivni smeri tudi zaradi stoletne tradicije, a je kljub temu treba povedati, da kultura ni še povsod prišla pravočasno v plane združenega dela, s tem pa izpada seveda tudi iz konkurenice financiranja. Mentorji imajo zato precej težko delo kot tudi pozicijo, ne glede na to, da je posebno poglavje tudi strokovni kader. V tem smislu Jesenice stipendirajo nekaj svojih občanov, ki za ta mesta študirajo ali pa se vključujejo v izobraževanje ob delu. Gotovo je tudi, da bi bilo potrebno poleg podedovanih domov zgraditi centru s tako tradicijo in tako voljo in željo po kulturnih dobrinah — tudi iz drugih republik uvožena delovna sila ima svoje mesto — nov, osrednji delavsko-kulturni dom. Ta bi gotovo zanimanje za kulturno življenje še povečal in zapolnil vrzeli, ki se tu in tam še kažejo. Določeno vlogo v potrošnji kulture je seveda prevzela televizija, za branje kulturne priloge Zelezarja, Listi in čtiva, ki ga prinaša postrtovalno urejena Mala Čufarjeva knjižnica, pa seveda pri tem zmanjka časa. A kažejo se tendence, posebno med mladimi, in s povečanim strokovnim kadrom, da se bo kulturni nivo spet dvignil do vrhlinšč, ob odličnih zgledih iz preteklih dni. Eden teh zgledov je tudi Joža Varl, urednik jeseniškega Zelezarja, s katerim smo se o vsem zapisanem tudi pogovarjali.

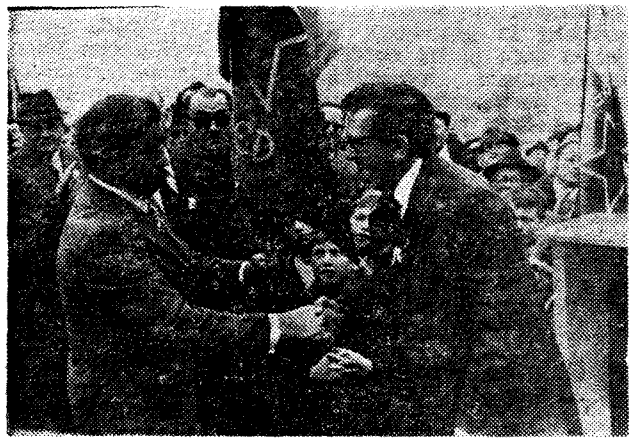
NEVA MUZIC

Jeseniška železarna med vojno

Gabrovka je v zadnji nedelji letošnjega aprila že zgodaj zjutraj zažvela. Kaj bi tudi ne, saj je gostila številne borke in borce Zapadnodolenjskega odreda, njihove svojce, tovariše, prijatelje... Srečevali so se bojni tovariši, ki so skupaj jurišali na grad, bunker, na premočnega sovražnika, s tovariši, ki so si delili zadnji kosček kruha, požirek vode, dime cigaretnega ogora. V Gabrovko so prihiteli od vsepovsod, kamor so jih vodila pota življenja. Kako prijetni so občutki ob takih srečanjih. Na mah se z mislimi tri desetletja in pol preselili v tiste nepozabne čase, ki so tudi v zgodovini našega naroda napisani z zlatimi črkami.

»Zdravo Dimče, kako si kaj? Živijo Pavček, kje se držiš? Glej ga, glej! Tudi Vinko Robek je tu! Živijo! Dobro se držiš, korenina! Se spominjaš tistega dekleta iz čete. Tatjana ji je bilo ime. Maloprej sem jo srečal... Kdo ve, kje se tisti Gregor drži? Saj se ga spomniš France, kaj? Ja, dolgo je tega, ko smo se nazadnje videli. Zdaj se bomo večkrat. To smo ob-

Naš prapor bomo čuvali kot največjo dragocenost, dokler bo živ še zadnji borec zapadnodolenjskega odreda. Mladi fantje in dekleta ga bodo prevzeli za nami! Ostal bo tu v Gabrovki, kjer smo ga prejeli.

ljubili in obljubo moramo izpolniti!»

»Se spominjate tovariši, je v svojem govoru pred več kot 2.000 glav množico obujal spomine Albert Jakopič-Kajtimir, nekdanji komandant odreda, »kako smo, skupno z aktivisti na terenu, pomagali pri organiziranju OF.

FRANC KOZAMELJ-DIMČE

Se spominjate koliko mitingov je bilo pod našo zaščito, kako smo zbirali orožje, strelivo, nadzorovali teren, organizirali gospodarske komisije za zbiranje hrane, zdravil... Spomnite se, da smo v enem od enajstih napadov na vlak, ki je vozil med Novim mestom in Semičem, tam nekje pri Uršnih selih, zaplenili toliko tobaka, da so ga imele cen-

DOBRO SE DRŽIŠ, KORENINA!

Borke in borci Zapadnodolenjskega odreda so v nedeljo prejeli v Gabrovki sklep o podelitvi domicila v občini Litija, bojno zastavo in spominski trak

tralne vojne partizanske bolnišnice v Kočevskem Rogu na voljo skoraj do konca vojne. Se spominjate, da so naše odredne enote, hkrati z organizacijami OF, narodno zaščito in prizadevnostjo mladine, zlasti skojevcev,

VINKO ROBEK

stavu osemnajste divizije, prinesla svoj delež h končni zmagi.

● Naš prapor bomo varovali kot največjo dragocenost...

Proti poldnevu pa je bilo na obronkih Moravske gore, nedaleč od Gabrovke, še posebno slavnostno. Ob osrednji občinski proslavi občine Litija in krajevnega praznika Gabrovke, ob številnih letošnjih praznovanjih KPS, prihoda tovariša Tita na čelo par-

Član predsedstva republiškega odbora ZZB NOV Slovenije Adolf Arigler skupaj s komandantom zapadnodolenjskega odreda Albertom Jakopičem-Kajtimirjem.

tije in ob njegovem rojstnem dnevu, je izročil predsednik skupščine občine Litija borec Zapadnodolenjskega odreda domicilno listino, bojno zastavo pa jim je izročil član republiškega odbora ZZB NOV Slovenije Adolf Arigler.

V imenu borcev Zapadnodolenjskega odreda se je za podeljeno listino in prapor zahvalil Nace Majcen-Taras Tržan takole:

»Občinski skupščini Litija se zahvaljujemo za podeljeno listino in prapor. Zares smo veseli, da imamo svoj domicil v kraju, kjer smo se med vojno veliko zadrževali. Tovariško se zahvaljujemo tudi domačinom, ki so nam pomagali v najtežjih dneh, danes, prvič po dolgih letih, ko smo se uspeli zbrati na takem srečanju pa so nas ljubeznivo sprejeli medse.

Zahvaljujemo se tudi ZZB NOV Slovenije, ki nam je ob prvem povojnem srečanju izročila prapor. Čeprav smo zamudili s srečanjem dolga leta, ga bomo s ponosom nosili, se pod njim zbirali na tovariških srečanjih, ob praznovanjih delovnih zmag in se z njim, če bo treba, še enkrat postavili v bran proti sovražniku.

Ta prapor bomo varovali kot največjo dragocenost dokler bo živel le en borec našega odreda. Potem bo ta naš prapor prevzel mladinski odred Zapadnodolenjskega odreda v Gabrovki, ki ga bo s ponosom nosil kot spomin na nekdanje borce našega odreda.

Slavko Rogelj-Pavček, Jože Koračin, Angela Logar-Eva, Rudi Slak in Jože Tomažič s svojim nekdanjim komandirjem čete, narodnim herojem Vinkom Robkom.

Sindikalni pihalni orkester iz Litije je s svojimi zvoki napolnil dolino pod Moravsko goro, recitatorji in pevci KUD iz Gabrovke so se potrudili, da bo vsem zbranim v Gabrovki ostal 24. april 1977. leta v zares lepem in trajnem spominu, kot so ostali spomini nekaterih borcev in bork Zapadnodolenjskega odreda na prvi maj, ki so ga »praznovali« takole:

VINKO ROBEK, narodni heroj iz Dobruške vasi pri Škocjanu:

»Prvi maj 1943. leta mi je ostal najbolj v spominu, ko smo v sodelovanju s 13. proletersko brigado napadali belogardistično postojanko v Šentrupetu. Jurišali smo proti cerkvi. Med nami tudi borec Tone Zaman. Zgoraj v zvoniku pa je bil brat Marjan. Spoznal je Toneta po glasu in začela sta se pogovarjati. Tone je brata pregovoril in res se nam je pridružil. Pozneje je bil celo komandir čete.

Ja, Juste, naše borke tudi ne bom pozabil. Kako je ta ženska jurišala na Veselo goro. Tak pogum lahko vidiš samo enkrat in nikoli ne moreš pozabiti...«

Se veliko dogodkov se je Vinko Robek spominjal ob tistem prvem maju 1943. leta, vendar so se mu kmalu pridružili še njegovi borci, ki so si skupaj v četi delili dobro in slabo,

mraz in vročino, lakoto in napor.

»Po napadu smo imeli kar za 15 voz ranjencev, nekatere pa smo nosili še na nosilih. Na poti nas je napadlo sovražnikovo topništvo iz Sele-Sumberk in Trebnjega. Med ranjenimi je nastala velika panika. Vsi lažje ranjeni borci so jo iz vozov jadno pobrisali. Le težko ranjeni borci so ostali na svojih mestih. Njih smo prepeljali čez Krko v gozdove Roga.«

FRANC KOZAMELJ-DIMČE: »Prvega maja 1942. leta sem bil z enoto v taborišču Petelinjek Niko Šilih je bil takrat komisar, Dušan Svava-Dule pa komandir čete. Prav na ta dan smo namreč demonstrativno napadali Veliko Loko, Trebnje, Ponikve. O pomembnosti prvega maja in praznovanja tega dne nam je govoril komisar. Pred kozolcem, kjer nam je govoril o prvem maju, nas je bilo okoli 60 borcev.«

MARIJA ZAGAR-DUNJA: »Bil je prvi maj 1942. leta, ko so cele družine bežale v gozd na Grintavec pri Kočevju. Takrat so namreč začeli Italijani zapirati

cele družine, ki so sodelovale v OF. Šest otrok nas je bilo v družini...«

☆

Pesem borcev Zapadnodolenjskega odreda, ki so se v Gabrovki srečali prvič po dolgih letih, je še dolgo odmevala. Sklenili so, da se bodo še srečali, kmalu,

MARIJA ZAGAR-DUNJA

kajti taka srečanja in proslave niso namenjene zgolj obujanju spominov na nekdanje dni, temveč naši prihodnosti, ki jo gradimo na tradicijah in prenašamo na naše mlajše rodove, ki morajo postati dediči vsega, kar je rojeval naš boj, kot je še posebej med drugim poudaril Albert Jakopič-Kajtimir.

TONE URBAS

PRIZNANJA OF

Prejeli so jih ljudje, katerih delo pokriva na jširša področja narodove biti

Letošnja priznanja Osvobodilne fronte te je prejelo 18 posameznikov in dve društvi. Priznanja so nagradenci prejeli na slavnostni seji Republiške konference SZDL ob obletnici ustanovitve Osvobodilne fronte slovenskega naroda, v torek, 26. aprila dopoldne, v veliki dvorani Skupščine SRS v Ljubljani. Vsem nagradencem iskrene čestitke tudi v imenu našega uredništva:

Nagrade so prejeli:

ALFONZ GRMEK-IZIDOR, ob 70-letnici za življenjsko revolucionarno družbenopolitično delo. Njegovo predvojno politično delo se je začelo na Krasu. Največ je deloval na Primorskem, tudi po vojni. V Sezani je opravljal številne funkcije in je še danes aktiven.

MATEVŽ HACE, za revolucionarni prispevek v boju za narodnostno in socialno osvoboditev delavca. Bil je že pred vojno komunist in kasneje komisar legendarne 14. divizije, komisar 4. operativne cone in je slovenski pisatelj. Živi in dela na Notranjskem.

EMA HOJKAR, za dolgoletno zavzeto aktivistično delo na Primorskem, zlasti pri vzgoji mladine v duhu tradicij NOB. Že pred vojno je delovala v kulturnem društvu Svoboda in je ostala zvesta svojim začetkom še danes, ko živi v Postojni.

RADO JANEŽIČ, za dolgoletno politično in kulturno prosvetno dejavnost med koroškimi Slovenci. Danes je tudi urednik Slovenskega vestnika, lista koroških Slovencev. S svojim delom veliko prispeva k utrjevanju slovenskega življa na Koroškem.

PEPCA KARDELJ, za dragocen prispevek v revolucionarnih bojih slovenskega delavstva in za dosežke pri razvoju samoupravljanja, predvsem v krajevni skupnosti. Je predvojna komunistka, udeleženka ustanovnega kongresa KPS. Tovarišica Kardeljeva je dolgoletna družbenopolitična delavka, tudi zvezna poslanka, ki danes posveča pozornost predvsem vprašanju krajevnega samouprave ter položaju delovnega človeka v njej. Je tudi dolgoletna predsednica

ca Zvezne konference »Krajevna skupnost in družina«.

ZMAGA KAVČIČ, za požrtvovalno politično delo med primorskimi ženami v NOB in za družbenopolitično aktivnost po vojni. Njeno delo jo je vodilo širom Slovenije, največ po Primorski, danes pa živi v Mariboru, kjer skrbi za izročila NOB v vrstah mladih.

DUŠAN KOLENC, za dolgoletno vsestransko družbenopolitično delo v Zasu. Dosegel je vidne uspehe na področju šolstva, prometa, občinske politike in delegatskega sistema.

MILAN LOKAR, za uspešno organiziranje mladine pri uveljavljanju samo-

BOGDAN OSOLNIK, za dolgoletno družbenopolitično dejavnost in ustvarjalni prispevek k razvoju naše socialistične samoupravne skupnosti. Že med šolanjem se je vključeval v napredna društva, prevzel vodilno vlogo pri ustanavljanju OF, bil je med drugim tudi član SNOS in član IO OF. Po osvoboditvi je opravljal mnoge pomembne družbenopolitične, kulturne, diplomatske in novinarske naloge.

MARIJA PLETERSEK, za dolgoletno požrtvovalno in predano aktivistično delo, ki se je začelo že med vojno in se nadaljevalo z delom v občinskih vod-

Letošnji nagradenci na slavnostni seji SZDL, 26. aprila.

Foto: S. Busič

upravnih socialističnih družbenih odnosov zlasti na področju Brežic.

ANGELA MIKLAVC, ob 80-letnici za dragocen prispevek matere in borke v boju za socialistične in humane odnose med ljudmi. Bila je že pred vojno napredno usmerjena, danes pa se njeno delo odlikuje zlasti na prenosu tradicij na mladi rod.

stvih družbenopolitičnih organizacij. Čeprav bolna, se še vedno vključuje v delo.

MIRKO PODBEVŠEK, za dolgoletno aktivistično delovanje v družbenopolitičnih organizacijah na kamniškem območju. Že zgodaj se je vključil v napredno delavsko gibanje, odšel v partizane, po vojni pa ga srečamo pri opravljanju številnih funkcij.

MIHA POTOČNIK, za pomemben prispevek pri razvoju, utrjevanju in razširjanju organizacije Planinske zveze Slovenije. Ves čas v frontnih vrstah je uspel okrepiti planinsko organizacijo na načelih naše samoupravne družbe.

JOŽE PRIMOŽIČ, za zvesto revolucionarno delo in tehten doprinos k zgodovini pisju NOB na Primorskem. Tam je tudi največ deloval kot aktivist, borec in nosilec ljudske oblasti.

VIKTOR STOPAR, za požrtvovalno dejavnost v revolucionarnem delavskem gibanju pred vojno, med NOB in pri razvoju socialistične samoupravne družbe. Najdemo ga že pri demonstracijah v Zagrebu leta 34-35, nato je bil večkrat zaprt, sekretar PK SKOJ, danes pa dela v organizaciji ZZB NOV Slovenije.

LOJZKA STROPNIK, za dolgoletno družbenopolitično delo in prispevek pri razvoju ptujske občine. Mladinska aktivistka, internirana v Osviecim, sodeluje še danes kot aktivna družbenopolitična delavka.

MILAN VIZINTIN, za ustvarjalni delež in organizacijo uspešnega odpravljanja posledic potresa v Posočju kot predsednik medobčinskega odbora. Veliko je prispeval tudi k utrjevanju SLO.

MILOVAN ZIDAR, za prispevek k družbenoekonomskemu razvoju naše družbe, zlasti na področju kmetijstva. Že od mladih let je aktivist in je zlasti zainteresiran za razvoj kmetijstva in gozdarstva.

KULTURNO DRUŠTVO »IVAN TRIN-KO« IZ CEDADA, za utrjevanje nacionalne zavesti med beneškimi Slovenci ter za kulturno prosvetno dejavnost med njimi.

LOVSKA ZVEZA SLOVENIJE, ob 70-letnici, za organizacijo lovstva, za oblikovanje in razvijanje lovske kulture ter krepitev splošnega ljudskega odpora in družbene samozaščite. N.M.

Štiri slovenske novitete

Tudi založba BOREC se je vključila v letošnja jubilejna praznovanja. Prav pred prvomajskimi prazniki je podarila slovenskemu bralcu štiri knjige slovenskih avtorjev. Ne glede na težave, ki danes v založništvu so in predvsem pri založniku, ki izdaja slovensko knjigo, je založba BOREC ostala zvesta svojemu izročilu, seznanjati bralca s slovensko tradicijo in predvsem z izročilom narodnoosvobodilnega boja. Tako v okviru objavljenih knjig, in do danes jih je bilo že 500, ponuja prostor osvetljevanju še ne dovolj razjasnjenih dogodkov ali prostor iz narodnoosvobodilnega boja in časa okupacije, po drugi strani pa prevladujejo med imeni avtorjev v glavnem neprofesionalni pisci, kar je razumljivo prav zaradi specifične teme same.

Izdati štiri knjige naenkrat ni veliko delo, ampak tudi s stališča razvijanja revolucionarnih tradicij. Ta štiri dela so: **KOMANDANT STANE** (dr. Anton Bebler, Peter Stante, Skala), **VELIKA PREIZKUSNJA** (Rado Zakonjšek), **TRG LAKOTE** (France Šušteršič) in **NA BEGU** (Drago Vresnik). Zadnji dve deli sta prejeli tudi Kajuhovi nagradi. Omeniti velja, da so vsa dela na nek način bogat doprinos k osvetlitvi tako življenja legendarnega komandanta, kot revolucionarnega razvoja spodnje Savinjske doline, pa trpljenja in borbe ukradenih otrok in življenja v taborišču. Teme, ki bodo zanimale ne le ljudi, ki so bili neposredni soustvarjalci revolucije in žele dopolniti svoje izkušnje z literarnimi izpovedmi, ampak tudi za vse ostale ljubitelje slovenske besede, ki je v svoji pomenskosti vezana posebej na slovenski narod in njegovo polpreteklo zgodovino.

NEVA MUZIČ

Za praznike

Prazničnemu programu so se v Ljubljani pridružili tudi kinematografi, z novo premiero domačega filma »Štiri dni do smrti« o Djuru Djakoviću, v ponedeljek je predvajala Kineteka program najstarejših slovenskih filmov na temo NOB in socialistične graditve republike Slovenije, v torek pa se je v Ljubljani predstavil Vojno-filmski center Zastava film s svojim programom in delegacijo. Tudi na televiziji so filmi z revolucionarno tematiko, med drugim film pred kratkim preminulega slovenskega režiserja Igorja Pretnarja, Pet minut raja, pa film o Titu in razvoju KP Jugoslavije.

partizanska ljudska pesem

Pomlad v svobodi

Pojdiva, dragi, prek zelenčih trat,
med polja, med bele cvetove,
pojdiva v prelepo pomlad,
ne misliiva zdaj na grobove.

Po naših hribih sneg kopni
pod toplim dihom prvih sap
in zvonček ob poti pozvanja,
trobentica se mi naproti smeji,
pomlad in svobodo oznanja.

Z vzhoda kot zarja žari:
prihaja k nam svoboda.
V dihu pomladnih sap
novo življenje brsti,
v cvetju je vsa domovina.

Pavla Leban

Pesem je bila zapisana v začetku maja 1945 na Cerkljanskem

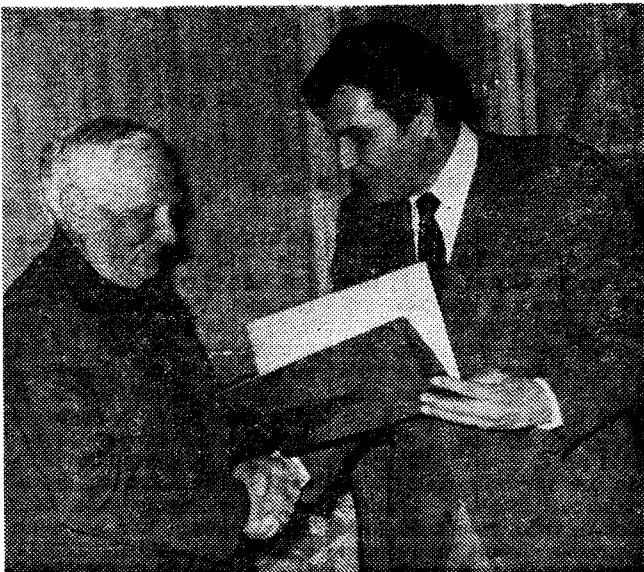
Znova bogatejši

Odbor nekdanjih borcev Gubčeve brigade se je s posebno listino in albumom fotografij zahvalil akademskemu slikarju prof. Borisu Kobetu za delo, ki ga je ustvaril s slikarskim opusom »Po poteh Gubčeve brigade«.

»Tovariš Boris Kobe s tem pomembnim delom ni le obogatil zakladnice našega slikarstva in upodobil nove pejsaže prelepe Dolenjske, temveč je tudi obudil spomin na slavno pot Gubčeve brigade, nekdanjim borcem te brigade pa pričaral v spomin vse tiste nepozab-

ne, za njihovo zavest in za razvoj vsega našega naroda, odločujoče dni«, je še posebej med drugim poudaril v imenu odbora nekdanjih borcev Gubčeve brigade Sergej Vošnjak na skupnem prijetnem in prijateljskem srečanju.

Profesor Boris Kobe, ki je doslej prispeval že ogromen delež predvsem pri arhitekturnem oblikovanju številnih spomenikov naše revolucije je ob tej priložnosti tudi povedal, kakšne načrte ima še za v prihodnje pri umetniškem upodabljanju naših krajev.

Sergej Vošnjak izroča prof. Borisu Kobetu v imenu odbora nekdanjih borcev Gubčeve brigade posebno listino in album fotografij

Nadaljujemo, kar moramo nadaljevati, NAŠE DELO

VRSTA JE DOLGA IN MOČNO SKLENJENA VERIGA

Srečali smo se v nedeljo v Okrogelski jami pri Kranju. Za nami je bila slovesnost ob 35-letnici tragične smrti trinajsterice junaških partizanov v skalni votlini nad Savo. Zbralo se je veliko ljudi, mladih in tistih, ki ne bodo nikoli stari. Srce jim še vedno bije kot kladivo po nakuvalu. In ko smo sedli za mizo, nedaleč od zvočnika iz katerega so se zlivale revolucionarne in borbene pesmi, so govorili odločno, prepričljivo... o revoluciji, o DELU.

JANEZ je doma v Strahinju pri Naklem. Med vojno je bil aktivist Osvobodilne fronte, bореc 3. kranjske čete, eden izmed treh partizanov v Moherjevi družini. Je upokojeni major JLA in še vedno delaven kot mravlja.

»...Delo? Povem vam, dragi tovariš, delo je največji užitek, največje veselje. Petinšestdeset let imam pa so moji prsti še vedno kot napete strune. Lopata, orodje, stroji se izrabijo, delo pa roke ojekleni in daje občutek gospodarja. Nak, nikoli nisem bil brez dela, tudi pred vojno ne. Z osmimi leti sem šel za hlapca — delal sem. Življenje je lahko radost in je lahko boj; ampak kakorkoli ga zasučesh, bistvo vsega je le delo.«

Štirideset in več let v preteklost. Vsako jutro iz Smlednika uro daleč do železniške postaje. V žepu steklenica črnega kofeta, sladkanega s saharinom in kos kruha. Ljudje niso veliko govorili. V njih se je zagostila sivina ponavljajočih se dni — boj za goli obstanek. Leta 1935 si lahko kupil za sedemnajst dinarjev siromašno obleko; kramp pa si moral vihteti od jutra do trde noči.

Rad bi postal kovač — takrat je to skoraj pomenilo gospod kovač. Pa se je moral najstarejši otrok pri hiši pomujati, da je pri kmetih prisluzil krompir in ajdo, proso. Živeti je bilo vendar treba; če se ne za današnji (takrat-

ni dan) pa za jutrišnjega. »... Kaj bi! Nobena primerjava ni mogoča. Danes so ljudje razvajeni. Res, da smo se desetletja borili, da bi živeli dobro, srečno, ampak ta boj bi morali tudi ob vseh današnjih dobrinah spoštovati. Včasih smo znali ceniti kosček kruha, danes pa celo ob velikem blagostanju prenekateri nergajo.

RAZMISLJAM! Množica delavcev pri strojih, ob tekočih tovarniških trakovih, skoraj ne more drugega kot — delati. Imamo pa mnogo administrativnega kadra. Na nekaterih občin-

stvih starih, ki med vojno niso bili popolnoma na naši strani, šolali, izobraževali in prišli do lepih poklicev. Mi, ki smo bili udeleženci revolucije, tudi revolucije po vojni in smo morali delati na vseh področjih, pa smo zaradi tega dela včasih zanemarjali vzgojo naših otrok. Pa se je zgodilo, da je po vojni premalo naših otrok študiralo, premalo kmečkih in delavskih otrok...»

IN Vendar NAS ČAKA SE VELIKO DELA!

Vladimir je doma v Trzinu. Že od leta 1937 je

skih skupščinah je več ljudi kot v srednje velikih tovarnah. Včasih ima človek občutek, da bi bilo veliko več narejenega, če bi jih bilo polovico manj. Pa se dogaja, da dobiš te uslužbenke med delovnim časom v kavarnah, na živiliškem trgu...

DELU ČAST IN OBLAST! Pred narodnoosvobodilnim bojem, v času oborožene revolucije in ves čas po njej smo si prizadevali, da bi kar najbolj uresničili to naše revolucionarno vodilo. In še bomo imeli dela.«

Le uči se, pravi mati sinu, da bo iz tebe kaj postalo; da ne boš navaden delavec. Vidiš ga, v pisarni se je zaposlil, čiste roke ima in lepo plačo, ti boš moral pa v tovarno...!

»...Še vedno se dogaja, da postanejo otroci tovarniških delavcev delavci, otroci izobražencev pa se šolajo za imenitnejše poklice. V nekem srednje velikem slovenskem mestu sem bil deset let zaposlen na vojnem odseku. Ugotovil sem, da so se otroci

član partije. Med vojno je bil aktivist OF in borec Kokrške čete. Upokojil se je kot direktor podjetja. Kot mnogi iz njegove generacije je doživljal težke trenutke, ki so z gospodarsko krizo, armado brezposelnih v letu 1928 in kasneje, napovedovali nujnost po spremembi družbenega reda. Toda kako, kdo, s čim?

V Trzinu se je začelo z »rdečim konzumom«, s pogovori o ruski proletarski revoluciji in se je zanimalo s prvimi partijskimi sestanki. Dogodki v zvezi s špansko državljansko vojno so priliči olje na ogenj prihajajoče revolucije.

»...Delo? Delo mi je pomenilo v življenju vse. Če je hotel človek v času naše mladosti preživeti, je moral delati, moral je ves čas misliti izključno in samo na delo.

Najprej sem se v Trzinu izučil za vrvarja. Trinajst let sem bil star, ko sem moral začeti iskati svoj kos kruha. Nikoli nisem sanjaril o tem ali onem poklicu — sanjaril sem samo o tem, da bi dobil DELO. V obdobju kapitali-

stične stare Jugoslavije, ko sem stal v dolgih vrstah brezposelnih, se je začela oblikovati moja osebnost. Še preden sem slišal za sindikate in delavsko gibanje, sem vedel, da tak svet ne more ostati, ne more, ker večina ljudi na njem ne more živeti človeka vredno življenje.

Da, pri nas v Trzinu so bile tudi delavske družine, ki so »primerno« živeli. Slednje je pomenilo, da so imeli njeni člani zagotovljeno delo, da so dobili morda celo skromno tovarniško stanovanje. Zagotovljen življenjski ob- stoj pa je bil lep standard.«

Razumljivo, da je imela ta generacija tudi po zmagovitvi vojni do dela povsem drugačen odnos kot ga ima današnja, po vojni rojena generacija. Po zmagi oborožene revolucije je bila primorana začeti novo — delovno revolucijo... obnoviti, zgraditi, ustvari-

ti! Takrat skoraj ni bilo mogoče ločiti prostovoljnega od mobiliziranega dela. V vseh je preveval le en občutek — zgraditi novo, srečno, svobodno Jugoslavijo. Ko je tovariš Tito pozval mlade iz vse Jugoslavije na delovne akcije, se je začelo posebno poglavje v odnosu do naše skupnosti. Priznanje z delovne akcije, z delovne brigade je bilo neprecenljive vrednosti.

»...Včasih, v stari Jugoslaviji, je moral delavec

predvsem fizično delati, pa še to ni bila njegova pravica. Dandanes ima pravico do dela in do odločanja. Delavsko samoupravljanje ni mogoče, če delavec nima znanja, če ni poučen o vsem, kar se dogaja v podjetju, v družbi. Delegatski sistem, zakon o združenem delu, naša samoupravna socialistična družba zahteva vsesplošno aktivnega človeka. Ponosni smo lahko, da se je v tem našem sistemu izobrazila armada delavcev in vendar nas čaka še veliko dela.«

Peraičevi otroci so že zaposleni: sin je ključavničar, drugi je zaposlen v skladišču, hči je trgovka, druga je tovarniška delavka. Je Vladimir z njimi zadovoljen?

»...Imeti moramo čistilke, pilote, zdravnike; toda če ima človek možnosti in sposobnosti, je za družbo in zanj koristno, da stremlji za kar največjo izobrazbo in sposobnostjo. Sebi bo dvignil vrednost, imel bo boljši zaslužek in več bo koristil družbi. Družba pa se mora truditi, da ga bo nagradila njegovemu rezultatu dela primerno.«

DELU ČAST IN OBLAST!

Anton je partizanil po Dolenjski in na Stajerskem. Tudi Koroško je prehodil po dolgem in po čez. V vseh letih po vojni si je, tako kot mnogi njegovi tovariši, prizadeval, da bi ne ostalo le pri izgovorjenih besedi »tradicije

»...Delo? Jaz bi govoril o organizaciji dela, o delovni odgovornosti. Tehnologija je naredila v zadnjem obdobju v svetu tako velike korake naprej, da jo včasih vsi skupaj težko dohajamo. To velja tudi za organizacijo dela — v neposredni proizvodnji ali kjerkoli drugod. Tudi sistem odgovornosti bomo morali dograjevati. Pri tem je naredil zakon o združenem delu revolucionarni korak. Biti bomo morali sposobni v vsakem trenutku na vsakem mestu ugotoviti, kdaj je kdo na katerem delovnem mestu nedorasel zahtevam, ki jih pred njega postavlja naša družba. Socializem je tudi samokontrola!

DELU ČAST IN OBLAST!

Vemo, da v zadnjih letih kljub vsemu naše kmetijstvo le napreduje. In vendar se zelo redko sliši, da bi dobil ta ali oni kmet družbeno priznanje za svoje uspehe, da bi bil deležen časti za svoje uspešno DELO. Kar prepogosto dobivajo priznanja nekateri posamezniki, če tudi s svojim delom niso prepričljivo prispevali k bogatjenju naše kulturne ali drugačne skupnosti. Morda bi morali biti nekoliko bolj velikodušni s takšnimi priznanji tudi do neposrednih proizvajalcev v tovarnah, na poljih...! Nagrada za delo ni in ne sme biti le kuverta.«

Naša vrsta je dolga, dolga in močna veriga. Zgnetena je bila v plavžih, v siromašnih predmestjih

NOB«. Delo, samo delo da je rezultate. Pa se zgodi, da mora človek veliki meri ponosa na zgrajeno dodati kanček pelina. Včasih se nekateri obnašajo kot »betežni bogataši«. So tudi takšni, ki jim delo ne diši, vsaj tukaj v Jugoslaviji ne. Pa gredo čez mejo, v Nemčijo ali drugam, kjer seveda ne najdejo milosti in prizanesljivosti. Morajo delati, trdo, zelo trdo in v pogosto zelo neurejenih življenjskih razmerah.

delavskih barak, na sestankih domoljubov sredi gozdov jas in pod rdečo zastavo. V jeklenem žvenketu naše verige se slišijo tovarniške sirene, kliči stavkokazov, odločne besede prvih komunistov in glas orožja. Naša vrsta je prepojena z eno samo revolucijo, s samoopredovanjem, junaštvom, žrtvami. In v imenu vsega tega nadaljujemo, ker moramo nadaljevati, NAŠE DELO. SILVO TERŠEK

Spomini na tretjo obletnico OF

Vas Cerkvišče je imela med vojno približno 30 hiš. Obdana z gozdom nedaleč od Kolpe je ostala nepožgana in nepoškodovana. Tu je bil dom prvih tamkajšnjih partizanov. Ko so se v sosednji vasi, v Gribljah, nastanili italijanski fašisti, so morali cerkviški fantje prenehati s petjem lepih slovenskih pesmi, ki so donele vsak večer pozno v noč. Tudi pesem je povezala naše ljudi s partizani.

Kmalu so Italijani začeli mobilizirati naše fante v belo gardo. Da bi se temu izognili, so pomoči odhajali spat v gozd. Neposredno pred italijansko kapitulacijo so množično odšli med partizane. Bili so v Cankarjevi, Tomšičevi in Petnajsti brigadi.

Doma so ostali le starejši vaščani in dekleta. V vas so pogosto prihajale partizanske brigade, zato je bilo treba še več pridelati, nahraniti še več ljudi.

Dekleta smo se organizirale v mladinsko delovno brigado in pomagale na polju in v gozdu starejšim ljudem.

Takrat sem bila stara osemnajst let in se še dobro spominjam, kako smo na cesti Črnomelj—Griblje prekopavali cesto in podirali drevesa, da bi sovražniku ovirali pot. Nekaj starejših moških in mladinke z bližnjih belokranjskih vasi, smo v Gradacu rušili progo med Črnomljem in Metliko. Bilo je žalostno gledati razrušeno progo, vendar je bilo to tokrat potrebno. Po kapitulaciji Italije smo imeli v vasi ves čas partizane. Skupno z njimi smo prirejali mitinge. Odhajali smo na razna zborovanja, eno takih je bilo v Črnomlju 27. aprila 1944. leta. Udeležile smo se ga dekleta iz Cerkvišč, Prilozja in drugih okoliških vasi. Slavnostno zborovanje v počastitev tretje obletnice ustanovitve OF so imeli naši partizanski voditelji in predstavniki ljudske oblasti v Črnomlju. To je bila velika manifestacija enotnosti in volje vseh, ki so hrepeneli po svobodi. Po zborovanju je bila v Črnomlju zabava z rajanjem.

Pojno ponoči smo se dekleta vračale navdušene in vesele na svoje domove. To so bili nepozabni dnevi in dogodki, ko se je ustvarjala in utrjevala naša ljudska oblast in se je v srđiti borbi z nemškimi okupatorji bližala naša svoboda.

ANICA SONC

Dekleta na zborovanju, ki so manifestirale ob tretji obletnici ustanovitve OF

Prvi slovenski partizani na Koroškem

Milan Urh se je dvakrat izognil aretaciji. Osemindvajsetega decembra 1942 ga je takratni rateški župan Dolinar opozoril, da ga nameravajo Nemci zapreti. Milan je takrat delal v Planici. Takoj se je odpeljal k sorodnikom, Golčevim na Rečici pri Bledu, ki so že imeli stalne zveze s partizani. Napisal je poslovilno pismo materi, svojemu delodajalcu pa je napisal, da ne more ne v nemško vojsko, ne med partizane. Napisal je, da se je odločil, da bo šel v Blejsko jezero. Njegova sestrčna, Marica Golčeva iz Rečice, je vrgla v jezero Milanov klobuk, telovnik in hlače. Nemci so zvižgali naselili. Ko so vse to našli na površini jezera, so bili prepričani, da se je Milan res utopil, zato njegovi sorodniki niso imeli sitnosti. Poštar je materi prinesel vsak mesec petindvajset nemških mark, vendar ni vedela, od kod jih dobiva. To je bila pomoč Oslobojilne fronte, saj je bil Milan že med partizani.

Četrtega januarja 1943 je Milan postal partizan Cankarjeve čete, ki je bila tedaj na Pokljuki, njen komandir pa je bil Ernest Saidler-Iztok. Dobil je partizansko ime Marko. Iz čete so odbrali petintrideset borcev, ki naj bi šli v diverzantske akcije na avstrijsko Koroško. Med izbranimi je bil tudi Marko. S Pokljuke so odšli 9. aprila, imenovali pa so se Prva zahodna koroška grupa. Vodja skupine je bil mož s partizanskim imenom Zarko, doma iz Bohinja. Šli so prek Mežaklje, prešli Savo Dolinko prek Zvanovega mostu na Jesenicah ter naprej po jeseniških in javorjskih Rovtih na Karavanke, ki so jih prestopili v ozkem prehodu na Medvedniku (to je prehod na severni strani pod Stolum). Svoje prvo taborišče so imeli na avstrijski strani, približno pol ure hoda od Medvednika.

Na avstrijski strani so imeli pozneje še več taborišč, vendar so se zaradi stalnih izdaj vedno premikali iz kraja

v kraj. Partizani so na avstrijski strani Koroške delovali v zelo težkih razmerah. Izvajali so razne sabotažne akcije, vse do desnega brega Drave in le enkrat so šli v akcijo prek Drave. Požgali so žago v Bistrici. Z ročnimi bombami so poškodovali elektrarno v Bistrici in isti večer rešili iz taborišča petinštirideset ruskih ujetnikov. Le dvajset so jih prepeljali na jugoslovansko stran in jih po kourirskih poteh pripeljali v Črnomelj, ostali pa so pobegnili nazaj v taborišče. Pri tej akciji je padel prvi koroški partizan, neki Slovenec s Koroške. Prej je bil v nemški vojski, ko pa je prišel na dopust, je pobegnil k partizanom.

To skupino partizanov je zasledoval in izdajal neki koroški lovec. Ustrelil je celo vodnika skupine tovariša Zarka, vendar je tudi sam dobil zasluzeno plačilo. Gestapu in nemški policiji je pomagal tudi vrtnjenec Razinger z Jesenic. Bil je partizan, vendar še danes ne vemo ali so ga Nemci ujeli ali pa se je sam predal. Marko se spominja le tega, da so ga Nemci izpustili in je z določeno nalogo prišel spet k partizanom. Ko je nekega dne z dvomljivim izgovorom zapustil taborišče, je odšla za njim patrulja, ki ga je opazovala. Videli so, da se je sestal z gestapovci. Ko se je vrnil v taborišče, so ga prijeli, mu vzeli orožje in ga v spremstvu poslali na pot, ki si jo je sam izbral. Partizani so se takoj umaknili iz taborišča, saj so Nemci že pripravljali veliko hajko.

Prva zahodna koroška grupa je bila na ozemlju Koroške vse do 24. julija 1943, ko so jo Nemci silovito napadli in se je morala umakniti na našo stran. Utaborila se je pod Ajdno, nad vasjo Potoki pri Zirovnici. Še isti večer je odšla v prehranjevalno akcijo v vas Potoke in se vrnila v taborišče. Naslednji dan je bila skupina izdana in ob drugi uri popoldne so jih nepripravljene na-

padli Nemci. V bojih sta padla prvoborec Adolf Repe-Tilen iz Spodnjih Gorij ter Peter Gregorčič (bratranec narodnega heroja Jožeta Gregorčiča), ranjen pa je bil Ivan Veber-Nac iz Spodnjih Gorij. Tako je bila ta prva koroška grupa razbita. Vsi preživeli borci so se razšli in priključili drugim partizanskim enotam.

Od konca vojne je minilo že dvaintrideset let in spomin ni več tako svež, zato lahko pride do netočnosti, predvsem pri datumih. Prosim vse, ki se dogodkov natančneje spominjajo, da se s svojimi pripombami oglašijo v uredništvu časopisa ali pa na naslov: Jože Ambrožič, Poljščica 21, 64247 Zgornje Gorje, da bi izluščili pravo resnico. Moj sogovornik Marko pa prosi vse preživele borce koroške grupe, da se oglašijo na naslov: Milan Urh, 64260 Bled (Zagorice), da bi se po tolikih letih spet srečali.

JOZE AMBROŽIČ

Nekateri preživeli borci koroške grupe. Prvi z leve je Franc Konobelj Slovenko z Jesenic, zadnji z leve pa je Milan Urh-Marko.

Poleti 1944 so kamniški raztrganci v Kozjih glavah pri Tunjici napadli kuhinjo gospodarske komisije okrajnega odbora OF Komenda. Kuharje in intendante je opazila 60-letna Ferezla, ko je nabirala gobe. Odhitela je na gestapo, povedala, kaj je videla in dobila nagrado. Gestapovci so v akcijo poslali raztrgance, med katerimi sta bila Majerjev Anton iz Podgorja pri Kamniku in Najnar iz Crnuč. Tiho so se priplazili do kuhinje in v nenadnem napadu ubili Ivana Broliha, po domače Gregorevovega z Duplice, Janeza Zabavnika, po domače Matijevega iz Šmarce in partizanko Vero.

Tri leta sem po Kamniku in Komendi spraševal nekdanje aktiviste in borce, kdo je bila Vera in od kod je bila doma. Nekateri so omenjali Zagorje, Trbovlje in Zasavje sploh. Po dolgem iskanju je za moje poizvedovanje zvedela Verina sestra Zinka Režun. Ob najinem srečanju sem bil nemalo začuden, ko sem spoznal, da iščem tudi njo. Zinka je bila namreč med vojno sekretarka slovenske protifašistične ženske zveze za okraj

Kresovi

Gorje-Bled, nato pa politična komisarka radovljiške grupe varnostno obveščevalne službe. Zanj sem zvedel, ko sem v arhivu videl njena partijska poročila.

Povedala mi je, da izhaja iz rudarske družine, v kateri je bilo enajst otrok. Nekaj let so živeli v neki vasi pri Kamniku, nato pa sta starša kupila hišo v Šemniku pri Izlakah. Za narodnoosvobodilno gibanje je začela sodelovati, ko se je pri Mencingerju na Zagoši pri Begunjah učila strojniškega pletenja. Mencinger je bil vaški sekretar partijske celice in z njim je začela sodelovati tudi Zinka. Postal je obveščevalka OF.

Zinka se dogodkov med narodnoosvobodilnim bojem spominja takole. »Lepih in žalostnih spominov je veliko. Večer pred prvim majem 1944 smo vosovci na Begunjsčici zakurili kres. Bilo je čudovito, nepozabno. Od Ljubljane do Triglava smo našli šestdeset kresov. Nikoli več jih v enem večeru nisem našla več. Zavest, da so vse te kresove zakurili borci in borke, mladinci in mladinke, je krepila našo voljo. Naš komandir pa je ob plamenih, ki so lizali nebo in osvetljevali naša žareča lica, igral na kitaro, pel in vriskal, kot bi bil na »ohceti«. Pri družili smo se mu še mi in zapeli nekaj partizanskih pesmi.«

Komandir radovljiške grupe VOS je bil Jože Pintar-Martin z Breznice v jeseniški občini. Ze pred vojno je nastopal na zabavnih prireditvah in smisla za humor mu ni zmanjkalo niti med partizani. Alojz Kermavner piše v knjigi Ambulanta E preko 4 G (Založba Borec, 1975): »Naslednjega dne je v ambulanto prišel Jože Pintar-Martin. Z njim se je ambulanta obogatila s pravim jezičnim dohtarjem ter humorističnim in pevskim mojstrom. Veselo razpoloženje, ki ga je izževal Martin, je brž izkoristil dr. Matjaž in pripravil svoj fotoaparat.

Ze po nekaj dneh, ko si je Martin malo opomogel, je pripravil celovečerni koncert in veselo zabavo. V svoj program je vključil tudi hudomušno domačo gorenjsko pesem »Pod Golico« in žaljivo zbadljivko »Vse zaradi ženske«.

Po razformiranju VOS je bil veseljak Jože Pintar-Martin obveščevalni oficir pri KNOJ, 31. marca 1947 pa ga je pri sv. Ani (zdaj Podlujbelj) ustrelil angleški vohun Franc Ahačič. Pet mesecev prej sta Franc Lauseger in Franc Ahačič ubila obveščevalnega oficirja KNOJ Franca Bokala.

Franca Ahačiča so še isto leto prijeli varnostni organi. Oktobra leta 1947 je bil v Ljubljani obsojen na smrt. Križar Franc Lauseger pa je padel v bojih s knojevci in miličniki.

JOZE VIDIC

Trinajsterica in skala

Tak je delovni naslov scenarija partizanskega pisatelja Ivana Jana za celovečerni film o boju v jami na Okroglem pri Kranju, ki ga je na natečaju pred nedavnim odkupil VIBA film.

Pisatelj se je teme lotil že pred leti. Privlačeval ga je dogodek, ki je pri nas enkrat, čeprav naš osvobodilni boj pozna več takih »partizanskih jam«. Najmočnejši je bil način njihove smrti: borili so se do samega konca, le po en naboj so prihranili zase... Poprej so se uničili vse orožje, čevlje, obleko, da bi sovražnik od njih ne dobil ničesar uporabnega...

Janov scenarij sega v podrobnosti, ki jih je izvedel osebno od Staneta Mlakarja iz Senčurja, ki je poleg Vlada Peraica-Planina, ki je jami srečno ušel že prej — edini prišel živ iz jame. Tako se v scenariju odvijajo dogodki po vrstnem redu, kot so se v jami resnično dogajali, vmes pa pisatelj vpleta retrospektivo iz življenja teh mladih skojevcev, komunistov in borcev iz časov pred vojno in iz dni tik pred dogodkom.

Dogodek je bil za takratno okupirano Gorenjsko ogromnega pomena. Zgodil se je namreč le tri mesece po Dražgoški bitki, slab mesec po smrti heroja Staneta Zagarja na Planici pri Crngrobu, po strašni Kumerdejevi izdaji v Stražišču. Nemci so do tedaj postrelili že več kot 170 talcev, hude izgube pa je zaradi vrinjenih nemških agentov imel tudi Okrožni partijski komite Kranja — ubili so že dva sekretarja, Lucijana Seljaka in Rudija Papeža — na Jesenicah so pobili cel komite skojevcev itd. Gorenjski aktivisti so izgubljali svoje najboljše voditelje. In potem še hajka 16. in 17. aprila v Udin borštu, kjer je bila Kokrška četa razbita... Ljudstvo je bilo preplašeno, vsak se je bal izdaje.

Po toliko žrtvah aktivistov, skojevcev, komunistov in partizanov ni bilo čudno, da so Nemci računali na

hitro in dokončno uničenje gorenjskih partizanov in vsega osvobodilnega gibanja pri nas.

In potem naenkrat to veliko, herojsko junaštvo v jami na Okroglem, ki je spet dvignilo zavest pri naših ljudeh. Ti mladi fantje, ki so bili izdani, so se dva dni upirali elitni nemški vojski, ki ji je poveljeval sam general SS Ervin Rösener, komandant 18. vojaškega okrožja in to akcijo pred jamo tudi osebno nadzoroval, so pokazali, kako se je treba boriti. Nemci so poskušali na vse načine: hoteli so skali razstreliti, po vrvi so spuščali v jamo razžgane otepe slame, da bi jih zadušil dim, spuščali nanje pse, tolkli po njih s topovi, ki so jih privlekli na drugi breg Save, pripeljali ujetega partizana Bradeška, da bi jih pregovoril, naj se predajo... Borci so pa vsakokrat odgovorili le z ognjem. Ko so Nemci na koncu uporabili še strupeni plin, so se fantje odločili. Med petjem Internacionala so drug za drugim omahnili v smrt... »Tako globoke človeške dimenzije ima ta dogodek, da ga lahko postavljamo za lep primer, kaj je treba storiti, ko prideš v tako stisko. Njihova smrt je mobilizirala druge. Človeško je bilo, da so šli v jamo, človeško, da so iskali pomoč za ranjenega Staneta Zagarja, še bolj človeško pa je bil njihov odpor in smrt: Nemce so premagali moralno, sami pa postali nesmrtni,« pravi pisatelj Ivan Jan.

Petintrideset let je poteklo prav te dni od boja v Okrogelski jami. V petih letih, za 40-letnico, bo menda že posnet film in bomo dobili kar dva celovečerna filma in še televizijsko nadaljevanje o najznamenitejših dogodkih gorenjskih partizanov iz prvega obdobja borbe: Dražgoško bitko in Okrogelsko jamo, oboje po scenariju pisatelja Ivana Jana, ki se je pri svojem delu posvetil zgolj partizanski tematiki.

D. DOLENC

Postoj, kdor mimo greš!

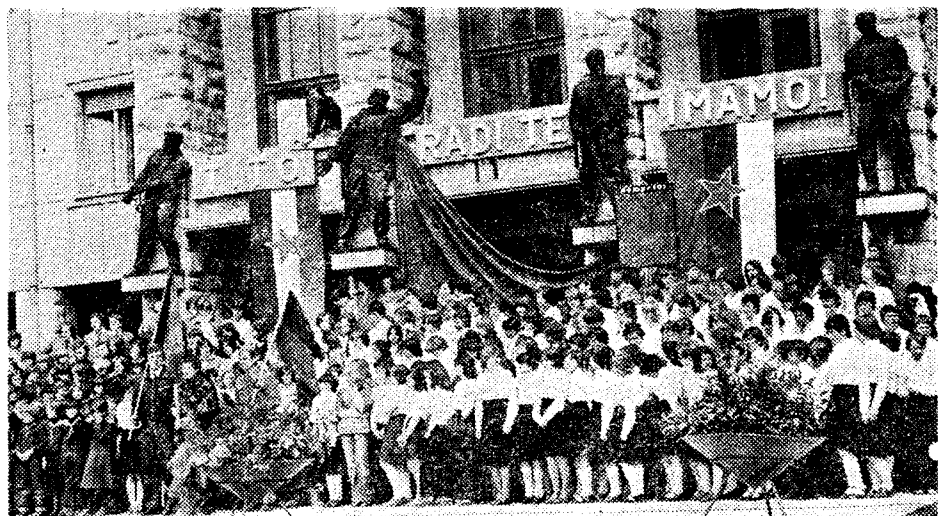

Pred dnevi se je v Stražiški ulici v Stražišču pri Kranju zbrala številna množica ljudi ob odkritju spominske plošče predvojnemu revolucionarju in organizatorju komunistične partije Ivanu Tominu.

O življenju in delu Ivana Tominca, sekretarju okrožnega komiteja KP Kranj, organizatorju tekstilne stavke, delegatu ustanovnega kongresa KPS na Čebinah in o hrabrem borcu, ki je padel 8. septembra 1942. leta nedaleč od Lož pri Vipavi, je spregovoril predvojni komunist Tine Zaletel.

Ob tej priliki so se njegovemu spominu poklonili številni njegovi tovariši in somišljeniki, svojci, domačini in prijatelji, borci in veliko mladine, ki so v svoji sredi pozdravili Tominčevega dobrega prijatelja, revolucionarja Miha Marinka.

TONE URBAS

V torek so v Podbrdu primorski mladinci prejeli iz rok gorenjskih vrstnikov zvezno štafeto mladosti s pozdravi predsedniku Titu ob njegovem 85. rojstnem dnevu in 40. obletnici njegovega prihoda na čelo partije. Na poti proti Tolmini se je zvezni štafeti pridružila še krajevna štafeta s Planine, v Tolmini pa štafeta iz Breginja in planinska plaketa. Iz Tolmina je štafeta krenila proti Novi Gorici, kjer so ji pripravili veličasten sprejem. Na prireditvenem prostoru se je zbralo več kot šest tisoč ljudi. Uro pozneje so jo pozdravili v Ajdovščini, v Crnem vrhu so jo počastili Idrijci, nakar so jo skozi Godovič ponesli proti Logatcu in naprej na Dolenjsko. V četrtek se je štafeta vrnila na Primorsko. Najprej so jo pozdravili v Postojni, nato v Sežani, prenočila pa je v Kozini. Na njeni poti po obali pa so bile osrednje slovesnosti v Kopru, Izoli in Piranu, od koder so jo ponesli proti Hrvaški.

V Gradacu v Beli krajini je bila 22. aprila 1977 odkrita spominska plošča v spomin na ustanovitev prve partijske celice v Beli krajini in prvemu sekretarju te celice Jaki Butali. Jaka Butala je bil domačin in je to celico ustanovil v letu 1932, po vrnitvi iz mariborskih zaporov. Ker je bilo delovanje komunistične partije prepovedano, so v Gradacu leta 1933 ustanovili društvo kmečkih fantov in deklet in pozneje pevsko društvo in na ta način »legalizirali« partijske celice in jih razširili tudi v druge kraje revolucionarne Bele krajine.

Spominsko ploščo, ki je vgrajena na stavbi kmetijske zadruge v Gradacu, je odkril Anton Suštersič — Zveznik Tine, s katerim je tesno povezano revolucionarno delo v Beli krajini in še zlasti Gradaca in organizacija NOB v Beli krajini. Plošča je bila odkrita ob 40-letnici ustanovitve KPS in Titovih jubilejih.

M. BREZNIKAR

Spominski pohod na Rupe

V okviru letošnjih jubilejev tovariša Tita in KPS sta ZRVS Horjul in osnovna šola »I. bataljona Dolomitskega odreda«, v sodelovanju s pripadniki JLA iz Vrhnike in drugih organizacij (v soboto, 16. aprila), pripravila spominski pohod na Rupe.

Leto se je začel z alarmom in odhodom učencev osnovne šole v šolsko zaklonišče, potem pa je slavnostna povorka z zastavami in transparenti krenila proti Žazarju in prostranim gozdom Rup. Tu so učenci OS, skupaj s člani ZRVS, ki so poleg učiteljev vodili posamezne razrede na pohodu, izvedli zanimivo strelsko tekmovanje, zatem pa v bližnjem gozdu, kjer je bil leta 1942 tabor dolomitskih partizanov in je zdaj spominsko obeležje, prisostvovali osrednji spominski slovesnosti.

Po pozdravnih besedah predsednika OO ZRVS Horjul Matije Pogorelca in pozdravnih željah tovarišu Titu, sta zbranim, med katerimi je bil tudi narodni heroj Rudolf Hribnik-Svarun, spregovorila predsednik ZB Ljubljana Vlačič-Rudnik, Stane Vrhovec in nekdanji partizan Dolomitskega odreda Janko Janša, ki sta v svojem govoru opozorila

na dogodke, ki so se v času NOB odvijali na tem kraju, in poudarila vlogo in pomen narodnoosvobodilne tradicije v povojnem času.

V kulturnem delu proslave so učenci OS in člani ZSMS recitali nekaj zbornih in posamičnih recitacij z revolucionarno vsebino, otroški pevski zbor iz Horjula pa je zapel nekaj borbenih in partizanskih pesmi.

Ob koncu proslave so podelili tudi priznanja najboljšim pionirjem — strelcem celotno prireditve pa je naposled sklenilo tovariško srečanje s skromno zakusko.

BRANKO VRHOVEC

Spominski ovitek proslave na Debečah

Odbor partizanskih kurirjev izda vsako leto v spomin na kraje, kjer so se v času narodnoosvobodilnega boja nahajale kurirske postaje, pisemski ovitek in priložnostni žig. V letošnjem jubilejnem letu naše partije in tovariša Tita bo na dan otvoritve spominskega obeležja na Debečah, 21. maja, izdan pisemski ovitek narodnega heroja Jožeta Kovačiča in priložnostni poštni žig, ki bo v uporabi istega dne na slavnostnem prostoru. Spominsko obeležje bo stalo ob cesti na Debečah, in sicer na križišču cest Javorje—Bogenšperk, Smartno—Litija, Stična—Grosuplje, kjer je v času okupacije po-

tekala italijansko-nemška meja. Na tem mestu pa je bil tudi glavni prehod kurirjev relejne postaje TV.3 iz Dolenjske na Stajersko leta 1943. Se pred kapitulacijo Italije so na tem mestu prestopili mejo XV. divizija ter druge partizanske enote ter visoki vojaški in politični delavci, med katerimi tudi Stane Rozman, Dušan Kveder, Sergej Kraigher, Mitja Ribičič in drugi. Na pisemskem ovitku je narodni heroj Jože Kovačič, predvojni komunist iz Stične, ki je v borbah II. grupe odredov dne 18. maja leta 1942 padel na Jančah.

MAKS BURGAR

»Rdeča tiskarna« v Črni vasi

»Leto dni po ustanovnem kongresu komunistične partije Slovenije na Čebinah je bila v moji hiši konferenca komunistične partije za ljubljansko okrožje. Še dobro se spominjam Toneta Tomšiča, ki je vodil to konferenco,« je povedal 86-letni Tone Jarc iz Črne vasi pri Ljubljani in se zazrl v spominsko ploščo, ki je vzdana na pročelju hiše.

Življenjska pot Toneta Jarca, upokojenega kapetana prvega razreda, je burna in jo je z nekaj vrsticami nemogoče opisati. Kot sam pravi, bi lahko naštel neskončno vrsto pestrih dogodkov in zapisovalec njegovih spominov, bi lahko iz tega napisal zajetno knjigo.

Njegove drobne in hudomušne oči so se zvito zasmejevale, ko je pripovedoval, kako je leta 1915 pobegnil iz Avstro-Ogrske vojske in se pridružil Rusom. V Rusiji je bil devet let in se v tem času, s puško v roki, aktivno udeležil Oktobrske revolucije. Ko se je prva svetovna vojna že stekala h kraju, se je prijavil v 2. Srbsko prostovoljno divizijo, ki pa zaradi slabe organizacije, sploh ni prispela na fronto. Fronto je dosegla le 1. Srbska prostovoljna divizija, ki se je pri Konstan- ci spopadla z Bolgari.

»Ko sem se čez nekaj let (po vojni) vrnil iz Rusije domov, so skorajda vsi vedeli, da sem se v Rusiji seznanil z idejami komunizma,« se spominja Tone Jarc. »Tako ni trajalo dolgo, da so z menoj navezali stike nekateri napredni Slovenci, kot na primer France Klopčič in že pokojna Marjana Draksler. Ta dva in še drugi so pozneje predstavljali zvezo, po kateri sem dobival literaturo za tiskanje letakov. Še največ besedila zanje je napisal France Klopčič.«

»V tem času se je namreč pri meni že pojavil predstavnik Kominterne in v moji hiši odprl tiskarno. Kot že rečeno, smo v glavnem tiskali letake, sem in tja pa tudi manjši časopisi. Medtem ko je tiskar, ki je bil po rodu Makedonec, pridno tiskal, sem bil jaz zadolžen za razpečevanje literature. K meni so tudi prihajali najrazličnejši časopisi iz tujine. Med drugimi se je iz Pariza često pojavljala v slovenskem jeziku tiskani časnik DELO.«

Starojugoslovanski januarski zakon o zaščiti države je na mah začel zavirati vse napredno ilegalno

delo na terenu. Vsem komunistom so pretile hude kazni in nemalo njih se je znašlo v zaporih. Leta 1929 je bila izdana Tonetova tiskarna in oba, Tone in tiskar, sta se morala zagovarjati pred sodiščem.

● Vsi zaporniki — en kolektiv

»Mene so zaprli v Sremski Mitrovici, kjer sem obdržal tri leta,« nadaljuje svojo pripoved naš sogo- vornik. »Z menoj so bili zaprti še Ditič, Herman- ko in Letonja. Tudi dr. Jo- že Potrč je bil tedaj v

Tone Jarc

Sremski Mitrovici, vendar sem njega srečeval samo na vrtu kaznilnice. Življe- nje v kaznilnici je bilo še kar nekam mirno vse do štrajka, ki smo ga organi- zirali zato, ker so nam za- čeli odvzemati komunistič- no literaturo. Če verjame- te ali ne, nam je štrajk v celoti uspel. Spet je bila dovoljena literatura in naj- različnejši krožki so po- novno začeli. Jaz sem bil v krožku, kjer smo študi- rali politično ekonomijo. Vsi zaporniki smo bili en sam velik kolektiv.«

Tako se spominja Tone Jarc tistih let med obema vojnama, ko so naši komunisti še morali ostati pritrjeni v ilegali.

● Dočakali so 9. maj

Pogovor je prešel tudi na tista leta, ko je našo domovino zasedel okupa- tor. Ze prve dni vojne je naš Tone postal ilegalac in je skupaj s Tonetom Do- linškom začel zbirati orož- je za partizane. Tonetova hiša je postala javka, v ka- tero se je pogosto zatekel tudi pokojni Boris Kraig- her. Ko so za vse to de- lovanje v Črni izvedeli Ita- lijani, so zažgali Jarčevo domačijo, Toneta pa niso uspeli ujeti. Še pravočasno je odšel na Krim med par- tizane.

»Iz vsega tega obdobja imam še posebno lepe spo- mine na tovariše borce, ki so se vselej hrabro in brez pomišljanja podali v boj. Nikoli jih ne bom poza- bil! Prav tako mi je še ži- vo v spominu 9. maj, ko je naša partizanska vojska veselo in zmagovito vko- rakala v Ljubljano in za- čela v Kranju razoroževati Nemce. Tedaj sem bil bo- rec takojmenovane Solske brigade, ki je bila sestav-ljena iz vrst oficirskih te- čajnikov. Tečaj se je na- mreč tako pozno zaključil, da ni bilo več časa, da bi lahko vsak oficir odšel v svojo enoto,« je zaključil svoje pripovedovanje Tone Jarc.

Ko sem mu nameraval zastaviti še vprašanje, če ga kaj obiščejo stari borci, se je na dvorišče pri- peljala zelena stoenka. Iz nje je izstopil Pavel Ker- šič — Ježek, ki je bil ne- koč namestnik komandan- ta Toneta. Vprašanje in odgovor nista bila več po- trebna. Zapustil sem ju v živahnem razgovoru ob obujanju spominov na pad- le in preživele prijatelje in borce.

ROGER GOGALA

Franc Zbačnik iz Ribnice

V družini delavca Antona Zbačnika v vasi Sajevec (ob- čina Ribnica) se je 12. aprila leta 1917 rodil sedmi otrok. V družini je bilo sedem de- klet in trije fantje. Prvi je umrl. Leta 1932 je umrl oče in mati je ostala sama z ot- roki.

Kot 14-letni fant je leta 1931 dobil delo v opekarni. V le- tu 1936 se je delavstvo na opekarni organiziralo v Na- rodno strokovno zvezo. V le- tih 1938/39 je služil vojaški rok na Sušaku. Po vrnitvi do- mov se je spet zaposlil v opekarni. Delal je v krožni peči in bil pomočnik šoferju Janezu Miheliču iz Hrvače. Z njim sta prevozila na stotine ton opeke in premoga po Ko- čevski in Dolenjski.

Delavska organizacija je bi- la malo aktivna. Na pobudo organizacije KPS v Ribnici, katere člani so bili Janez Kmet, Vinko Mihelič, Filip Tekavec, Vinko Knol in Ja- nez Lovšin, so se v pomladi leta 1940 zbrali napredni de- lavci iz Ribnice in vasi, ter ustanovili delavsko organiza- cijo »Zveze lesnih delavcev in sorodnih strok, ki je bila v »Ujedinjenem radniškem sin- dikalnem savezu Jugoslavije URSSJ«, ki ga je vodila KPJ, v Sloveniji pa Strojovna ko- misija pod vodstvom KPS. Na običnem zboru oktobra 1940 je bil Franc Zbačnik iz- voljen v upravni odbor in z

S tovariši je dvigal borbeno in narodno zavest

njim še Franc Mrhar in Anton Orazem iz Ribnice, Alojz Pe- rovshek, Janez Malovič in Pe- ter Šobar iz Bukovice, Vinko Mate in Alojz Vidovci iz Go- riče vasi, Alojz Mihelič iz Hr- vače, ter Indihar Janez iz Sajeveca.

Organizacija je dosegla us- pehe s tem, da so delodajal- ci plačali delavcem, ki so bi- li na orožnih vajah, mezdo in tudi minimalne mezde, ki so bile tedaj z uredbo določene. Ob koncu leta 1940 je vlada- joči režim Cvetković-Maček organizacije URSSJ razpustil z utemeljitvijo, da so v njih komunisti. S tem pa delo or- ganizacije ni prenehalo; delo in akcije je potekalo ilegal- no.

Po ustanovitvi OF se je ta- koj vključil v njeno delo v opekarni, skupno z ostalimi delavci. Julija 1941 je prišel na sestanek v gozdove nad Bukovico Matija Malešič, ki je aktivistom OF iz vasi Sa- jevec, Dane in Bukovice raz- ložil program OF, ter naloge TOOF na vasi. V Sajevecu je bil tedaj že ustanovljen TOOF, v katerem so bili Franc Zbač- nik, Janez Seg, Janez Zakraj- sek in Anton Bartol.

Fantje iz vasi Sajevec, Bu- kovica, Dane, Kot in Jurjevi- ca, so bili v letih 1939/41 ne- šteto krat skupaj s člani SKOJ in ostalimi mladinci iz Ri- bnice. To mladino je vodil Sta- ne Nosan, bratje Drobničič

(Pepelarjevi), Venčeslav Ko- lenc, Jože Pelc (Pildarčkov) in ostali. Med to mladino je bilo veliko dobrih pevcev, ki so skupaj s fanti iz vasi pre- pevali narodne pesmi in pe- smi internacionalnih brigad iz Španije, po vsebini borbene in revolucionarne. Borbenost teh mladih fantov je bila iz- redna. Dvigali so borbeno in narodno zavest delovnih ljudi po vsej dolini.

France je delal aktivno v TOOF Sajevec in v opekarni. Po kapitulaciji Italije leta 1943 je odšel v enote NOV Slovenije. V letu 1944 je bil skupno z Ivanom Veselom iz Ribnice dodeljen v tečaj tan- kistov. Boril se je v tankov- ski enoti vse do osvoboditve.

V povojnih letih je služil kot poročnik in kapetan JA v tankovski enoti v Skopju. Ko je prišel domov na dopust, je v Ribnici spoznal trgovsko pomočnico Valči Tisovec, do- ma iz Vavte vasi pri Straži. Leta 1949 sta se poročila in oba odšla v Skopje. Ko je bil demobiliziran, se je zaposlil na Ljudski tehniki v Ljublja- ni, ki jo je vodil Janez Ne- dog.

V letu 1952 sta se z ženo vrnila v Ribnico. Franc je prevzel delo obratovodje na opekarni. To delo je oprav- ljal do upokojitve 1967. leta. Franc Zbačnik je ostal aktiven družbenopolitični delavec vse do današnjih dni.

P. S.

Korak od svobodnih gozdov

Ko smo v marcu leta 1942 odšli z Rakeka med partizane, je bil med nami tudi Herman Hančič. Her- man je odšel po končani meščanski šoli na študij v Ljubljano. Dva izpita in diploma sta ga ločila od inženirja rudarstva. Vojna pa je njegove cilje in na- črte prekržala.

Herman Hančič-Samo, fo- tografiran pred vstopom med partizane

Leta 1941 je bil Herman med študenti prostovoljci, ki so odšli na fronto. Na poti v Zagreb sva se sre- čala v Novem mestu. Ta- krat, ko me je zagledal, je začuden dejal: »Dane, pa vesta mati in oče, da greš v vojsko?« Takrat sem imel sedemnajst let, Her- man pa je bil pet let sta- rejši. Svetoval mi je, naj bom ves čas v njegovi bli- žini.

Kmalu po prihodu v Za-

greb smo bili priče sramot- nemu razsuhu starojugo- slovanske vojske. Nazaj domov smo se prebijali vsak po svoje. Jaz sem se vračal skozi Zidani most in če ne bi imel samo sedem- najst let, bi prav gotovo prišel v nemško ujetništ- vo. Srečo je imel tudi Her- man, ker se je znašel v skupini, ki jo je Rado Pe- haček popeljal domov pre- ko Karlovca in so se tako izognili vojnemu ujetniš- tvu.

Herman je začel delati za NOB že leta 1941. Kot aktivist je najprej delal v Ljubljani, od avgusta me- seca pa do vstopa med partizane pa je bil pove- zan z menoj.

Takoj po prihodu med partizane so mu določili delo bolničarja. Med par- tizani sva postala še po- sebno dobra prijatelja. Ko sem po treh mesecih od- šel v Dolomite, sem ga zad- njič videl. Pred tem mi je omenil, da bi šel rad med štajerske partizane, kjer se bore njegovi nekdanji sošolci s fakultete.

Proti koncu leta 1942 je prišel tudi Herman v Do- lomite, kjer mene ni bilo več. Bil sem ranjen in kas- neje premeščen v Serce- jevo brigado. Samo se je bojeval v Dolomitih v 1. bataljonu Dolomitskega odreda, a ne dolgo.

Po znani in za preneka- terega borca usodni borbi, ki je bila 18. marca leta 1943 v Belški grapi pri

Polhovem gradu, se je Samo s skupino, v kateri je bil tudi Rado Pehaček, prebil na Babno goro. Tam je po nekaj dneh (22. marca!) omahnil v smrt. Njegovi posmrtni ostanke so bili po vojni položeni v grobnico pri vasi Hruševo, v bližini Dobrove pri Lju- bljani.

☆

Ta leta po vojni pogosto hodiva tja z mojo ženo in se pri grobnici spominjava tovariša Sama in ostalih borcev, ki so se bojevali po Dolomitih. In vsa ta le- ta sem razmišljal o Samo- vi smrti, o okoliščinah, ki jih nisem poznal. Pred ne- davnim pa sta mi o tem pripovedovala narodni he- roj in general Rado Peha- ček ter njegova žena Meta, ki sta bila takrat priča te- mu dogodku.

»... Noč iz 21. na 22. marec smo preživeli na skednju kmeta Beseničar- ja. Zgodaj zjutraj nas je začel sovražnik obkoljeva- ti. Poskakali smo s sked- nja in se začeli prebijati proti bližnjemu gozdu. Sa- mo ga ni dosegel. Pokosil ga je rafal iz puškomitra- ljeza...!

Padel je kot politdele- gat, menda pa je bil pred- viden še za odgovornejšo dolžnost med tovariši na štajersko, da bi se vrnil v domače kraje in da bi opravljal poklic za kate- rega se je odločil, te želje je izbrisala smrt.

MATKO DANIMIR

Malikovi nesreča ni mogla do živega

MARIJA MALIK je do- ma s Slapa pri Vipavi in ima za seboj že nekaj več kot osemdeset let. Mož ji je že leta 1926 umrl. Osta- la je sama s štirimi otro- ki. Ni torej čudno, da je bilo njeno življenje trdo, ko se je na majhnih krh- palih trudila, da bi sama preživela družino. Morala je biti kos vsakemu, tako- imenovaniemu moškemu delu; žagala je, nakladala hlode in vozila les iz od- daljenega Nanosa. Ob na- pornem delu pa so rasli tudi njeni otroci.

Začela se je druga sve- tovena vojna. V trdem de- lu prekaljena Malikova družina je bila nacionalno zavedna in se je kmalu vključila v narodnoosvo- bodilno gibanje. Julija le- ta 1942 so aretirali hčerko

Marico, avgusta sina Iva- na, Stanka in Jože pa sta se oktobra leta 1942 pri- ključila partizanom v 2. Vipavski četli.

Tudi mati Marija tem dogodkom ni stala ob strani. Narodnoosvobodil- no gibanje je tudi na vi- pavskem potrebovalo čim več zanesljivih sodelavcev, med katerimi je bila tudi mati Marija. Karabinjerji so jo odkrili, jo oktobra leta 1942 aretirali, odpelja- li najprej v Vipavo, Ajdov- ščino in Kostanjevico, od tam pa v internacijo v Frascette v Italijo. Sledi- lo je leto dni trpljenja, poniževanja, pretepanja...

Leta 1943 se je vrnila na oropan dom. Okupator ni, razen razdejavanja in smrti, ničesar pustil za seboj. Na srečo jo je obdajalo veliko

dobrih domačinov, ki so ji takrat pomagali. In za NOB je začela še bolj za- grizenost delati. Ob prvih volitvah je bila izvoljena (leta 1944!) v narodnoos- vobodilni odbor Lože — Manče, kjer je zelo priza- devno delovala vse do os- voboditve.

Med vojno je izgubila si- nova Ivana in Jožeta, hčer- ki Marica in Stanka pa sta se vrnila kot zmagovalki domov. Mamo Marijo ni nikoli nič do kraja strlo. Leta 1949, ko so v Novi Gorici grlili stavbo Ok- rajnega ljudskega odbora, je bila Marija najstarejša udeleženka na prostovolj- nem delu. Čeprav je imela že 54 let, je pridno in po- letno vozila samokolnici- co...!

LEOPOLD KOTAR

v nekaj vrsticah

LJUBLJANA SIŠKA

Društvo upokojencev v Siški je dobilo ob svojem Klubu upokojencev na Gorazdovi ulici 10 v Siški dvostezno balnišče. Upokojenci se zahvaljujejo GP Megrad, ki je prevzelo izvajalna dela.

Balinarski šport je med upokojenci zelo priljubljen in tudi Siškarji so nestrpno čakali, da bodo zahvalili prve krogle.

Na fotografiji vidimo Vinka Bovcova, med člani Kluba upokojencev, ki odpira novo dvostezno balnišče.

BOHINJSKA BELA

V nedeljo 17. aprila so imeli člani borčevske organizacije iz Bohinjske Bele redni letni občni zbor. V svojih vrstah ima organizacija 113 članov, od katerih se je zboru udeležila dobra polovica. Organizacija je izredno delovna. Njeni člani se vključujejo v prostovoljne delovne akcije in dajejo na ta način vzor mladi generaciji. Mnogo prostovoljnega dela so vložili pri obnovi kulturnega doma, ki je postal ponos vseh krajanov. Trenutno obnavljajo gasilski dom.

Ostajajo še težave s stanovanjskimi vprašanji (pogosto neurejeni sanitarni prostori), ki se jih bodo še odločneje lotili. V reševanju so tudi nekateri novi zahtevki za priznanje posebne dobe upravičencem, ki le-te doslej še niso uveljavljali. Na zboru so tudi sklenili, da bodo začeli zbirati zgodovinsko gradivo iz NOB in ga izdali v obliki almanaha.

JOZE AMBROŽIČ

RAVNE NA KOROŠKEM

Čestitkam za Titov 85. rojstni dan so se pridružili tudi mladi iz občine Ravne na Koroškem. Nosilci štafete so tekli skozi kraje v občini 17. aprila. Štafeto palico so prevzeli v Zavodju pri Šoštanju od velenjske mladine.

Pred krajevno skupnostjo v Črni je bil slavnostni program, od tam pa je štafeta nadaljevala pot v rudarsko Mežico, kjer je bil organiziran svečan sprejem. Osrednja prireditev je bila v KS Ravne, kjer so se nosilci štafete palice združili z mladino iz vse Slovenije in sodelovali v akciji »Prežihovo 77«.

Štafeta palica je nadaljevala pot skozi partizanske Kotlje ter proti Selam, kjer so jo pri »Dulerju«, znani partizanski domačiji, predali mladini Slovenjegraške občine.

Nosilce štafete so vso pot spremljali tudi pripadniki JLA — graničarji, predstavniki ZB, partizani Koroškega odreda pa so s svojim praporjem nosilce štafete pozdravili na Prežkem vrhu.

FRANJO SREBOTNIK

SLOVENJ GRADEC

Konec preteklega meseca so se zbrali na letališču v Turiški vasi borci Sercejeve brigade iz koroških občin, največ pa jih živi še v občini Slovenj Gradec. Srečanja so se udeležili tudi številni ugledni gostje. Uvodoma je govoril Lojze Slernik, predsednik pododbora Sercejeve brigade iz Ljubljane, in obudil spomine na težke boje 14. divizije in na zaključne boje na Koroškem.

Pregledali so tudi delo pododbora in ugotovili, da uspešno prenaša tradicije NOB in sodeluje z mladino ter na številnih svečanostih. Največ se je gibala

brigada med vojno okoli Slovenj Gradca, zato je to tudi njena domicilna občina. Občina je podelila brigadi tudi priznanje za zasluge med NOB in danes.

Zbor je sprejel obširen program dela, potrebno je zbrati, na primer, vse podatke borcev tudi v drugih občinah, izdali bodo knjigo o brigadi in uredili svoj prostor v muzeju, ki bo namenjen domicilnim enotam in sodelovali pri vseh oblikah zaščite.

TONE TURIČNIK

GORJE

Odbor ZB je sklical redni letni občni zbor. Lani so pohvalno organizirali zdravniške preglede v dispanzerju na Bledu, ki sta jih opravila priznana zdravnik dr. Borut Rus in dr. Janko Benčik. Ker je slednji nenadoma umrl, je sedaj vprašanje, kdo ga bo pri delu nadomestil. Glede stanovanj v Gorjah ni več težav, nekaj primerov je potrebno rešiti le še za priznanje posebne dvojne dobe. Borci bodo organizirali tudi več izletov in se udeleževali jubilejnih praznovanj. Najprej v Slavnih pri Blažu, nato na Katarini nad Zasipom.

JOZE AMBROŽIČ

MURSKA SOBOTA

Občinska strelska zveza je 9. in 10. aprila izvedla občinsko prvenstvo v streljanju z zračno puško serijske izdelave za člane in članice. V ženski konkurenci je zmagala Jožica Turner iz Noršinec s 320 krogi, dve strelki pa sta dosegli naziv »dober strelec«. Pri članih je sodelovalo 6 ekip in 33 strelcev. Prvi je bil Karel Turner iz Noršinec s 364 krogi, med ekipami pa SD Panonija iz Murske Sobotice. En tekmovalac je dosegel normo »mojster strelec«, 9 pa »odlični strelec«. Mladinci so tudi tekmovali. Zmagala je ekipa SD Lendava iz Skakovec, med posamezniki pa Franc Balaško iz Noršinec.

FILIP MATKO

LJUTOMER

Delovni ljudje in občani občine Ljutomer proslavljajo 40. obletnico ustanovitve Komunistične partije Slovenije, 40. obletnico prihoda tovariša Tita na čelo partije in njegov 85. življenjski jubilej.

Osrednja proslava bo v nedeljo, 24. aprila 1977 v Ljubotomeru in partizanski vasi Cezanjevi pri Ljubotomeru, ki je bila eno največjih žarišč borbe v času ljudske revolucije, še posebno leta 1944. Okupator je imel večje izgube v borbi s partizani, zaradi tega je 25. aprila 1944 pri Ribičevem mlinu v Cezanjevcih ustrelil 25 talcev. Prav pri tem spominskem obeležju bo tudi letošnja osrednja proslava.

Ob 8. uri bo v Ljubotomeru razširjena seja občinske konference ZKS, ki ji bo sledila revija pevskih zborov iz občine Ljutomer.

Ob 11. uri bo slavnostno zborovanje v Cezanjevcih, kjer bo govoril predvojni komunist Ivan Kreft.

Občinska konferenca SZDL Ljutomer bo podelila zaslužnim aktivistom priznanja OF za leto 1977.

S. F.

BLED

Organizacija ZZB NOV na Bledu je zelo številna, šteje približno štiristo članov. Njeni člani so namenili največ pozornosti zdravstvenim pregledom vseh članov, ki imajo priznano dvojno dobo. V načrtu je stalna ambulanta za borce. Tiste borce, ki so v bolnišnici ali nepokretni, so člani obiskali na domu ali v bolnišnici in jih obdarili.

S podarjenim lesom in prostovoljnimi delom so si člani postavili leseno barako na Višah, kjer bodo prirejali partizanska srečanja.

Letos bo potrebno urediti grobišče padlih na pokopališču. V razpravi je bilo govora tudi o letovanjih članov v Strunjanu in Novem gradu, o organizaciji pogrebcev, proslavah v letošnjem letu in drugih vprašanjih. V mesecu aprilu bo akcija čiščenja okolja.

Člani se bodo vključili v vse prireditve in akcije. Opravili bodo tudi volitve in pomagali pri organizaciji ljudskega odpora, družbene in civilne samozasčite. Občinski odbor je obljubil boljše obveščanje in seznanjanje borcev z njihovimi pravicami.

MARIJA STARE

V Pulju so odkrili 17. aprila, na dan herojske smrti poročnikov bojne ladje Sergeja Mašera in Milana Spasića, doprsni kip Sergeju Mašeri v istoimenski vojašnici. Otvoritvi so prisostvovali vojaki in kader vojašnice pa tudi gostje iz Nove Gorice, delegacija ZZB NOV iz Raven na Koroškem iz Anahova in Kopra. Prišla sta tudi sestra in brat pokojnega iz Ljubljane, ter delegati iz Splita. Prisotne je pozdravil kapetan bojne ladje Ljubomir Pavković, o heroju pa je spregovoril sošolec Bojan Marok. Kip je odkril viceadmiral v pokoju Franjo Rustja. Prisotni so si nato ogledali razstavo fotografij in življenje v vojašnici.

O. T.

GRIZE

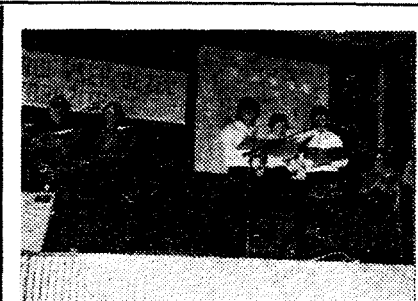
Proslava v imenu tradicij

V počastitev 40. letnice KPS so osnovna šola »Nada Čilenšek«, tamburaški orkester in OO ZSMS pripravili koncert tamburašev, popestren z vmesnimi vložki. Le-ti so osvetlili delo KPS in SKOJ na tem rudarskem področju pred vojno. Dotaknili so se tudi dela komunistov na kulturnem področju. Prav tamburaška sekcija je bila ena izmed sekcij, v kateri so se zbirali rudarji in mladina in prek katere so se vzgajali in pripravljali za revolucionarni boj. Tamburaše sta vodila Peter Šprajc starejši, ki je padel med znanim brežiškim pohodom I. štajerskega bataljona leta 1941 in Albin Vipotnik, ki je bil med delegati na ustanovnem kongresu KPS na Čebinah. V okviru zbora je od leta 1930 delovala tudi sekcija za ideološko delo. Iz vrst tamburašev se je leta 1938 ustanovila skojevska organizacija.

Na koncertu je spregovoril tudi tovariš Vipotnik. Pripovedoval je o predvojnem revolucionarnem gibanju. Takrat glasba ni le lajšala težko življenje rudarjev, z glasbo so se povezovali široke množice, se vzgajale itd. Zato ni naključje, da so tamburaši tako kot so bili povezani pred vojno, odšli povezano tudi v boj proti okupatorju. Le tamburice so zamenjale s puškami.

Prvoborce, skojevca in tamburaša Peter Šprajc mlajši in Ludvik Zupanc pa sta se spomnila tudi nekaterih dogodkov. Če so na primer zaslišali na skojevskih sestankih žandarje, so brž poprijeli za tamburice. Z glasbo so nadaljevali še po okupaciji, a so se morali že julija 1941 umakniti v ilegalo in so bili med ustanovitlji I. savinjske čete.

FRANC JEZOVIČ

Tisoči nastopajočih po občini Zalec izkazujejo svojo nadarjenost in odnos do letošnjih praznovanj. Na sliki dramsko recitatorska skupina KUD Svoboda Sempeter, ki je predstavila lik tovariša Tita ter pot Komunistične partije prav z vsemi pripomočki, ki spremljajo dobro recitatorsko skupino, na krajevni proslavi v Sempetru.

Edi Masnec

ROG

1. maj na Dolen leta 1942

Podturen je vasica pod hribovjem partizanskega Roga in je poznana že iz prvih dni narodnoosvobodilnega boja.

Leta 1941 so aktivisti že organizirano delovali v Osvobodilni fronti. Prve mesece spomladi 1942 se pojavijo prve partizanske enote. Med njimi tudi naša, Roška četa. Vanjo je vstopilo večje število partizanov iz Podturna ter sosednjih vasi. Zaradi dobrih odnosov z aktivisti in prijazni mi vaščani, ki so nas vsestransko oskrbovali, smo se domenili, da skupaj praznujemo praznik dela, 1. maj.

To je bilo veliko moralno dejanje in spodbuda za vse področje. Po predhodnem dogovoru z nami, so vaščani pripravili kraj praznovanja, nekaj jedalnice in kanec dobre kapljice. Naša četa pa je v noči pred praznikom večkrat obstreljevala vse sovražnikove postojanke v dolini. Tako smo jih zaposlili, da so iz strahu iz vse

ZASIP

Priprave na zbor gorenjskih aktivistov v Zasipu

Vsakoletni zbor aktivistov OF bo v dogovoru z gorenjskimi občinskimi konferencami SZDL predvidoma 26. junija v radovljiski občini. Organizacijo in izvedbo tega najbolj množičnega srečanja nekdanjih aktivistov in borcev na Gorenjskem je prevzela krajevna konferenca SZDL Zasip.

Pripravljalni odbor, ki ga vodi prizadeveni predsednik Ivan Povšin, se redno sestaja in sproti ugotavlja izvajanje dokaj zahtevnega akcijskega programa. V priprave so se razen vseh krajevnih družbenopolitičnih organizacij, KS in društev vključili domala vsi krajanje. Zdaj so se že lotili del na ureditvi prireditvenega prostora na Homu pri Katarini, kjer pričakujejo, da se bo zbralo več tisoč ljudi. V dogovoru z občinsko konferenco ZSMS bodo s prostovoljnimi delom mladinske delovne brigade že maja opravile zemeljska dela in pomagale pri postavljanju odra, tribune in drugih pomožnih objektov.

Odbor je naročil tudi izdelavo serije treh značk ter večjo zalogo keramičnih skodelic s spominskim napisom, ki jih bodo udeleženci zbora lahko nabavili po zmernih cenah na sam dan srečanja.

J. R.

KOPER

Zasedanje predsedstva obalnokraškega odbora ZZB NOV

Na svoji redni seji so člani odbora ob. ravnavali osnove in merila za odobravanje pomoči borcem NOV za klimatsko zdravljenje. Osnova za dodelitev tovrstne pomoči je dohodek na družinskega člana iz varstvene pokojnine v letu 1977 povečan za 50 odstotkov. Na ta način bi lahko pomagali udeležencem NOV pri zdravljenju v zdraviliščih. V zvezi s tem so predvidene štiri možnosti: vse stroške krije sklad, oziroma organizacija, udeleženec plača 25 ali 50 ali 70 odstotkov, odvisno od višine varstvene pokojnine. Pristojni organi naj bi tudi hitreje reševali stanovanjski problem borcev, posebno v Piranu in Kopru.

Predstavnika odbora sta se pred tedni pogovarjala s člani pokrajinskega odbora AMPI v Trstu o reševanju nekaterih problemov tamkajšnjih članov borčevskih organizacij. Ob sklepu pogovorov so se sporazumeli glede vseh vprašanj, o katerih je razpravljala tudi republiški odbor ZZB NOV. Le-ta je tudi obljubil, da bo po svojih močeh pomagal pri stroških zdravljenja obolelih članov. Maja bo razširjena seja, vsi pa se pripravljajo na občinske konference.

LILJA BOGOMIL

olenjskem

em ga orožja streljali do jutra. Mi pa smo skupaj z vaščani že v jutranjih urah pričeli s skupnim praznovanjem.

Praznovanje 1. maja leta 1942 je bilo nadvse svečano in veselo. Bilo je prvo skupno praznovanje partizanov in prebivalcev na tem območju in pod italijansko okupacijo. Med nami je tekla pristrčna razprava o sodelovanju, o bojkotu okupatorjeve oblasti, o organizaciji osvobodilne fronte, o boju partizanskih enot in tako naprej. Partizanske patrulje so izmučene opazovale teren in ugotovile, da okupator verjetno iz strahu pred našim novim napadom, ni pokazal glave iz brloga. Tako smo partizani in domačini stisnili po nekaj urah prijetnega praznovanja, drug drugemu roke in odšli po svoji odgovorni poti s prizorišča prazničnega vzdušja.

MARTIN KOS-MARTINOV

JELOVICA

Maja bo odprt partizanski dom Vodice na Jelovici

Upravni odbor partizanskega doma Vodice na Jelovici, pri občinskem odboru ZZB NOV Radovljica, je pred dnevi razposlal vsem občinskim združenjem borcev NOV, občinskim skupščinam — referentom za borce in invalide NOV in občinskim sindikalnim svetom razpise in cenike za letošnje letovanje v tem prijetnem planinskem počit-

Tudi delavci farmacevtsko-kemične tovarne LEK so v času praznovanja na Čebinah proslavili obletnico revolucije, naše partije in tovariša Tita. V Mengšu so pričeli s svečano sejo ZK in sprejemom novih članov ter kulturnim programom Svobode iz Mengša. Foto kino klub iz Radomelj je pripravil razstavo »Naš kraj v NOB«, ki jo je odprl narodni heroj Franc Avbelj-Lojko. Delavci so se nato udeležili pohoda na partizanski Kolovec in Rudnik. Pri spomeniku je udeležena takratnih dogodb Marija Avbelj-Nadja pripovedovala spomine. Mladinci so položili venec.

PETER ROJC

niškem objektu, ki sprejme do 40 gostov. Dom bo sprejel prve goste 21. maja, nakar se bo vsakih deset dni, do 28. septembra, zvrstilo 14 izmen.

Oskrbni dan za člane ZZB NOV bo letos od 105 do 110 din, kar velja tudi za družinske člane, otroci do 10 let starosti pa bodo imeli še poseben popust; oskrbni dan zanje bo od 82 do 85 din. Drugi gostje, ki bodo letovali nad tri dni, bodo plačali oskrbni dan od 110 do 115 din, za otroke pa od 82 do 90 din.

Vsak prijavljenec samoplačnik mora ob prijavi za letovanje vplačati 50 odstotkov od skupnih oskrbnih stroškov, ostanek pa ob nastopu letovanja. Kot vselej bodo tudi letos v domu poskrbeli za ukusno in izdatno prehrano ter za prijetno razvedrilo in sprehode po bližnji gozdni okolici.

J. R.

KOČEVJE

Plodno sodelovanje občanov Doline pri Trstu in Kočevja

Po načinu življenja ljudi sta si občini zelo podobni. Zato sta tudi pobrateni. Delo in povezanost med organizacijami in ljudmi sta iz leta v leto plodnejša in pristrčnejša. Po podpisu Osimskega sporazuma pa se bodo razmerja gotovo še izboljšala in sodelovanje poglobilo.

V dneh od 16. do 23. aprila so delegati organizacij iz občine Kočevje obiskali Dolino pri Trstu. Tam je svoja dela razstavljal tudi Stane Jarm. 23. aprila so bile v kraju namreč različne svečanosti.

Člani kluba kulturnih delavcev so s člani KUD Matej Bor iz gimnazije v Kočevju in pevskim zborom nonet »Rog« iz Zelja, nastopili s svojimi deli v Dolini. Prebrali so tudi nekaj odlomkov iz slovenske poezije in proze, nonet »Rog« pa je zapel vrsto narodnih in partizanskih.

Tudi prebivalci Doline, najsi bodo mladi ali stari, prav tako radi obiščejo Kočevje in Kočevski Rog. Vsi želijo spoznati kraje, kjer so se morda celo sami borili ali njihovi svojci v enotah NOV ali pa v brigadi »Fontanot«, brigadi Tržačanov. Skupaj so se med NOB borili proti nemškemu nacizmu v letih 1943/45 po Kočevski, Suhi Krajini, Rogu in Dolenjski. Zato te kraje ljudje iz Doline in Trsta radi obiščejo. Sodelovanje je res vzajemno in odkritosrčno.

PETER SOBAR

VELENJE

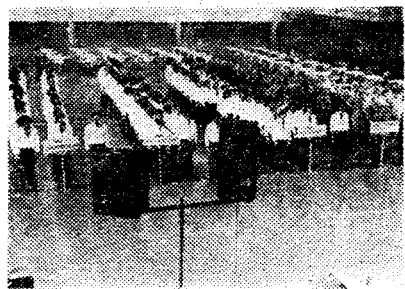
Borcem 3. bataljona VDV

Odbor 3. bataljona brigade VDV, ki ima svoj sedež v Velenju, je na zadnjem sestanku razpravljal tudi o vprašanju tesnejše povezave s svojimi borci. Ugotovili smo, da so pogostejša srečanja težava, ker nimamo pogojev zanje. Se ko je sklican zbor, številni borci ne morejo priti, zaradi različnih zadržkov, so bolni ali imajo druge obveznosti. Tako se seveda ne moremo v polni meri pogovoriti o problemih, ki tarejo posameznika in si med seboj pomagati. Številni borci in njihovi svojci tudi ne vedo, kam naj se obrnejo, da bi dobili stik z odborom bataljona. Odbor pa tudi nima naslovov vseh borcev.

Zato smo se odločili, da prek časopisov sporočimo mesto, kamor se lahko obrne vsakdo, ki želi stik z vodstvom svoje enote. Kar želite, javite na Združenje borcev NOV VELENJE ali tajniku odbora: Franjo MAROSEK, Vitanje 130. Lahko tudi telefonirate na šolo Vitanje.

Odbor bi rad obiskal bolne na domu in počastil umrle borce na pogrebih s svojo delegacijo in bataljonskim praporom. To pa lahko stori le, če je pravočasno obveščen. Zato naprošamo vse borce in svojce, da nas o vsem obveščajo.

FRANJO MAROSEK

Občinska konferenca ZSM Celje je organizirala srečanje brigadirjev v hali Golovec. Na srečanju so ustanovili stalne brigade, brigade veteranov ter brigade 1977. Vse udeležence je pozdravil predsednik ZSMS Ljubo Jasnič. Po kulturnem programu in kozarčnem kolu je sledilo tovariško srečanje.

EDI MASNEC

Metod Jurčič

Ognjeni ples pri Jančah in Muljavi

V jeseni in pozimi 1941/42 so se začele ustanovljati na širšem področju grosupeljskega in stiškega področja in Dolenjske prve partizanske enote, vzporedno s hitrim razvojem in utrjevanjem organizacij OF.

Ko so enote zasedle določene položaje, so izmučeni borci poeigh k počitku. Potrebovali pa so nove moči vse napore, ki so jih še čakali. Ze zgodaj dopoldne je naletela patrola Šiškevega bataljona v gozdu pod Jančami na nemško patrolo, ki je preiskovala gozdna pobočja. Borci so začeli streljati, Nemci pa so se le umaknili, verjetno so menili, da so naleteli na taborišče. Vendar pa je bilo kasneje zaslediti še več nemških patrol po pobočjih okoli taborišča, kar je očitno pomenilo, da Nemci ne vedo natančno za lego taborišča. S patrolami pa ni prišlo več do spopadov. Streljanje Šiškeve patrola je seveda zbudilo borce iz kratkega sna, nato se je pričelo čakanje v tišini pred viharjem. Utrujeni organizem ni mogel več zaspati.

Sam sem bil takrat v Pavijanovi (Franc Sotler) četi, ki je bila del Šiškevega bataljona. Utaborili smo se na jarugi, po kateri je brzel potoček. Malo pred poldnevom me je poklical komandir. Podelili naj bi tisto malo hrane, ki smo jo še našli v »železni rezervi«. Tega pa je bilo bore malo, komaj omembe vreden kosček sira, trdega parmezana, grizljaj presušenega kruha, grizljaj prekajenega in tudi presoljena mesa za borca. Vse to je bilo seveda premalo za borce, ki so imeli za seboj dva zelo naporna pohoda in niso več jedli od odhoda s Police. Kar je bilo, je le še povečalo slo po jedi. Lakoto smo odganjali s prekomernim kajenjem, cigaret smo imeli dovolj, in pitjem hladne vode iz potoka.

V bližnji cerkvi je zvonilo poldne, ko sva se s komandirjem spustila do potoka, da se umijeva. Komaj sem polil Pavijana s prvim curkom, že so tišino prerežali dolgi mitralješki rafali. Krogel so kot nadležni mrčes zasikale nad našimi glavami in ples se je pričel.

Cete Ristovega bataljona so malo pred poldnevom opazile, da se po poti proti osrednjemu položaju približujejo Nemci. Najprej se je pojavila močnejša predhoonica, ki je iskala naše položaje. Na položajih je bila dana pripravljenost. Borce je minila tesnoba, prevzela jih je nestrpnost pred borbo, ko je vsak živec posebej napet, prsti pa tesno stiskajo hladno orožje. Trenutki čakanja, da se sovražnik dovolj približa in je dan znak za napad, se zde kot večnost.

Komanda je spustila sovražnika v neposredno bližino. Dobesedno nasledili so na skrite cevi mitraljezov. Ko je Ristov dal s strelom dolgo pričakovani znak za ogenj, se je prelomil urnabes. Veliko Nemcem je padlo, ostali so se z begom reševali v gozd, od koder so nas močno obstreljevali. Iz smeri Janč pa so se za nameček valile nove in nove nemške enote in zavzemale položaje za boj. Kljub srčitemu obstreljevanju je borcem uspelo pobrati mrtvim Nemcem orožje, mitraljez, več brzostrelk in pušk ter municije. Ko je prišla nemška glavčina, so se pričeli močni nemški juriši, ki so kljub velikim izgubam sledili eden za drugim. Začela se je zagrizena in srdita borba. Vsi juriši so se odvijali na osrednjem položaju preko čistine. Ristov bataljon je tako vse po vrsti uspešno odbijal. Nemci niso pričakovali tako močnega odpora, zato so vztrajali pri svoji taktiki. Do večera se je zvrstilo sedem nemških jurišev in nekaj naših protinapadov. Cevi mitraljezov so bile segrete, municijo ni varčevala nobena stran. Borba od začetka do konca ni niti za hip prenehala. Naš osrednji položaj, ki se je izkazal za nadvse dobro izbrana, je predstavljal za Nemce nepremagljivo ognjeno zaporo. Do srede popoldneva so vse napade usmerjali vanj, a so morali ugotoviti brezupnost poskusov. Nato so začeli po vojaških pravilih pripravljati napade drugod, ki jih je podpiral močan ogenj težkih minometalcev, lahkih topov in oklopnih vozil. Napade so delno usmerjali tudi na naša krila.

Po prvih juriših je bila čistina pred našim osrednjim položajem prekrita s trupli, posebno na mestih, kjer so bili juriši zaustavljeni. Nemška odločnost zmagati v tem boju je bila velika, kar se je videlo tudi po obnašanju in kričanju nemških poveljnikov, ko so se Nemci vračali na položaje. Ne smete se umakniti, je bilo najmočnejše povelje že malo obupanih Nemcev. Med temi povelji so se slišali tudi strelji, ki so leteli na umikajoče se nemške vojake. Po tretjem odbitem jurišu sredi popoldneva so pričeli Nemci s pripravami na četrti juriš, z zelo močno minometalsko podporo. Glavni ogenj minometalcev je bil usmerjen na osrednji položaj kot tudi na težko in lahko-mitralješke položaje. Vendar pa nam nemška priprava ni prizadela posebne škode. Izstrelki so padali ali po kupih nemških trupel in ranjencev ali pa v jarugo za nami. Z obstreljevanjem pa so zažgali gozd in se je vnela suha trava pa tudi grmovje na naših položajih. Sledil je silen nemški juriš, ki pa je bil, kot vsi dotedanji, odbit. Pred našim položajem so tokrat Nemci pustili avtoblindo, ki so jo poškodovali izstrelki iz naših težkih mitraljezov.

V času med tretjim in četrtim jurišem je ogrožal naše mitraljeze nemški ostrostrelec. Imeli smo izgube in ranjence, ostrostrelca pa ni bilo mogoče odkriti. Pomagal nam je slučaj. Naš mitraljezec Jazbec je opazil, da se iz krošnje velikega hrasta na čistini pred gozdom spušča bela vrhica. Nemec pod hrastom je nekaj privezal nanjo in vrhica se je zopet dvignila. Tedaj je oster in dobro usmerjen rafal iz Jazbečevega mitraljeza sklatil nemškega ostrostrelca s hrasta kot zrelo hruško.

Po četrtem jurišu je odšla v boj tudi rezerva. Dobila je nalogo, da ob prihodu na položaj pogasi požar, ki je ogrožal položaje. V tem času sta v Ristov bataljon prispela tudi komandant Stane in komisar Tomaž. Člani štaba so obiskovali borce na položajih ves čas borbe. Ko sta priljubljena voditelja prišla med borce, sta skupaj z njimi zapela. Nemci so nad drznostjo partizanov kar onemeli in obstali. Zatem je Ristov bataljon skupaj z rezervno, ki je pogasila požar, ob spremljavi pesmi »Hej vintovačka, bij«, odločno jurišal. Nemce so vrgli celo iz tistega dela gozda, ki jim je služil za izhodiščne položaje proti Tujemu grmu.

Isto se je godilo vsem nadaljnjim nemškim jurišem, ki jih je bilo do mraka skupaj sedem. Seveda je vsakega nadaljnega spremljala močna priprava minometalcev in metalcev plamena.

V enem od protinapadov nam je uspelo zapleniti torbico nemškega oficirja. To dejanje je bilo izrednega pomena, kajti med dokumenti smo našli tudi nemško borbeno poročilo. V njej smo našli organizacijo akcije za naše uničenje, bojno karto z vrisanimi nemškimi položaji, zasedami in tudi zavarovanje reke Save, če bi se skušali prebiti, nadalje pa še zapora doline Besnice in Koških poljan. Iz bojnega poročila se je tudi videlo, da so imeli Nemci do 16. ure že nad 200 mrtvih in težko ranjenih.

(se nadaljuje)

II. MEDNARODNI SEJEM
MALEGA
GOSPODARSTVA
od 6. do 13. maja

Trgovsko podjetje
MERCATOR —
TOZD »ZARJA«
ORMOŽ, Kerenčičev trg 4

čestita vsem delovnim
ljudem in poslovnim
prijateljem in
se priporoča
za prvomajske nakupe.

»PLESKAR«

SLIKARSKO - PLESKARSKO IN
ANTI-KOROZIJSKO PODJETJE
PTUJ, p. o.
ULICA HEROJA LACKA 5

nudimo:

- antikorozijsko zaščito vseh vrst konstrukcij in opreme
- zaščito betonskih in lesenih površin
- kompresorske storitve
- slikarsko-pleskarske in črkoslikarske usluge
- polaganje tapet vseh vrst

KOMUNALNO
PODJETJE
VRHNIKA

CANKARJEV TRG 4
61360 VRHNIKA

čestita delovnim
ljudem in poslovnim
prijateljem za 1. maj —
praznik dela
in 6. maj občinski
praznik Vrhnike

GIP »BETON-ZASAVJE« TOZD »GRADMETAL«

Zagorje ob Savi
Litija, Ponoviška 2

čestita delovnim ljudem in
poslovnim prijateljem za
praznik dela – 1. MAJ

Izdelujemo gradbeni
material priznane kvalitete.

Za cenjena naročila
se priporočamo.

labod

TOVARNA OBLACIL NOVO MESTO

TOZD DELTA, Ptuj, Rogoznica — Dornavska 6

LABOD — tovarna oblačil Novo mesto

TOZD DELTA PTUJ

TOZD LOČNA NOVO MESTO

TOZD LIBNA KRŠKO

TOZD TIP-TOP LJUBLJANA z obratom Idrija

TOZD TEMENICA TREBNJE

priporoča svoje izdelke: vse vrste moških srajc
iz standardnega programa in programa TIP-TOP.

Gradbeno podjetje STAVBAR — Maribor z n. sol. o.
TOZD GRADBENIŠTVO »DRAVA« PTUJ

čestita vsem delovnim ljudem in poslovnim
prijateljem za 1. MAJ.

OGRAD

INDUSTRIJSKO GRADBENO PODJETJE ORMOŽ, KOLODVORSKA 7

Številka bančnega računa: 524-1-617 — Telefon: 70-135, 70-068, direktor 70-161 — P. p. 15 — Telegram: Ograd — Ormož

čestita delovnim ljudem in poslovnim prijateljem ob delav-
skemu prazniku 1. maju.

Že 31 let
vodilno geslo
v Sloveniji:

- ZA DRUŽINO,
- ZA STANOVANJE,
- ZA GOSPODINJSTVO,
- ZA ŠPORT
IN ODDIH

VSE BLAGO
V ENI HIŠI

TRGOVSKO PODJETJE
nama
LJUBLJANA

31 LET

VELEBLAGOVNICE
v Ljubljani, Kočevju,
Škofji Loki, Velenju,
Slovenj Gradcu in na
Ravnah na Koroškem

ter novi
VELEBLAGOVNICI
V CERKNEM
IN V ŽALCU

Po stopinjah pohodne enote ustanovnega kongresa KPS

Gozdovi pod Mrzlico so oživali

Hribovje, ki ločuje Savinjsko dolino od Zasavskih revirjev, je bilo dan pred osrednjo republiško proslavo ob 40. obletnici ustanovnega kongresa KPS na Čebinah prizorišče obujanja in negovanja revolucionarnih tradicij NOB. Tako kot v času predvojnega delavskega gibanja, ko so v senci mogočnih gozdov napredne delavske množice praznovale prvi maj, so tudi tega dne praznovali mladi prostovoljci-pripadniki enot teritorialne obrambe. Prihajali so iz vseh treh revirskih občin (Zagorja, Hrastnika in Trbovelj) ter iz Žalca in Šiške v Ljubljani. Stopali so proti mogočni Mrzlici, ki bo ostala zapisana v zgodovini delavskega gibanja in NOB z zlatimi črkami.

Pohodniki so bili vse bližje zgodovinskim Čebinam

Vsaka pohodna enota mladincev — prostovoljcev v uniformah in oborožena, je tega dne predstavljala partizansko enoto. Spominska obeležja, ki jih v teh krajih ni malo, so na vsakem koraku spominjala na tiste, s krvjo zapisane čase. Pesem je odmevala med krošnjami dreves in se izgubljala v vetru. Kljub utrujenosti od dolge poti so bili obrazi pohodnikov vedri, njihova srca pa napojena z občutki zmagovalstva. Tudi žulji na nogah, ki so bili posledica nove vojaške obutve, so bili pozabljeni. Ostali so spomini na čiščenje snežne odeje pred Domom na Mrzlici, na velik kres pred njimi in na poli-

tično uro, med katero je mladim pohodnikom spregovoril Ciril Urek, predstavnik teritorialne enote iz Trbovelj.

V topli sobi planinskega doma se je začel pravi partizanski miting. Na njem so sodelovali tudi trije nekdanji borci 3. VDV brigade, ki je med vojno delovala na tem območju. Tovariši, Rado Češnovar-Gorazd, Alojz Finc in Konrad Pevec-Končič so pripovedovali o brigadi in številnih doživetjih s tem v zvezi.

Rano prihodnjega jutra so se mladi začeli pripravljati na nadaljevanje poti proti Čebinam. Omeniti velja, da so imeli na vsej tej poti pomembno vlogo aktivni Zveze komunistov in aktivni ZSMS. Oboji so med potjo skrbeli, da je bila moralna na višini in da se je ves čas krepilo tovarštvo. Dan je bil zelo lep. Iz tovarniških dimnikov v dolini so se dvigali oblaki dima, kot bi simbolizirali nekdanje trenutke, ko so prav iz teh tovarn izšli najboljši predvojni komunisti in borci za pravice delavskega razreda.

Komandant pohodne enote ustanovnega kongresa KPS (Zlatko Šibej) je prevzel komando in pred domom se

je začela formirati dolga kolona 170 mladih pohodnikov. Z zastavami in harmonikami na čelu so udarno korakali proti cilju. Preko Pomdeje jih je pot pripeljala v bližino Vrhov. Oglasile so se strojnice in puške. Pohodniki so padli v zasedo. Postavili so jo Zagorjani in Hrastničani. Samo nekaj trenutkov za tem so zadoneli klici »NA JURIS!«. Pohodniki so planili proti robu gozda in prebili namišljeni obroč. Ko so se ponovno formirali v kolono, so odšli proti Partizanskemu vrhu. Tam so položili venec pred spomenik zasavskih in savinjskih borcev. Pot jih je vodila naprej do planinskega doma pod Javorjem in za tem proti Čebinam.

Na Čebinah so prikorakali med množico nekaj tisoč udeležencev proslave z borbeno pesmijo »Hej brigade...«. Njihov dvodnevni pohod ob pomnikih naše revolucije in narodnoosvobodilnega boja je bil tako končan. Skupaj z vsemi udeleženci slovesnosti na Čebinah so zlili svoja čustva v proslavljanje 40. obletnice KPS, ki je bilo o prisotnosti Titove zvezne štafete še toliko bolj svečano.

DARKO NARAGLAV

Polaganje venca pred spomenik zasavskih in savinjskih borcev na Vrhov.

Obrambni dan

Prejšnjo soboto so v posebni osnovni šoli v Kočevju uspešno izvedli obrambni dan. Učenci so si ogledali film »Kako se zaščitimo v vojni« in se seznanili z različnim pehotnim orožjem, ki so jim ga pokazali teritorialci.

FRANCE BRUS

Odlikovanja za člane ZRVS

Na zadnji seji občinskega odbora ZRVS v Slovenskih Konjicah je predsednik OK SZDL Ivan Urmnik obrazložil predloge za odlikovanja, predsednik občinske skupščine Filip Beškovnik pa je nato izročil štirim zaslužnim starešinam odlikovanje, s katerimi jih je odlikoval predsednik republike Josip Broz Tito.

Medalje za vojaške zasluge so prejeli: Henrik Knez, Albin Borko, Miro Jevšenak in Drago Rasperger.

Ob tej priliki so se tudi podrobneje pogovorili o izvedbi nočnih taktično-orientacijskih vaj ter patrolnih pohodov, ki se bodo v vseh OO ZRVS izvrstili v aprilu in maju. Poleg tega so sprejeli tudi sklep, da bodo za vse svoje člane ZRVS pripravili dopolnilno izobraževanje s področja ljudske obrambe, varnosti in družbene samozaščite.

V. P.

Zaživela ob praznovanju

Delo in prizadevanja ZRVS v posameznih občinah je treba v prihodnje usmeriti tako, da bo ZRVS lahko še bolj tvorno sodelovala z vsemi družbeno-političnimi dejavniki v občini pri krepitvi obrambnih priprav občanov in članov ZRVS.

Na medobčinskem posvetu, ki je bil prejšnji teden v Murski Soboti, so večino časa posvetili številnim oblikam medobčinskega povezovanja. Tako naj bi se na pomurskem območju, v katerega sodijo občine Gornja Radgona, Ljutomer, Lendava in Murska Sobota, ustanovil medobčinski odbor ali svet, ki bi zlasti skrbel za sodelovanje pri dogovarjanju in uresničevanju programov dela, sodelovanju in izmenjavi izkušenj, povezovanju z družbeno-političnimi organi in organizacijami, za skupna predavanja in seminarje, izmenjavo predavateljev, skupno načrtovanje taktično-orientacijskih vaj, program splošno-vojaškega in idejno-političnega izobraževanja članstva in drugo.

Nova medobčinska organiziranost ZRVS v Pomurju naj bi po sedanjih prizadevanjih sodeč zaživela že letos ob 25-letnici uspešnega dela in praznovanju organizacije ZRVS Jugoslavije.

FILIP MATKO

BONBONIERA —

trgovsko podjetje

čestita vsem delovnim

ljudem za praznik dela —

1. maj

LJUBLJANA, Mestn trg 25
z obrati in poslovalnicami

Pripravljeni so braniti

Občinski štab za teritorialno obrambo pri žalski občinski skupščini je po programu za usposabljanje mladincev-prostovoljcev v enotah teritorialne obrambe, pripravil enodnevno vajo, na kateri so se mladi seznanili in usposobili za ravnanje z nekaterim pehotnim orožjem.

Kljub dežju so se pozivom odzvali skoraj vsi mladinci in mladinke. To je nedvomno uspeh, kakršnega si tudi v prihodnje želijo, dobro zastavljeno delo občinskega štaba za teritorialno obrambo pa je porok za doseganje še boljših uspehov. Mladinci žalske občine so tako nedvomno, kot že velikokrat prej dokazali, da so pripravljeni braniti domovino, čuvati pridobitve socialistične revolucije, ohranjati tradicije NOV in odločno braniti naš samoupravni socializem.

TONE TAVČAR

Enodnevni vaj na strelišču za Senekom so se udeležila tudi dekleta, ki so prav tako kot fantje z zanimanjem prisluhnila predavateljem. Na sliki je Nevenka Klasič iz Griz in predavatelj Emil Pižorn

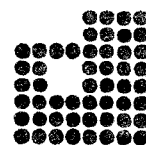
Priprave na tekmovanja

Za letošnje praznično 30. prvenstvo JLA in v počastitev letošnjih številnih praznovanj so se že končala izbirna tekmovanja in nekatera prvenstva posameznih garnizij ljubljanskega armadnega območja. Najboljši vojaki, športniki, v posameznih disciplinah, bodo nastopili na prvenstvu ljubljanskega armadnega območja, ki bo od 1. do 5. junija v Postojni. Do takrat pa se bodo najboljši vojaki — športniki pripravljali v svojih enotah v Postojni, Kranju, Ljubljani, Mariboru, Celju, Novem mestu, Ajdovščini in na Vrhniki.

ALOJZ LIPNIK

Politična šola v Bohinju

Republiška konferenca ZSMS je pripravila prejšnji teden v Mladinskem domu v Bohinju tridnevno politično šolo, ki je bila namenjena vsem nosilcem dejavnosti ljudske obrambe in družbene samozaščite v občinskih konferencah ZSMS in članom komisije za ljudsko obrambo in družbeno samozaščito pri predsedstvu RK ZSMS.

DELO

CASOPISNO
IN GRAFIČNO
PODJETJE LJUBLJANA

Tiska časopise, revije, knjige, publikacije, razglednice, prospekte in reklamne tiskovine.
Izdeluje enobarvne in večbarvne klišee v najmodernejši tehniki.
V sklopu podjetja je specializirani obrat za večbarvni tisk, lakirnica in plastičirnica.

Izdaja osrednji slovenski dnevnik »DELO«.

Tednik ITD, štirinajstdnevnik NAŠI RAZGLEDI, revijo AVTO, revijo STOP, revijo JANA, ZABAVNIK.

Zakaj FRUCTA JUICE ni slabši od doma iztisnjenega pomarančnega soka?

Zato, ker ne vsebuje ničesar, kar ni že v sveže iztisnjenem pomarančnem soku. Je brez dodanega sladkorja, nerazredčen, brez vsakršnih konzervativov, aromatovalov ali drugih dodatkov. Fructa juice je preprosto čist, pastereziran pomarančni sok. Embalaran je v praktični in popolno zaščiteni hupa embalaži, ki ne daje soku nikakršnega priokusa.

Zakaj je FRUCTA JUICE boljši od doma iztisnjenega pomarančnega soka?

Zato, ker je iztisnjen iz dozorelih sveže obranih pomaranč, kakršne najdete samo na sončnih plantažah Brazilijskega Bližnjega vzhoda.

Zato, ker sveže iztisnjen sok takoj globoko zamrznejo in zato med transportom ne izgubi prirodnosti in vitaminov. V Fructa juicu je več vitaminov kot v ustrezni količini soka, iztisnjenega iz umetno dozorelih pomaranč, ki so bile obrane že pred meseci.

Zato, ker 2 dcl Fructa juica vsebuje sok pol kilograma pomaranč, 7 dcl Fructa juica, kolikor ga je v hupa embalaži, pa sok skoraj dveh kilogramov pomaranč in ker je preprosteje odpreti hupo, kot pa iztisniti 15 pomaranč.

Zato, ker je cenejši!

Gradbeno podjetje »TEHNIKA«

LJUBLJANSKE OPEKARNE

Vošnjakova 8 — Ljubljana

TOZD LJUBLJANSKE OPEKARNE

61000 Ljubljana, Cesta na Vrhovce 2

Telefoni: direktor 61-804, centrala 61-025, Industrijska prodajalna 61-965 in 61-805

Obrati BRDO 61-802, INDOP 58-546

Tekoči račun: 50100-601-10077

VAM NUDIJO

Vse vrste opečnih izdelkov za nosilce, predelne stene in stropne, ter ostali gradbeni material — apno, cement, betonsko železo, dimne tuljave, Schidel dimnike, betonske strešnike.

Iz nove tovarne Keramičnih ploščic v Račjem selu pa kvalitetne sinter glazirane in neglazirane keramične ploščice.

Informacije 61-965

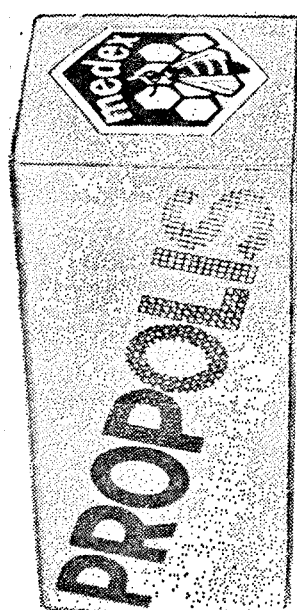

medex

EXPORT — IMPORT
Ljubljana, Miklošičeva 30
61000

NOVO

ŽE V PRODAJI

Propolis preprečuje vnetja na koži in na sluznicah ter pospešuje zaraščanje in celjenje ran. Dragoceno naravno snov iz čebeljega panja uporabljajo danes pri vnetjih v ušesih, ustni votlini in žrelu, pri ranah na želodcu ali dvanajsterniku, pri površinskih ranah in podobno.

PROPOLIS LAHKO KUPITE V NAŠIH PRODAJALNAH, LEKARNAH IN VEČJIH TRGOVINAH

HELIOS

KEMIČNA INDUSTRIJA DOMŽALE, LJUBLJANSKA 114

**BARVE
LAKI
EMAJLI
KITI**

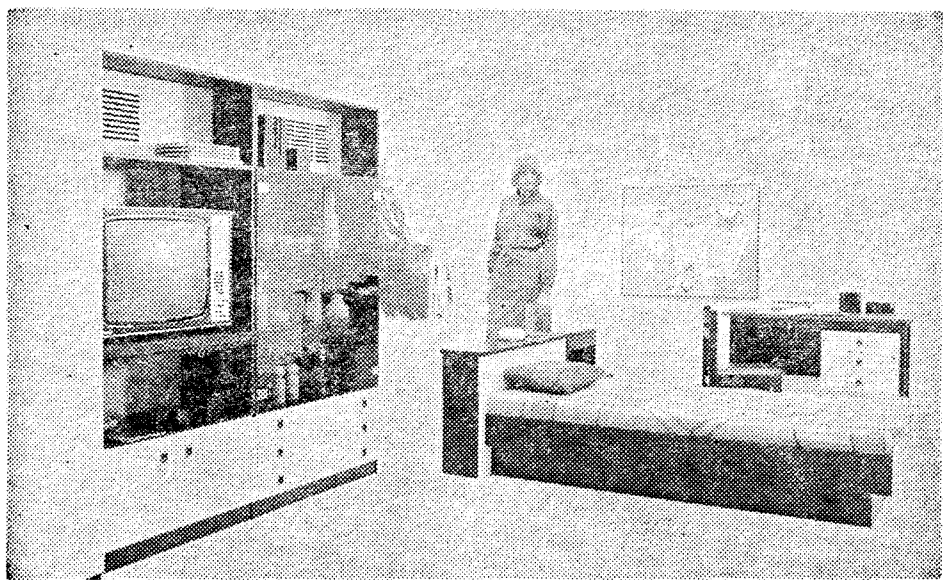
**ŠKROBI
DEKSTRINI
LEPILA
UMETNE SMOLE**

Podjetje za PTT promet LJUBLJANA, Cigaletova 15

priporoča koristnikom PTT storitev, da se poslužujejo tudi posebnih PTT uslug, ki so navedene v telefonskem imeniku za leto 1976.

Vsem delovnim ljudem in poslovnim prijateljem čestitamo za praznik dela 1. maj in dan osvoboditve Ljubljane — 9. maj.

brest
cerknica

industrija pohištva jugoslavija
telefon 061-791200 telex 31167

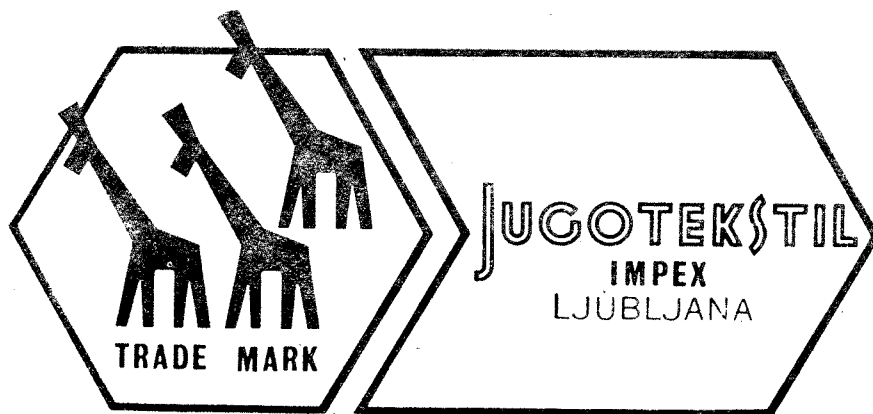
dekliška
soba
katarina

program katarina
v vseh trgovinah s pohištvom

za devne sobe
samske sobe
spalnice

salon pohištva brest cerknica in
prodajalna brest v mariboru, kneza koclja 6

potrošniško posojilo do 30.000.-
10% polog
ob nakupu z devizami 5% popust
dostava na dom brezplačna

Gradbeno podjetje »TEHNIKA«

LJUBLJANSKE OPEKARNE

Vošnjakova 8 — Ljubljana

TOZD LJUBLJANSKE OPEKARNE

61000 Ljubljana, Cesta na Vrhnovo 2
Telefoni: direktor 61-804, centrala 61-025, Industrijska prodajalna 61-965
in 61-805,
Obrati BRDO 61-802, INDOP 58-546
Tekoči račun: 50100-601-10077

VAM NUDIJO

Vse vrste opečnih izdelkov za nosilce, predelne stene in stropne, ter ostali gradbeni material — apno, cement, betonsko železo, dimne taljave, Schidel dimnike, betonske strešnike.
Iz nove tovarne Keramičnih ploščic v Račjem selu pa kvalitetne sinter glazirane in neglazirane keramične ploščice.
Informacije 61-965

etiketa žiri

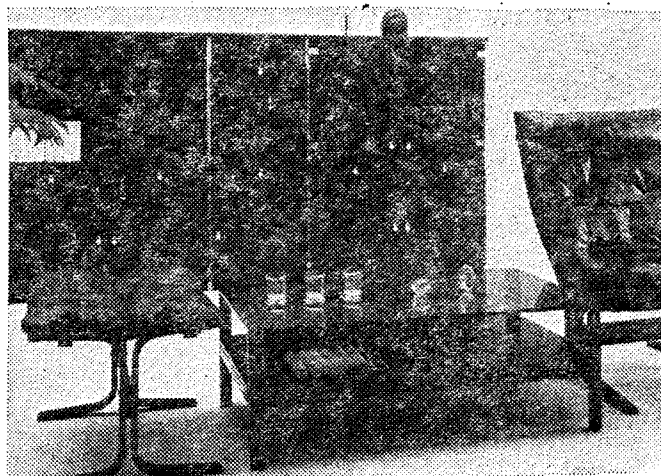
telefon (064)
uprava in komerciala 69-270, 69-285
predstavništvo Sarajevo (071) 24-775
pošta 64-226 Žiri
telegram Etiketa Žiri
telex 34-610 YU ETIKET
tekoči račun
SDK Škofja Loka 51510-601-10820
železniška postaja Škofja Loka

**Proizvodni
program:**

visokokvalitetne, samolepilne,
gumirane in prišivne etikete,
emblemi, tekmovalne in
propagandne oznake,
reklamni letaki in prospekti,
zastave vseh vrst in formatov,
ter vsakovrstni priložnostni
tiski ob proslavah,
praznovanjih in spominskih
srečanjih.

Proizvodni program „DOMUS 2000“ predstavlja nadaljnjo stopnjo razvoja nove tehnologije. Zasnovan je na rezultatih preučevanja opremljanja sodobnega stanovanja. Odlikuje se po funkcionalnosti, eleganci, večjem številu možnih prostorskih kombinacij. Novost v programu omar so estetsko rešeni aluminijasti profili, regulacijske sponke in metalni ročaji. Omare so sestavljene iz kombinacij predalov, polic, lesenih vrat. Eleganco dajejo knjižnim omaram steklena vrata v barvi fume. Prepričajte se o funkcionalnosti in kvaliteti pohištva! In prav kvaliteta je tista, ki ima mnogo prijateljev. Prav zato je pohištvo iz programa „DOMUS 2000“ tisto, ki ga že daj časa iščete.

TOVARNA POHIŠTVA

AJDOVŠČINA - JUGOSLAVIJA - TELEFON 065-73010/73011 - TELEKS: 34340

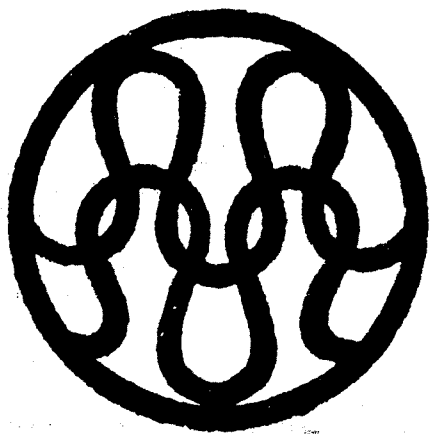
SOCIALISTIČNA REPUBLIKA SLOVENIJA - SKUPŠČINA OBČINE NOVO MESTO - IZVRŠNI SVET

z vsemi družbenopolitičnimi organizacijami

čestita

- ob 40. obletnici ustanovnega kongresa KP Slovenije na Čebinah,
- ob 40. obletnici prihoda tovariša Tita na čelo KP Jugoslavije,
- ob 85. rojstnem dnevu največjega sina naših narodov maršala Jugoslavije Josipa Broza-Tita,
- ob delavskem prazniku 1. maju
- in 611-letnici Novega mesta

Vsem delovnim ljudem, kolektivom in meščanom Novega mesta

Pletenina

**TOVARNA TRIKOTAŽNIH IZDELKOV
LJUBLJANA, ZALOŠKA 14
TELEFON 44-016 — TELEX 31-674**

proizvaja:

- vse vrste kopalnih oblek iz najsodobnejših surovin in najnovejših krojev
- trenirke za odrasle in otroke ter trenirke po svetovno znani licenci Adidas
- vse vrste ženskega, moškega in otroškega perila iz bombaža

TOVARNA KOVINSKIH
IZDELKOV IN LIVARNA

TITAN

61240 KAMNIK
n. sol. o.

izdeluje:

- fitinge v pocinkani in nepocinkani izvedbi
- ključavnice, navadne in varnostne s cilindričnimi vložki za stavbno in pohištveno mizarstvo
- ulitke iz temprane litine za avtomobilsko, elektro in strojno industrijo
- stroje za gostinstvo in mesno industrijo

CENJENIM POTROŠNIKOM
PRIPOROČAMO NAŠE
KVALITETNE IZDELKE

SLOVENIJALE

LESNA IN POHIŠTVENA INDUSTRIJA RADOMLJE
— 61235 RADOMLJE, JUGOSLAVIJA

Telefon: 72-922 — Telegram: Slovenijales 61235 Radomlje
Banka: 50120-601-30297

Vsem delovnim ljudem in poslovnim prijateljem čestitamo za praznik dela — 1. maj

ob 40-letnici prihoda tovariša Tita v vodstvo KPJ
k njegovemu 85. rojstnemu dnevu

Delovni ljudje pod vodstvom zveze komunistov so garancija, da bodo izpolnjene vse naloge, ki so v tem trenutku pred vso družbo. Z dosledno uresničitvijo Zakona o združenem delu bo vloga neposrednih proizvajalcev še večja in odgovornejša.

Socialistična republika Slovenija

**Skupščina občine
Postojna**

z vsemi družbenopolitičnimi organizacijami čestita k občinskemu prazniku 23. aprilu, k delavskemu prazniku — 1. maju ter k 40-letnici KPS in prihodu tovariša Tita na čelo KPJ

mizarstvo
SKALA

**SLOVENSKE
KONJICE**

izdelujemo:

stavbno pohištvo po posebnem naročilu in me-
rah iz lesa in plastike.

TELEFON 750-029 — TOVARNIŠKA CESTA 3

tovarna
pogrebne
opreme

MENINA

61240 Kamnik, Šmarca 32/B

telefon: h. c. 831-607, 831-610; komerciala 831-027
telegram: menina kamnik; tek. račun: 50140-601-32127

Delovnim ljudem in poslovnim prijateljem iskreno čestitamo
k delavskemu prazniku 1. maju.

Z rdečim nageljnom v gumbnici
in z odločenostjo, da preko Zakona
o združenem delu še naprej utrju-
jemo oblast delovnega človeka naj
bo prežet naš praznik dela.

VELETRGOVSKO EXPORT
PODJETJE IMPORT

STEKLO

ZASTOPSTVO TUJIH FIRM

TOZD SPECTRUM — PROIZVODNJA
INŽENIRING

Prevzema v projektiranje in izvajanje z
lastnimi obrati in kooperanti vsa
investicijska dela,
povezana z vgrajevanjem stekla, keramike
in drugo: aluminijske fasade
(plošče pleskane, prešane, matirane itd.)
zasteklitve: termopan
termorefleksijska in varnostna stekla
zasteklitve poslopij (pritličja),
kristalna, float stekla d = do 15 mm,
obešana stekla sistema HAHN, Frankfurt
ostale zasteklitve
steklena vrata, avtomatska vrata,
sendviči ... bazokislinske keramične
obloge, tlaki ...
plavalni bazeni pokriti in odprti, naprave
za čiščenje ter ogrevanje vode, stenske in
talne obloge, predelne stene
dekorativne ploskve (talne in stenske
ploskve) svetlobne kupole
obešeni stropi

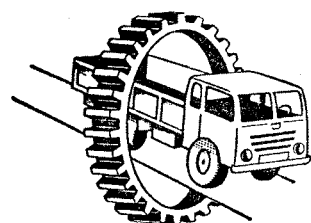
titova 36, 61001 Ljubljana, jugoslavija,
poštni predal 430

Socialistična republika Slovenija

**Skupščina občine
Krško**

z družbeno političnimi organizacijami

čestita vsem delovnim ljudem in poslovnim
prijateljem za 1. maj — praznik dela

OBRATNA KOVINSKA PROIZVODNA IN REMONTNA SAMO-
STOJNA ORGANIZACIJA ZDRUŽENEGA DELA S POPOLNO
ODGOVORNOSTJO

»KOVINARSKA« VRHNIKA

Proizvodnja peči za centralno kurjavo, proizvodnja puš,
matic, podložnic za ležaje, kovinskih izdelkov, karoserij za
tovornjake, gasilskih prikolic, različnih avtomobilskih delov,
lahkih enosnih prikolic »močilnik« in gradbenih strojev —
montaža proizvedenih avtomobilskih delov in gradbenih stro-
jev — prodaja lastnih proizvodov na drobno in debelo
s skladišča — popravila avtomobilov, vseh vrst strojev in
kovin. Konstrukcij — prevoz potnikov in blaga — predelava
ležajev — telefon: Vrhnika, centrala 70-043, 70-046, direktor
70-477 — telegram: »Kovinarska« Vrhnika — tek. račun
50110-601-29156 pri SDK podružnica Vrhnika — pošta 61360
Vrhnika, p. p. 3

BIRO GRADBENIŠTVA SLOVENIJE

61001 LJUBLJANA, TITOVA CESTA 40/IX, P. P. 224/V

čestitamo ob 40-letnici ustanovnega kongresa KP Slovenije
na Čebinah, k 1. maju — delavskemu prazniku
in 9. maju — dnevu osvoboditve Ljubljane

NAGRADNA KRIŽANKA št. 146

„LESNA
INDUSTRIJA
LITIJA“

Razpis nagradne križanke

Križanko Lesne industrije iz Litije nam pošljite rešeno do 16. maja 1977. Vsaka rešitev naj bo v pisemski ovojnici z označbo »križanka 146«. Nekateri reševalci naših nagradnih križank »vztrajajo« na tem, da pošljejo brez označbe »križanka ...«. Taka pisma odpremo in po vseh predpisih romajo v koš, ker jih kot taka ne smemo vključiti pri žrebanju. Toliko v pojasnilo — obenem pa ne pozabite našega naslova: TV-15, uprava, 61001 Ljubljana, pošt-ni predal 598/XI.

Pripravili smo dve nagradi: keramična vaza — unikat, ki jih ima pripravljene poslovalnica založbe BOREC v Ljubljani, na Titovi cesti 17.

Prijetne prvomajske praznike in polno razvedrila vam želi.

Uredništvo in uprava TV-15

146

NAS
HOKEJIST

GL. MESTO
ČSSR

LAMOVSEK
STANE
VLADIMIR
ILJIC

RISAL:
JAK

GORSKA
PTICA

MESTO V
DALMACIJI
LIST
PAPIRJA

GLASBENO
DELO

EVROPSKO
LJUDSTVO

OTOŽNA
PESEM

LANTAN

BESEDNA
UGANKA

SESTAVIL:
KOPRIVŠEK

LETOVIŠČEV
KVARNERJU

IZDELOVAL.
ROZET

JANEZ
TRDINA

SEZNAM

GORA V
ČRNI GORI

KRAJ PRI
BERLINU

ANDREJ
ZADNIK

RAVNA
STREHA

RINA

SPELEO-
LOGINJA

MESTO V
BOLIVIJ

ADA
NEGRI
DELO
TLAČANOV

KENYATA

ANG. MERA

SKOPIJE

VLADO
URNAV
LORGER
STANKO

TRDA
OBLOGA

VEČJE
NASELJE

DRANJE

MESTO V
ITALIJI

SKANDINAV.
M. IME

GREGOR
JEŽ

AM.
PISATELJ
ZG. MESTO
V ITALIJI

ASTATIN

DEL
ŽELEZARNE

Ž. IME
ITALIJANS.
POKRAJINA

DELAVEC
V OLJARNI
ENAKA
VOKALA

OSLOVA
SAMICA
SKUPEK
SIMPTOMOV

ZIDNA
OBLOGA

POLT

PRELAZ NA
VELEBITU
„CEV“ ZA
KRI

ANG. PLEMI.
NASLOV

IT. FILMSKA
IGRALKA

ČINOMORSKO
LETOVIŠČE

LETOPIS

MAKARSKA

AKTINUJ

LUKA
NA OTOKU
HONSU

KARLOVAC
VLADO
GORJUP

ANDREJ
GRUDEN

1. MAJ

GARDNER
KRAJ NA
KOROŠKEM

GAJ
STOJALO ZA
RAKETE

POKOPAVANJE
SLOKOST

AMERIŠKO
M. IME

MAKEDONS.
HERDINA

VRSTA
TKANINE

DELAVSKI
SVET

DRUGO IME
ZA TURKU
NASA
CELINA

KONEC
POLOTOKA

OS. ZAIMEK

MESTO V
ROMUNIJI

AKA

ETIOPSKI
PLEMISKI
NASLOV

REKA
PAD

TUJA NAFT,
DRUŽBA
ŠTEVNIK

SIMON
GREGORČIČ

NIKOLA
TESLA

ZADNJI DEL
ZIVALI

PAVLOVA

LETOSIŠČEV
KVARNERJU

IZDELOVAL.
ROZET

JANEZ
TRDINA

SEZNAM

ADA
NEGRI
DELO
TLAČANOV

KENYATA

ANG. MERA

SKOPIJE

VLADO
URNAV
LORGER
STANKO

TRDA
OBLOGA

VEČJE
NASELJE

DRANJE

MESTO V
ITALIJI

SKANDINAV.
M. IME

GREGOR
JEŽ

AM.
PISATELJ
ZG. MESTO
V ITALIJI

ASTATIN

DEL
ŽELEZARNE

Ž. IME
ITALIJANS.
POKRAJINA

DELAVEC
V OLJARNI
ENAKA
VOKALA

OSLOVA
SAMICA
SKUPEK
SIMPTOMOV

ZIDNA
OBLOGA

POLT

PRELAZ NA
VELEBITU
„CEV“ ZA
KRI

ANG. PLEMI.
NASLOV

IT. FILMSKA
IGRALKA

ČINOMORSKO
LETOVIŠČE

LETOSIŠČEV
KVARNERJU

IZDELOVAL.
ROZET

JANEZ
TRDINA

SEZNAM

ADA
NEGRI
DELO
TLAČANOV

KENYATA

ANG. MERA

SKOPIJE

VLADO
URNAV
LORGER
STANKO

TRDA
OBLOGA

VEČJE
NASELJE

DRANJE

MESTO V
ITALIJI

SKANDINAV.
M. IME

GREGOR
JEŽ

AM.
PISATELJ
ZG. MESTO
V ITALIJI

ASTATIN

DEL
ŽELEZARNE

Ž. IME
ITALIJANS.
POKRAJINA

DELAVEC
V OLJARNI
ENAKA
VOKALA

OSLOVA
SAMICA
SKUPEK
SIMPTOMOV

ZIDNA
OBLOGA

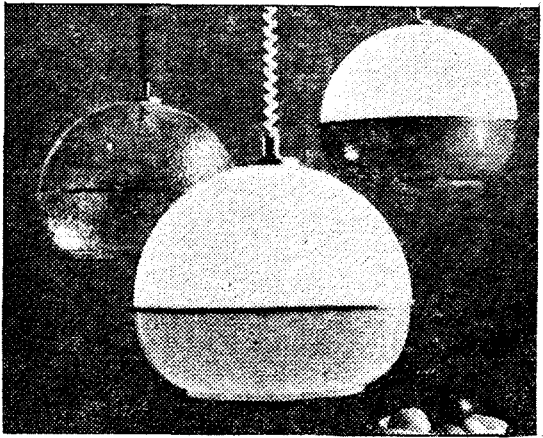
POLT

PRELAZ NA
VELEBITU
„CEV“ ZA
KRI

ANG. PLEMI.
NASLOV

IT. FILMSKA
IGRALKA

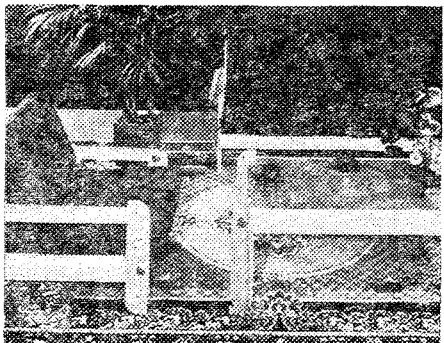
ČINOMORSKO
LETOVIŠČE

Nagradni kupon šte. 146

Priimek in ime _____

Točen naslov _____

Delovna akcija borcev Briško-beneškega od reda

DRUGA MLADOST BOJEVNIKOV

Ali so ljudje, ki so z orožjem in besedo utirali pot svobodi, zares utrujeni? Ne, niso! Besede tovariša Tita, ki jih je nedavno izrekel v Novem Sadu, so borcev naše narodnoosvobodilne vojne vlivale nov pogum in polet. In bojevniki so, tako kot doslej, še zmeraj v prvih vrstah boja za naše mirno danes in lepše jutri. Oboroženi z neizmerno ljubeznijo do domovine in Tita se pridružujejo tokovom in jurišem družbe in doživljajo svojo drugo mladost. Prav o tem govori naš prispevek o sobotni delovni akciji preživelih in še živečih borcev in bork briško-beneškega odreda.

Livški delavci in kmetje so v soboto pristrčno dočkali malce nenavadno delovno brigado. Med brigadirji so spoznali nekdanje borce, komandirje, komisarje, komandante, aktiviste... Bilo jih je sto petdeset. Zbrali so se iz vseh krajev Slovenije. Skupaj z gostoljubnimi domačini so prijeli za lopate in krampe in zapeli znano partizansko »Na juriš!«

Začela se je delovna akcija — širjenje ceste proti zaselku Jevšek, ki je skrajno zahodna točka naše domovine. In začelo se je vsaj delno vračanje dolga ljudem, ki so v tistih hudih

tudi v prihodnje neusmiljeni in nepremagljivi čuvarji vseh naših zmag.

● Ljubezen, ki še gori

Toliko o Livku in njegovih ljudeh in toliko o krajevni skupnosti, ki je nekoč štela blizu devetsto krajanov, danes pa jih je polovico manj. Življenje je tu težko in zahtevno. Mladina je odšla v dolino in tovarne, mnogi domovi pa so že zdavnaj pogasili ognjišče. Hiše samujejo in se s težavo upirajo zobu časa. In tisti, ki še vztrajajo na kamnu, se večkrat spominjajo svoje, več kot trideset let od-

Za svoje ljudstvo: nekoč orožje, v soboto pa lopate in krampi za boljši jutri obmejne vasice, budne straže domovine.

● Skrbi matere Anice

Na cesti, oziroma gradbišču, niso v soboto delali samo borci in borce briško-beneškega odreda. Pridružili so se jim vsi za delo sposobni vaščani, nekaj mladincev in mladink pa tudi skupina graničarjev. Več kot dvesto ljudi je delalo povsem udarniško, le Anica Zaberšček, mati sedmih otrok, udarnica s proge Samac — Sarajevo in aktivistka NOB, se te akcije ni mogla udeležiti.

Ko smo vstopili v njeno precej veliko kuhinjo, je pripravljala »luštreh«, ki Primorcu pomeni to, kar Gorenjcu pomenijo žganci. Okrog nje se je stiskala in sukala plavolasa punčka, štiriletna Marina. Ostali otroci so zapustili dom. Šli so v dolino, v tovarne in delavnice.

Ob dobri kavici in kozarčku domačega žganja smo z gostoljubno Anico kramljali največ o Jevškem in borčevski delovni brigadi, ki je prav v tem času jurišala na kamen in skale.

»Nova cesta bo prinesla novo življenje,« pravi Anica. »Stara cesta, ki je podobna kozji stezici, je prenekaterega mladeniča pregnala iz vasi. Oh, kako bi rada, da bi bili vsi moji otroci z mano, pod domačo streho...«

»Po pravici moram povedati, da sem teh današnjih srečanj zelo vesela. Nikoli mi ni prišlo na misel, da bom, spet po tolikem času, v svoji hiši pozdravila nekdanje partizane.«

● Na svidenje!

Med udeleženci sobotne akcije je bila tudi borka Darica Hlede — Milena. Po končanem delu na cesti, ko je žvenket lopat in krampov utihnil, je partizanka, sedaj brigadirka Milena, med drugim dejala:

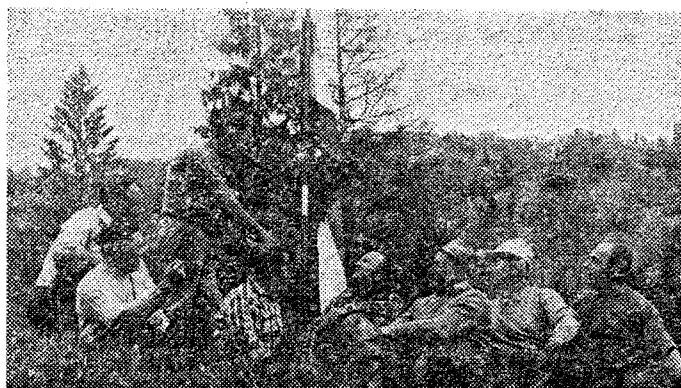
»Nepopisno sem vesela srečanja s toliko ljudmi, ki so se bojevali v našem partizanskem zaledju. Zadovoljna sem, da sem po tolikem času ponovno videla obraze mojih bojnih tovarišev in tovarišic, s katerimi sem tudi sama prestala veliko gorja.«

Naš pogovor z Darico je dopolnil eden od organizatorjev sobotne akcije, Danilo Perčič. Poudaril je, da se njihov odbor, ki vodi pet ali šest sekcij borcev, zavzema predvsem za konkretne akcije. Te so vedno v prvem planu.

»Danes je na tej cesti naš sleherni borec delal šest ali sedem ur. Med delom so ljudje obudili vrsto spominov na našo preteklost. Pogovarjali so se o bojih in bitkah pa tudi o zmagah, ki so jih izbojevali skupaj s krajanji Livka in okolice. Zato upamo, da se bomo spet kmalu vrnili na cesto. Delo pomlaja...«

Akcija, ki je pomenila le delno vračanje dolga, je zaenkrat končana. Uspešno in udarniško. O tem govore ne samo številni žulji, temveč tudi lepo število polomljenih lesenih »vratov« krampov in lopat.

Besedilo in slike:
BRANE JAKOVLJEVIČ

preberite

● Vabilo

Odbor 4. Brigade VDV — partizanskih kurirjev Slovenije vabi partizanske kurirje na redno letno skupščino, ki bo v soboto, 7. maja 1977 ob 8. uri zjutraj v Ljubljani, Komenškega 7 (sejna dvorana).

Po končani letni skupščini se bomo skupaj z drugimi enotami NOV udeležili tradicionalnega pohoda »Po poteh tovarštva in spominov«, nato pa bo tovariško srečanje v Domu JA.

● Javorovica nas pričakuje

Javorovica, prijazna vasica pod Gorjanci, je pripravljena sprejeti v nedeljo, dne 8. maja, čim več obiskovalcev od blizu in daleč. Krajevna skupnost Sentejnerj bo namreč na ta dan priredila svečanost v spomin na padle borce 4. bataljona Cankarjeve brigade. Kot je znano, je pred 33 leti, 16. marca 1944, ta enota postala žrtev izdaje in ob nenadnem napadu izgubila 125 borcev.

Pokroviteljstvo nad svečanostjo je prevzela znana tovarna Rašica, ki leto praznuje svojo tridesetletnico. V programu pred spomenikom na Javorovici bodo sodelovali Sentejnerski oktet, godba na pihala in učenci osnovne šole »Narodni heroj Martin Kotar-Marjan«.

Udeležba na tej svečanosti ni le priložnost, da se poklonimo žrtvam NOB, ampak lahko združimo izlet pod Gorjance tudi z obiskom baze na Rogu, muzeja NOB v Pleterjah ali kulturnih spomenikov v Kostanjevici. Mikavna dolenska pokrajina bo v tem pomladanskem obdobju še bolj privlačna, povedati pa tudi velja, da vodi do Javorovice rekonstruirana cesta in da je kraj sam poskrbel za primeren parkirni prostor.

Osrednja proslava KS Grosuplje

V počastitev dneva OF, praznika dela, 40-letnice KPS in prihoda tovariša Tita na čelo ZKJ ter njegovega 85. rojstnega dneva bodo v krajevni skupnosti Grosuplje 30. aprila pripravili osrednjo proslavo krajevne skupnosti Grosuplje.

Svečanost bo na ploščadi pred spomenikom L. Adamiču v središču Grosuplje.

V povorki bodo sodelovale pohodne enote, pionirski odred in vsi športniki Grosuplja, ki delujejo v TVD Partizan. V programu bodo sodelovali pionirji, mladinci, vojniki in KUD Svoboda.

S proslave bo odposlano pozdravno pismo tovarišu Titu.

Slovesnost bo zaključena na Kosačkovem hribu ob tabornem ognju, kjer bodo mladina in taborniki izvedli tudi kulturni program.

● Srečanje internirancev v Gorah

Vabimo internirance koncentracijskih taborišč, doma iz Hrastnika, Trbovelj, Zagorja in Laškega, da se udeležijo tradicionalnega srečanja v Gorah, Dol pri Hrastniku, ki bo v petek, 29. aprila 1977, ob 9. uri dopoldne. Prevoz s kombijem je zagotovljen od 7.30 dalje iz Marnega!

Kulturni program bodo izvedli učenci osnovne šole Dol.

Vabi sekcija internirancev
HRASTNIK

Z jugoslovansko zastavo na čelu, se je kolona borcev podala na gradbišče.

časih pomagali borcev in enotam partizanske vojske in so v zelo težkih razmerah uspešno opravili izpite svoje narodnostne in politične opredeljenosti.

V spomenik sredi Livka je vklesano osemnajst imen. Padli v boju, ustreljeni, pomrli v zloglasnih taboriščih. Nekaj borcev je padlo v sončni Dalmaciji in izmučeni Bosni v juriših s tamkajšnjimi partizani. Livški kmetje so s svojo krvjo namočili barikade Trsta. Umrli so tudi doma. Ljudje se še spominjajo mladinke, ki je — ko je ugledala do zob oboroženo nemško vojsko — zapustila njivo in stekla v vas. O sovražniku je pravočasno obvestila partizane in se takoj zatem zgrudila. Njeno domoljubno in mlado srce je prenehalo utripati.

Ali primer Dreščkovih, ki so morali gledati, kako podivjani okupator sežiga njihovo mater. Tudi to ni pozabljeno in so prav zaradi tega pozdravne besede predsednika krajevnega odbora SZDL, Janika Dreščeka (mlajšega) izzvenele kot zaobljuba vsem, ki so padli in tudi stopetdesetim borcev briško-beneškega odreda.

»... Krajani Livka smo srečni, da ste spet med nami. Tako kot doslej bomo

daljene mladosti, ki se je darovala boju za svobodo, obnovi in gradnji izmučene in ranjene domovine. Ali je to pozabljeno?

Ne, to ni šlo v pozabo. Na svoje nekdanje zaveznike in sodelavce so se spomnili borci briško-beneškega odreda in so v letošnji načrt dela, poleg gradnje vodovoda v Kožbani in vrste drugih akcij, zahtevali tudi razširitev ceste do zaselka, ki danes šteje le trideset prebivalcev in ima samo dva šolobvezna otroka!

In zakaj pomoč prebivalcem Jevščka? O tem je spregovoril Just Perat, nekdanji partizanski agitpropovec in dopisnik.

»Gostoljubnost teh ljudi je našim partizanom dobro znana. Znana je tudi njihova predanost narodnoosvobodilnemu boju. Vselej so bili pripravljeni pomagati našim borcev, naj je šlo za orožje, skodelico mleka ali kos kruha. V tem svojem poslanstvu so vztrajali, čeprav je sovražnik ubijal, klal, požigal. Zadnje noči oktobra leta 1943 so Nemci zažgali vse hiše in uničili vso krmo. Bil je to njihov divjaški ognjemet, ki naj bi Livek in okolico obdal z lakoto, ki naj bi preprečil pomoč kmetov partizanom.

Odgovor na vprašanje, zakaj smo danes, za to praznično ogledalo, medse povabili prav Janeza Elikana, boste lahko razbrali med vrsticami. Vsaj to je bila naša želja! Tudi v spominih na znano partizansko družino iz Preserja, iz katere izhaja Ivana Kovač, Janezova mati. »Stric Tone je padel leta 1942, tetka Julka leta 1943, strica Ivana so domobranci ubili leta 1944,« pripoveduje. »Tu sta še Angelca in Francka, njegovi teti, ki sta tudi delali v narodnoosvobodilnem gibanju.

Kdo bi se potem čudil, da je ogenj Roške ofenzive pobral Kovačevo domačijo!

O tem se je pri Kovačevih veliko govorilo, s tem so živeli iz dneva v dan. Pa se se živo spominja starega očeta. Kuko mu je pripovedoval, ga učil. Takrat je imel Janez Elikan sedem, morda osem let. In te spomine je ponesel s seboj tudi v Litostroj, v industrijsko kovinarsko šolo, kjer se je učil za strojnega ključavničarja. Takrat je napisal spis »Pes Sekelja« in pohvaljen je bil zanj. Stari oče mu je pripovedoval o njem. Bil je to pameten pes. Na partizana ne bi zalajal za živo glavo in pred Roško ofenzivo je odšel zdoma, vrnil se je šele na pogorišče.

»Ti spomini so oblikovali mojo zavest,« pravi Janez Elikan. »Tudi moj odnos do sveta, ne le do ljudi!«

Morda je bil prav zaradi tega odnosa do preteklosti, ki je rodila sedanost, začetek njegove poti nekoliko lažji. »Znal sem se boriti in vedel sem, za kaj se borim,« razmišlja tovariš Janez. »V čem je skrivnost te poti, od člana tovarniškega komiteja Zveze komunistov Slovenije do člana centralnega komiteja Zveze komunistov Slovenije, vprašujete. Prvi korak na delovni življenjski poti je v naši socialistični Jugoslaviji za vse enak! Se vam ne zdi, da je ta pot vsakomur ponujena? Kam vodi in kako, je odvisno samo od prizadevnosti in ustvarjalnosti tistega, ki jo meri.«

Danes, ko ima Janez Elikan za seboj trinajst delovnih let v Litostroju, od tega osem v proizvodnji, se v vrsti spominov rad vrne k šestemu februarju leta 1968, ko so ga sprejeli v partijsko. Dvajset let je imel takrat! Vedel je, da nosi rdeča knjižica s seboj več dolžnosti kot pravica. »Če nisi oborožen z znanjem, nalogam nisi kos!« je tudi vedel. In samokritičnost je bila že od nekdaj njegova lastnost. Pa se je začel učiti, učiti in še enkrat učiti. Druga mu ni, vsaj tako se mu je zdelo, manjkalo. Bil je

Srečanje s komunistom

JANEZ ELIKAN

poln revolucionarnega zanosa in iskren, nikoli ni delal eno in govoril drugo, dvoličnežev ni trpel.

Tako je Janez Elikan z odličnim uspehom končal srednjo politično šolo pri centralnem komiteju Zveze komunistov Slovenije in ko sva se srečala, je pravkar prišel iz Kumrovcu, kjer si že deseti mesec nabira znanja v politični šoli Zveze komunistov Jugoslavije »Josip Broz-Tito«. Sekretar je tamkajšnje osnovne organizacije zveze komunistov, ki šteje stodvajset članov. »Sekretar v organizaciji, kjer bi lahko vsi bili sekretarji,« skromno ugotavlja. Je torej eden izmed tistih mladih ljudi, ki so se v svojih sredinah z delom in s komunistično mislijo že potrdili, pa so se zbrali v politični šoli Zveze komunistov Jugoslavije »Josip Broz-Tito« za to, da bi to znanje samo še poglobili. V Kumrovcu so se zbrali! »Tam, kjer so mladi ljudje,« kot je dejal Janez Elikan, »kci bi od sebe radi več dali kot zmorej!«

Doživel je tudi petindvajseti marec jubilejnega leta in prisluhnil največjemu predavatelju te šole, te družbe. Dan, ki ga lahko doživiš samo enkrat v življenju in ki ga je doživela druga generacija politične šole, ki nosi Titovo ime. Devetdeset minut jim je Tito govoril o zgodovini Komunistične partije Jugoslavije in ko se je ploskanje pleglo, je rekel: »Jaz bi še govoril, če hočete!« Izjemna osebnost, od katere so se tisti dan mladi partijski delavci iz vseh naših republik in pokrajin poslovili s pesmijo »Druže Tito, mi ti se kunemo«, v kateri je bilo toliko simbolike, da bo ostala zapisana v naši zgodovini.

Tako pripoveduje Janez Elikan. »Tudi če nisi, moraš ob Titovih besedah postati odločen in pripravljen bitko, ki ti jo postavlja čas, izbojevati za vsako ceno!« Se en dokaz, da so temelji naše družbe tako močni, da jih nihče ne bo mogel izpodkopati.

Zapišimo še eno njegovo misel: »Zapisanih besed, če so le-te še tako bogate, ni lahko uresničevati v življenju!« Misel, ob kateri sem se spomnila Titovih besed: »Sposobnost komunista ni samo v pisanih programih, marveč v tem, da se ti programi tudi uresničujejo, da jih delavski razred sprejme za svoje!« Janez Elikan pa jih uresničuje po svojih najboljših močeh.

Tudi zato, ker je njegov prosti čas — delo!

In ko sem ob slovesu skušala potegniti nit skozi najin pogovor, se nisem mogla znebiti občutka, da je Janez Elikan vedno živel korak pred časom in ne občutka zadovoljstva, da je danes čas vendarle ujel ta njegov korak... Korak komunista, doslednega socialističnega samoupravljalca!

MILENA STRAJNAR

RAZVIJANJE IN NEGOVANJE
REVOLUCIONARNIH TRADICIJ
V OGLEDALU NAŠEGA ČASA

27. april — dan OF

Vse, kar je bilo takrat sklenjeno, se je uresničilo: Imamo novo socialistično Jugoslavijo!

Razjarjeni Hitler je dal ukaz, da je treba čimprej napasti Jugoslavijo. Nemška vojska je začela ta ukaz izvajati 6. aprila leta 1941, torej pred šestintridesetimi leti in našo nesrečno jugoslovansko domovino je zajel vojni požar.

Nemci so v Slovenijo vdrl s severa, Italijani pa so se ji približali z zahodne strani. Naša takratna obramba je bila kmalu, ne toliko strta, pač pa je zašla v nered, da nihče ni vedel, kaj bo z njo.

Najhujši mesec v zgodovini slovenskega naroda in jugoslovanskih narodov je bil april 1941! Vsi so se vpraševali, kaj bo. Nekateri so jokali, drugi obupavali. Toda vsi Slovenci so hoteli živeti. S Štajerske in z Gorenjske so že prihajali v Ljubljano prvi begunci pred nemškim preganjanjem. Po Ljubljani so se kot prvi šopirili Italijani. Bilo jih je kot listja in trave, bili so dobro oboroženi.

Ali bo slovenski narod res prenehal živeti, ali bo res prenehalo vse tisto, kar lahko ustvari samo narod?

»Ne!« je takrat na to silno težavno vprašanje odgovorila Komunistična partija Slovenije in na njeno pobudo je bila 27. aprila leta 1941 v Vidmarjevi hiši v Ljubljani ustanov-

ljena Osvobodilna fronta slovenskega naroda. Ustanovljena je bila zato, da bi združila slovenski narod v boj proti okupatorju, da bi okupatorja pregnali iz naše domovine in ji vrnili svobodo, ta najdražji dar. Osvobodilna fronta se je naglo širila po vsej Sloveniji, ne glede na sovražnika in njegove grožnje, ne glede na streljanje, zapiranje in mučenje zavednih ljudi. Še več! Kmalu so se začeli zbirati borci, Slovenke in Slovenci, začele so nastajati prve partijske čete.

Vse, kar je bilo takrat sklenjeno, se je uresničilo: Imamo novo socialistično Jugoslavijo!

Dan ustanovitve Osvobodilne fronte praznujemo Slovenci za svoj praznik; ta dan so številne proslave, na katerih podeljujejo najzaslužnejšim priznanja, odpirajo pa tudi nove šole in druge ustanove, kar vse dokazuje našo delavnost pa hvaležnost vsem, ki so se borili za to našo svobodo, dokazuje tudi naša pripadnost naši socialistični domovini.

Zivela Osvobodilna fronta slovenskega naroda!

PETRA DRŽAJ,
četrti razred Osnovne
šole iz Črnomlja

Obrambni dan na šoli

Tovariš Rutar: »Organizacija je bila za vojne razmere še kar dobra, učenci so bili disciplinirani in so hitro, brez panike, zapustili šolo!«

Jugoslavija si je s svojo neuvrščeno politiko in prizadevanjem za resnični mir pridobila v svetu velik ugled. Vendar pa so še nekateri, ki jim socialistična Jugoslavija ni všeč, zato moramo biti vedno pripravljeni, da se bomo za pridobitve narodnoosvobodilnega boja, za našo svobodo, tudi borili. S tem namenom smo na naši šoli organizirali v petek, 15. aprila, obrambni dan.

V šolo smo prišli brez torb. Naš razred je bil v kabinetu za zgodovino in zemljepis. Z nami je bila tovarišica razredničarka. Povedala je, naj se pazimo, kako bomo tekli po stopnicah, ko bo alarm. Alarm je bil napovedan za 8.10, ko naj bi sovražnik z letalom napadel našo šolo.

Osem in enajst minut je bilo, ko je sošolec Jožko stopil k oknu in zaklical: »Ltalol!« Dvomotornik se je v nizkem letu spustil prav nad šolo in bombe so že pokale. Nekdo je pritekel v razred in rekel, naj tečemo. Zdrveli smo iz šole in si grizli kolena po klanecu. Letalo je že drugič preletelo šolo. Tudi bolničarji z nosili so že zapustili šolo. Ko se je letalo tretjič in zadnjič spustilo nad šolo, smo še vedno tekli proti vrhu Gradišča.

Na mestu, določenem za naše skriščišče, smo bili ob osmih in sedemindvajset minut.

Za nami je pritekla tudi tovarišica Sinkovčeva in povprašal sem jo o vtisih. »Mislim, da organizacija ni bila preveč dobra, saj je bilo letalo že nad šolo, ko smo bili še v šoli, ko smo tekali po odprtem, tudi tehnična ekipa ni delovala dobro in sirene ni bilo slišati!« je strogo ocenila naš obrambni dan.

Ob osmih in petintrideset minut smo bili na zbornem mestu, prav na vrhu Gradišča.

Vipavo in njeno okolico smo imeli kot na dlani, tam med Čavnom in Planino je bilo videti Dolomite. Tu smo čakali še druge razrede. Ta premor sem izkoristil, da sem ogovoril sošolca Jožka. »Vidim, da imaš rdeč

trak... Kaj pomeni to znamenje in kako se ti zdi današnji obrambni dan?« sem ga vprašal. Povedal je, da rdeči trak pomeni, da je vodič razreda in da je njegova dolžnost pripeljati ga na varno. »Organizacija današnjega obrambnega dne se mi zdi še kar dobra, saj so učenci hitro prišli na določeni kraj!« je še rekel. V pogovoru sem zmotil tudi bolničarja, Gorana in Lojzeta, in ju vprašal o njuni nalogi. Bolničar ima nalogo, da nudi ranjencu prvo pomoč in ga spravi proč z nevarnega področja. Povedala sta, da so imeli v razredu enega ranjenca. Organizacija se jima je zdela še kar v redu. »Škoda le, da ni bilo sirene in da so bili bolničarji precej razkropljeni, med njimi ni bilo zvez, za to je bilo mnogo nepotrebnega tekanja!« sta še pribila Goran in Lojze.

Ko smo se zbrali vsi učenci, smo se postrojili po razredih, nakar so vodiči poročali o številu učencev in ranjencev, potem smo se odpravili nazaj proti šoli.

Tovariš Rutar je obrambni dan na šoli takole ocenil: »Organizacija je bila za vojne razmere še kar dobra, učenci so bili disciplinirani in so hitro, brez panike, zapustili šolo!«

Obrambni dan smo sklenili s prikazom gasilskih veččin in s srečanjem v kinematografski dvorani, kjer je tovariš Ervin Dolgan pripovedoval spomine iz narodnoosvobodilnega boja. Med drugim je dejal, da za uspešno obrambo domovine niso potrebna prav reaktivna letala, ampak včasih le navaden ključ. Povedal je kako sta s tovarišem nekoč pri Ilirski Bistrici z navadnim ključem dosegla to, da je cela železniška kompozicija štirinajstih vagonov, polnih sovražnikovih vojni pilotov, zdrvela v prepad.

Z burnim ploskanjem smo pozdravili pripoved tovariša Dolgana, s tem pa je bil tudi sklenjen naš obrambni dan.

GREGOR KOSTANJEVIC,
osmi razred osnovne šole
Draga Bajca iz Vipave

Srečanje z borcem NOB

Ura je bila prekratka, tako prijetno je bilo pripovedovanje Janeza Moharja-Potoka

Za govorno vajo je moj sošolec Edo Kunčič pripravil pogovor s partizanom Janezom Moharjem-Potokom. Vsi smo bili zelo zadovoljni, zato bom na kratko opisala, kako je potekala.

EDO: »Kdaj in kako ste začeli sodelovati v narodnoosvobodilnem gibanju?«

— Najprej sem bil ilegalce. Opravljal sem dosti odgovorne dolžnosti. Ko je postalo to delo zame nevarno, saj so me po neki akciji skoraj odkrili, sem odšel k partizanom. Če bi me takrat Nemci dobili, bi me gotovo obesili. Če pa si v gozdovih, se lahko braniš s puško. Sem nosilec Partizanske spomenice 1941.

EDO: »Kateremu partizanskemu odredu oziroma partizanski četi ste se najprej pridružili?«

— Bila je to 1. kranjska četa in s svojim mitraljezom, vsaj tako pravijo, sem se posebno izkazal v bitki pod Storžičem. Ne le, da sem se hrabro boril, tudi tovarišem sem šel pomagat! Takrat sem prejel prvo odlikovanje. Pozneje sem v narodnoosvobodilnem boju prejel še medaljo za hrabrost.

EDO: »Kateri je bil vaš najboljši srečen dogodek?«

— Takrat, ko smo spravili sovražnika iz domovine. Prej so nam večkrat dejali, da naj vzdržimo samo

še malo, toda trajalo je presneto dolgo. In ko je prišla svoboda, sem bil najbolj srečen v življenju. Med narodnoosvobodilnim bojem sem bil dvakrat ranjen. Enkrat v glavo in drugič v nogo. Na srečo ni bilo tako hudo.

EDO: »Slišali smo, da ste pisali partizanske pesmi... Bi nam lahko povedali kaj o tem?«

— Pisal sem jih navadno takrat, kadar se mi je kakšen dogodek posebno vtisnil v spomin.

Naj povem, da smo nekaj njegovih pesmi tudi

Janez Mohar-Potok v Osnovni šoli Franceta Prešerna iz Kranja

prebrali in da me je najbolj pretresla pesem o kurirčku, ki je padel. Po vojni so tovariša Moharja izvolili za predsednika krajevnih skupnosti Naklo. To dolžnost je opravljal zelo

dolgo in zelo dobro, pa me je zanimalo, zakaj jo je odstopil drugim.

— Odstopil sem jo zato, da bi nasledniku še lahko pomagal, ga uvedel v novo delo. Tudi mladina se mora naučiti upravljati krajevno skupnost.

● Takšnih ur, govornih vaj, si še želimo!

Ura je bila prekratka, tako prijetno je bilo pripovedovanje Janeza Moharja-Potoka. Vedno smo veseli, kadar poslušamo dogodke iz narodnoosvobodilnega

boja, saj vemo, kako trda je bila borba naših očetov za svobodo. Pa si še želimo takšnih ur.

Zdaj bom besedo prepustila sošolcu Edu Kunčiču:

— Ker letos praznujemo štirideseto obletnico, kar je tovariš Tito prevzel vodstvo Komunistične partije Jugoslavije in njegov petinosemdeseti rojstni dan, sem sklenil, da za govorno vajo pripravim pogovor s tovarišem Janezom Moharjem-Potokom, borcem, mitraljezom in dolgoletnim predsednikom krajevnih skupnosti Naklo.

Ko sem tovariši, ki poučuje slovenščino, povedal svoj predlog, je bila zelo navdušena. Ves teden pred govornimi vajami sem sestavljal vprašanja. Nato sem šel k tovarišu Moharju ter ga vprašal, če je pripravljen priti v naš razred. Vabila se je razveselil in rekel, da je že večkrat obiskal kako šolo. Težko sem pričakoval petek in uro slovenščine. Moj oče je pripeljal tovariša Moharja v šolo. Tovariša ga je pospremila v razred in potem je stekel pogovor, ki ga še dolgo ne bomo pozabili. Ker je moja sošolka o tem pogovoru že veliko povedala, naj dodam le še to, da je tovariš Mohar tudi po osvoboditvi prejel dve odlikovanji in da nam je vsa odličja pokazal. Mene ni ganila samo pesmica o dravnajstletnem kurirčku, marveč tudi pesem o enajstih borcih, izmed katerih jih je padlo šest. Ta spomin nas je tako prevzel, da je bilo v razredu tiho kot še nikoli.

Pridružujem se besedam sošolke: Takšnih ur, govornih vaj, si še želimo!

EDO KUNČIČ,
8. r. osnovne šole
Franceta Prešerna, Kranj

kramljanje

»Draga tovarišica Milena, vaš odgovor nas je spodbudil, da bomo še pisale,« so v pisemcu zapisale Sračke, tabornice iz Ljubljane.

In še to so povedale:

»Če je članek, ki ga prilagamo, dober, če ne, naj bo to klepet med nami. Ker pa je klepet prijetnejši, če smo skupaj, vas vabimo na naš sestanek. Vsak ponedeljek se dobimo v naši hišici in ker smo Sračke, včasih katera zamudi, manjka. Lahko se zgodi, da pridete prav takrat, ko bomo sračkasto razpoložene in boste od nas komaj kaj zvedeli. No, včasih se nam posreči in smo tudi zelo resne! In kar se izbire sestanka tiče, vam vaše Sračke žele veliko, veliko sreče.«

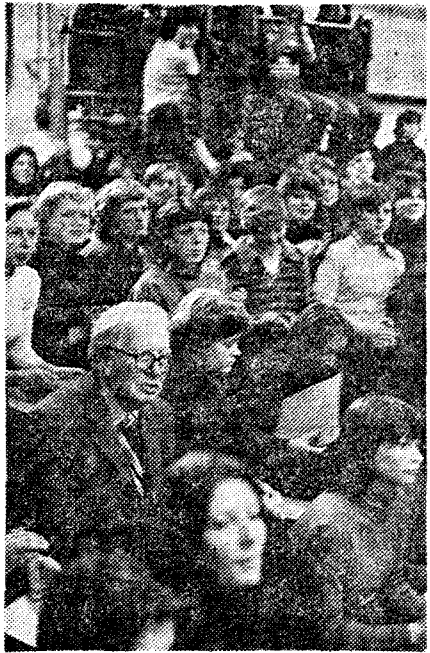
Prijetno in iskreno vabilo, ki ga ni moč odkloniti. Vesela sem bila tudi pohvale, da poznam vaše delo in napore zadnjih let. Se več! Da sem ena redkih, ki vam to tudi prizna, ste zapisale. No, četudi to povsem ne drži, saj gre glas o Bičkovih skali v deveto vas, kdo bi ne bil zadovoljen ob takih besedah! Da bo še kaj ostalo za tisti naš ponedeljek, bi se za danes kar poslovila, z obljubo in s taborniškimi pozdravom.

V tem tednu sem bila tudi brez naših vrlih tabornic nekajkrat prijetno presenečena. Na mizi sta se znašla kar dva sestavka Gregorja Kostanjeveca in pisemce Davide Ernestina. Dva izmed naših nekoč zvestih sodelavcev, ki sta, ne vem zakaj, za toliko časa utihnili. Naj pohvalim še literarno-novinarski krožek iz črnomaljske osnovne šole in z njim prispevka v počastitev sedemindvajsetega aprila, dneva ustanovitve Osvobodilne fronte.

Se in še je bilo sporočil, zapisov, pisemc, kot da bi jih naročil.

Rebeki Vergolin iz drugega razreda osnovne šole Janka Premrla Vojka bi se rada zahvalila za sestavek »Tovariš Rastko je moj strica. Naj povem še njegov priimek: Bradašnja. Napisala je, da je bila ponosna nanj, ko je prišel v šolo. »Je borec narodnoosvobodilnega boja in jaz sem nastopila s pesmico o Tončku,« je še pripisala.

Pa še se oglasi, draga Rebeka. Ob koncu naj povem, da je fotografija, ki jo objavljamo med kramljanjem, iz vzgojiteljske šole v Ljubljani. Mladi ogenj, ki smo ga objavili v prejšnji številki TV-15, je zapolnil ves prostor našega ogleda-

la, pa je zanjo zmanjkalo prostora. In ker je fotografija ne le dobra, ampak tudi dragocen spomin na srečanje s tovarišem Miho Marinkom, nam je bilo žal, da je ne bi predstavili.

Prijetne praznike, v katere sodi tudi deveti maj, dan zmage, vam želimo.

Lepo pozdravljeni!

Milena

Partizanski kurir pripoveduje

Srečni smo, da živimo v svobodi, Franciju Demšarju-Kekcu in drugim pa se želimo zahvaliti za vse to, kar imamo danes

Toplo pomladansko sonce me je zmamilo in odločila sem se, da grem na sprehod. Toda kam? Saj res, saj lahko obiščem kakšnega kurirja in ga poprosim, da mi pove nekaj utrinkov iz svojega partizanskega življenja. Odločitev, h komu naj grem, ni bila težavna. Odšla sem na Bokalovo, kjer živi moj stric Franci Demšar-Kekec! Ko sem vstopila v njegovo stanovanje, sem mu razložila, zakaj sem prišla.

»Prav je, da tako obiskujete nekdanje borce,« je dejal Kekec. »Veliko jih je, ki so se borili za svobodo, pa so zdaj pozabljeni, neznani.«

Franci Demšar-Kekec je odšel v gozdove že leta 1943.

»Najdlje sem bil na območju Poljanske doline. Bilo je hudo, toda poznali smo nekaj, kar nam je dajalo novih moči. To je bilo tovarštvo, pravo tovarštvo, ki ga danes vse bolj poredkoma srečujemo! Težavne bitke so za menoj. Preživel sem Zirovski vrh in mnogokrat sem samo za las ušel smrti.«

Za trenutek je postal. Videti je bilo, da razmišlja. Potem se je toplo nasmehnil in prišel:

»Bil sem v zaščitni četi oblastnega komiteja za Gorenjsko in bilo je to leta 1944. Določili so me, da z nekaj tovariši varno prenesemo tiskarski stroj za tiskanje partizanskih časopisov in raznih letakov. Delo je bilo nevarno, toda nalogo smo uspešno opravili. Težavnejša je bila vrnitev. Pot je bila dolga in polna nevarnosti. Blizu je tekla cesta in večkrat so se na njej pojavile skupine Nemcev. Nenadoma je za-

ropotalo. Pričeli smo teči. Osem tovarišev je obležalo na travniku. Drugi smo tekli, preskakovali trupla, padali. Tudi sam sem se spotaknil ob neko truplo in padel. Zagledal sem Nemca, ki je meril name. Mislil sem, da je konec in da bom obležal v krvi. Nemec je pritisnil na petelina, toda namesto poka je le nekaj škrtnilo. Na mojo srečo mu je zmanjkalo nabojev. Medtem ko jih je menjal, sem tekkel, kar so me noge nesle. Ustavil sem se šele v grabnu med trnjem. Bil sem opraskan in na smrt utrujen. Obleko sem imel strgano in krvavo, saj sem večkrat padel na koga izmed mrtvih tovarišev.«

Spet je obmolnil. Vedela sem, da obujanje takšnih spominov ni lahko in se jih človek nerad spominja — pa sem se mu zahvalila za poklonjeni čas in prosila, če se lahko še kdaj oglasim. Dejal je, da bo vedno rad ustregel željam katerekoli mladega radovedneža, ki ga zanima, kako težavna je bila pot do svobode.

Poslovila sem se in odšla. Med potjo sem razmišljala, kako neki se počuti človek, ki se je boril za svobodo, zdaj, po več kot tridesetih letih. Najbrž je ponosen! In kako se počutimo mi, mladi? Srečni smo, da živimo v svobodi, Franciju Demšarju-Kekcu in drugim pa se želimo iz srca zahvaliti za vse to, kar imamo danes. Srečno in bogato domovino.

BRANKA SEMROV,
8. b osnovne šole »Tone Čufar«, Jesenice

Den samopoučanje
Delali smo kot odrasli.
Jaz sem bil zadovoljen kot učitelj.
Kince so me ubogali.
Izko je minil dan.

Dva po Marku Mihalič 1.a
J. Demšar - Kekec Koper

besede in dejanja

● Najboljši oddelek politične šole

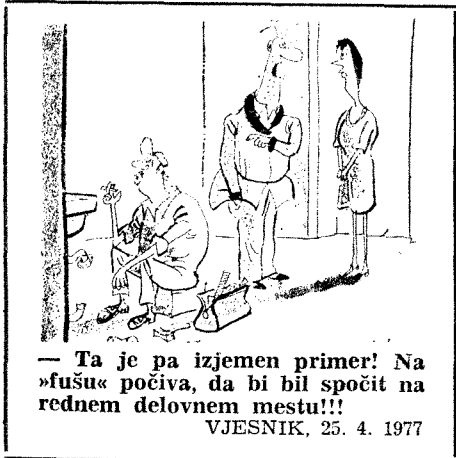
Od 33 oddelkov Večerne politične šole mestnega komiteja ZK in Centra za marksistično vzgojo delavke univerze »Kočo Racin« v Skopju, jih je 26 že končalo z delom. Najuspešnejši je bil oddelek Republiškega sekretariata za notranje zadeve, ki je imel 37 slušateljev. Ostalih sedem oddelkov te šole bo končalo z delom konec meseca. Za slušatelje, ki bodo ali so že dosegli najboljše rezultate med šolanjem in na izpitih, bodo organizirali izlet in obisk Politične šole ZKJ »Josip Broz Tito« v Kumrovici. Tako je sporočil Djoko Mitreški, strokovni sodelavec Centra za marksistično vzgojo.

BORBA — 23. 4. 1977

● Nova domača lokomotiva

V Nišu so izdelali novo domačo dizel-hidraulično lokomotivo, ki jo bodo spustili v promet v času prvomajskih praznikov. Lokomotiva ima 1650 konjskih sil in jo je izdelala tovarna lokomotiv Strojne industrije v Nišu. Tovarna zaposluje 1700 delavcev, za letošnje leto pa je že podpisala pogodbe v vrednosti približno 300 milijonov dinarjev.

VJESNIK — 25. 4. 1977

VJESNIK, 25. 4. 1977

● Kadar šefi ocenjujejo

Nedavne besede Mika Spiljaka v maršičem pojasnjujejo, kaj bi moral biti osebnih dohodek delavca in so dober prispevek k obnavljanju preostalih dilem, kako pripraviti nove pravilnike o delitvi osebnih dohodkov v skladu z zakonom o združenem delu v predvidenem roku, to je do konca leta. »Še dandanes ponekod ocenjujejo le ljudi in na tej podlagi določijo njihov dohodek,« je dejal Mika Spiljak. »Posamezne institucije še vedno ponujajo modele za delitev, ki vsebujejo oceno osebnosti kot važen dejavnik za delitev osebnega dohodka. Zato je treba nujno povedati, da je to kopiranje tujih sistemov, kjer šefi ocenjujejo podrejene, tega pa v našem sistemu ni mogoče uporabljati. Moramo se zavzeti za oceno dela in nalog, ne pa za oceno ljudi.

RADNIČKE NOVINE — 4. 4. 1977

● Kazen za prestopka

Gospodarsko sodišče v Beogradu je kaznovalo niško EI za dva gospodarska prestopka s kaznijo 80 tisoč dinarjev. Mimo tega so obsojeni za plačilo po 3.000 dinarjev kazni nekdanji generalni direktor EI in sedanjí svetnik za investicije v Jugoslaviji pri mednarodni korporaciji iz Luxemburga Vladimir Jasić, nekdanji direktor uvoza in sedanjí predstavnik Ljubljanske banke v Moskvi Branislav Popović, direktor deviznega sektorja Čedomir Živković in nekdanji direktor tovarne polprevodnikov, sedaj zaposlen v »Ništransu« Siniša Glišević.

EI je leta 1972, skupno z ljubljansko »Elektrotehniko« reeksportiralo opremo in rezervne dele brez odobrenja Narodne banke Jugoslavije in nezakonito zaslužila 1,1 milijona dinarjev. Ta nezakonito pridobljena

sredstva so ji bila sedaj odvzeta na zahtevo zveznega deviznega inšpektorata. Drugi devizni prekršek se nanaša na dejstvo, da je EI brez dovoljenja deponirala pri firmi Ba te Todorovića v Avstriji 140 tisoč dinarjev, s katerimi je plačevala opremo, instrumente, licence in razni material. Deponirane devize je imela tudi pri švicarski firmi »Kultike«.

ISKRA, 9. 4. 1977

● Topli obrok za 5000 delavcev

Osnovna organizacija Zveze sindikatov v Foči je v delovni organizaciji »Maglica« pričela akcijo, da se vsakemu delavcu zagotovi topli obrok iz sklada splošne porabe. To idejo in priporočila je sprejel tudi Centralni delavski svet, tako da danes 5000 delavcev dobiva toplo malico v največjem podjetju v Gornjem Podrinju. Sprejeli so tudi predlog sindikata, da pošljejo na brezplačno deset dnevno bivanje v topli 47 delavcev, 150 delavcem, ki imajo večje družine, pa bodo omogočili brezplačen dopust na morju ali v hribih.

BORBA — 23. 4. 1977

● Elitne šole

Zakon o usmerjenem izobraževanju povzroča prav prosvetnim delavcem precej glavobola. Tudi starši, ki ne razumejo, kaj se pravzaprav dogaja, precej prispevajo k temu stanju in jemljejo svoje otroke iz ene šole ter jih vpisujejo v druge, češ, da so tam boljši profesorji pa tudi šolska strokovna oprema. To povzroča precej zmede tudi v principu področnih vpisov, se pravi, da se učenec vpiše v tisto šolo, ki je na njegovem domačem področju. Starši kot kaže še niso dojeli, da v naši družbi ni več elitnih šol, ali pa je ta pojav le še ostanek meščanske miselnosti, ki bi jo morali čim prej odstraniti in zatreti.

MLADOST — 22. 4. 1977

● Kaj se plača knjigarnam

Na pripombo, da se knjigarnam bolj plača kupovati knjige pri posrednikih in ne neposredno pri lastnih izdajateljskih hišah, je Nikola Bertolino, predsednik komisije za književnost, izdajateljstvo in biblioteko dejavnost pri zveznem izvršnem svetu za kulturo Srbije, dejal:

»To je posledica politike rabata, ki jo vodijo izdajateljske in knjižničarske organizacije, pri tem pa je na žalost še veliko neurejenega. Mislim, da bi morale imeti delovne organizacije, ki knjigo plasirajo na trg, isti ekonomski položaj kot tiste, ki jo proizvedejo, pa bi pri tem rabat odpadel sam po sebi. Tako pa se dogajajo popolnoma absurdne situacije, da na primer našo knjigo (govornik je urednik BIGZ) ponudil neko drugo podjetje ali posrednik z ugodnejšim rabatom naši prodajni mreži in tako mi z lastno knjigo pri naši mreži ne moremo prodreti in si moramo pomagati drugače. Končni rezultat je seveda: dražja knjiga. To stanje je treba nujno razrešiti, kajti izdajatelj knjig in knjigarne pri tem še niso našle ugodne rešitve.«

EKONOMSKA POLITIKA, 4. 4. 1977

● Pozabljeni pašniki

Pašnike in livade sta pozabila tako gospodarstvo kot politika. Že štiri leta se pritožujejo prebivalci gorskih in planinskih področij predvsem v Bosni in Hercegovini. Poleg pritožb pa so svoje zahteve utemeljili tudi s podatki, da je proizvodnja goveje mesa na primer cenjša na pašniku kot v hlevih. O tem smo vprašali tudi sekretarja za kmetijstvo Bosne in Hercegovine, profesorja dr. Ratimira Fuksa. Rekel je: »Če je trditev točna, kako je možno, da prebivalci teh področij še vedno niso uspeli s svojim blagom na tržišču?«

EKONOMSKA POLITIKA — 11. 4. 1977

● Še vedno neskladja

Mislim, da je skrajni čas, da damo vprašanja splošne in skupne porabe na dnevni red in prekinemo z dosedanjim praksom financiranja te porabe. Znano je, da sedanji način odločanja o razvoju teh dejavnosti sprejemamo mimo vpliva združenega dela in da močno presega dejanske materialne možnosti gospodarstva. Od tod prevelika obremenjenost gospodarstva in krčenje gmočnih temeljev za njen nadaljnji razvoj. Razvoj družbenih dejavnosti pa pogosto ni le v neskladju z gmočnimi možnostmi gospodarstva, ampak tudi z njegovimi potrebami (dr. Berislav Šefer).

DELAVSKA ENOTNOST — 24. 4. 1977

TITO — graditelj miru in neuvrščenosti

„Bolje je
stoje umreti,
kot pa kleče
živeti“
TITO

Varšavski pakt šteje osem članic; vključila se je LR Mongolija, izstopila je LR Albanija. Pakti SEATO, ANZUS in CENTO so prav tako nastali iz držav, neodvisnih pred ali ob koncu druge svetovne vojne. Očitno je torej, da niti ena novoosvojena država po letu 1955 ni smatrala blokovski skupini za varno, a še manj privlačno zatočišče svojega obstoja in razvoja.

Predsednik Tito se je na govorniški tribuni lanske konference zadržal predvsem na dveh osrednjih vprašanjih:

1. strategija in taktika neuvrščenega gibanja

2. ekonomska — kulturna in informacijska dekolonizacija

V zvezi z prvim vprašanjem je tovariš Tito med drugim dejal:

»V zadnjem času se tudi nekatere države iz vojaškopolitičnih zvez približujejo politiki neuvrščenosti, čemur je treba dati vso podporo. Tako

Piše: ADOLF PUŠNIK

je zato, ker vidijo v tej politiki pot in način za krepitev svojega položaja in zaščito svojih interesov in zato, ker se povsod po svetu krepi zavest, DA PRIHODNOST ČLOVEŠTVA PRIPADA SVETU BREZ BLOKOV. Sicer pa postaja vsakomur jasno, da v današnjem svetu ni možnosti, da bi katerakoli izmed obstoječih blokovskih skupin prevladala nad drugo.

Ker je libijski predsednik Moamer el Gadafi predlagal, da bi naj za prihodnjo konferenco pripravili seznam članic, ki kršijo načela neuvrščenosti, je šef jugoslovanske delegacije med drugim o tem dejal: »Neuvrščenosti ne istovetimo z ideološkimi opredelitvami in ne bi smeli dovoliti, da bi kako država obravnavala za manj ali bolj neuvrščeno zaradi takšnega ali drugačnega političnega sistema, ki ga ima. Vsaka država je suverena pri iskanju najboljših rešitev za lastne probleme. Te razlike same po sebi ne pomenijo slabosti gibanja neuvrščenih. Pomembno je samo, da ne pozabimo, da sta strpnost in medsebojno razumevanje nujno potrebni prav zaradi večjih možnosti v boju za poglavitne cilje in da moramo navzlic določenim razlikam ostati enotni v sistemu, kar je za vse najbolj bistveno.

O nujnosti skupnega nastopa proti razizmu in apartheidu, je Tito menil:

»Še odločneje si moramo prizadevati za likvidacijo zadnjih oporišč kolonializma, razizma in apartheida, katerih trdnjava je Južna Afrika. Vsekakor je *skupna akcija* za osvoboditev Namibije in Zimbabveja *naša prioriteta obveznost*.

Prav te dni zaseda v New Delhiju 25-članski koordinacijski biro neuvrščenih in upajmo da bo, zaradi aktualnosti tega problema ter akutnosti sovjetskega zanimanja za to področje, KB sklenil kakšen konkreten in obvezujoč pristop za akcijo v duhu Titovih razmišljanj.

O dekolonizaciji na področju kulture in informacij je tovariš Tito menil, da je to vprašanje zelo pomembno, da so že doseženi spodbudni rezultati in da bo okrepljeno sodelovanje neuvrščenih v tem smislu imelo velikanski pomen za gibanje.

O perečih ekonomskih odnosih med deželami v razvoju ter visokorazvitimi je Tito dejal, da je to temeljno vprašanje, za katerega industrijske države ne kažejo posebnega interesa, vendar pa takšen odnos dol-

goročno škoduje prav razvitim državam. S tem si namreč pripravljajo zaupanje neuvrščenih, njihova ogromna in izredno perspektivna tržišča ter ne nazadnje njihov bogat surovinski fond.

Na koncu je tovariš Tito pozval vse države in vlade sveta k sodelovanju v naporih za preobrazbo sveta, neuvrščene pa k enotnosti in solidarnosti.

Številni najuglednejši državniki so z govorniške tribune te zadnje konference izražali vse priznanje našemu predsedniku. S toplimi besedami so se predsedniku Titu obračali Sadat, Kaunda, Omar Torrijos in številni drugi.

Prihodnja, šesta konferenca neuvrščenih dežel bo 1979. leta v Havani in tamkaj bo polnopravnih udeležencev že blizu sto. Drevo neuvrščenega gibanja, ki ga je pomagal zasaditi, ga vseskozi skrbno in temeljito negoval naš predsednik, je staro komajda 16 let, pa se je razraslo in razcvetelo v pravega velikan.

Vsa Jugoslavija je Titova osebnost

V letošnjem jubilejnim letu in ob letnicah našega predsednika ter naše Zveze komunistov, imamo enkratno priložnost za razmišljanje o tem, kako vložiti vse svoje sile za uspešen napredek ter utrjevanje naše socialistične skupnosti. To ni nikakršna prazna propaganda ali puhla retorika, kajti očitno je, da bi moralo letošnje leto dolgotrajno mobilizatorsko učinkovati na krepitev politične zavesti množic in posameznika. Z oziroma na dolgoročni politično-strateški položaj SFRJ v medblokovskem prostoru in težnjami neostalinističnih ter informbirojevskih sil po spremembi našega družbeno ekonomskega sistema in naše vključitve v vzhodni blok, moramo nadalje vlagati vse moči in napore v notranjo stabilizacijo te obramnopolične priprave.

Kot je znano, naša vojaškopolitična doktrina vnaprej ne določa napadalca na SFRJ, pač pa se morebitni agresorji sami najavljajo s svojim delovanjem potom tk. im. specialne vojne, protijugoslovanske propagande, napadanjem na naš družbenoekonomski sistem ter neuvrščeno mednarodno pozicijo itd. Naši notranji sovražniki, unitaristi, nacionalisti, separatisti, neoinformbirojevci in drugi, so jutrišnja peta kolona, naši izdajalci ter agresorjevi zavezniki. Očitno je tudi, da v politično obrambnih pripravah namenimo premalo pozornosti ideološko, političnim in socialnim konceptom — neostalinistični politični red, »polna zaposlenost«, »socialna varnost«, »plansko gospodarstvo«, »blokovska varnost« in drugi, ki nam jih ponujajo naši sovražniki. Tu imamo občuten »primanjkljaj«, ki bi ga morali čimprej odpraviti.

Mednarodnopolitična in vojaška dogajanja v sedanjem času ne »pada« do z neba, marveč jih je mogoče zanesljivo vnaprej analizirati, predvideti in ustrezno ukrepati. Posebno na področju mednarodne varnosti SFRJ in obramnopoličnih priprav nikoli ne smemo in ne moremo biti zadovoljni z doseženimi (čeprav velikimi) uspehi ter rezultati. Kajti Titova svobodna in neuvrščena Jugoslavija je vredna najzlahtnejše krvi in največjih naporov, tako v miru kot v vojni.

(Se nadaljuje)

•TV-15• izhaja vsak teden — izdaja ga Založba Borec, Ljubljana. Miklošičeva 28 kot glasilo Zveze združenj borcev NOV in Zveze rezervnih vojaških starešin SR Slovenije

• Uprava in naročniški oddelk •TV-15•, Miklošičeva 28, pp 598/XI, 61000 Ljubljana; tekoči račun 50100-833-30005 pri SDK Ljubljana

• Telefon, uprava: 320.486

• Glavni in odgovorni urednik: SILVO TERSEK

• Novinarji: NEVA MUŽIC, MILENA STRAJNAR, TONE URBAS, MILAN VOGEL

• Tehnični urednik: SINE KOVIČ

• Tajnica uredništva: MARA OKORI

• Telefon uredništva: 327-780

Letna naročnina: 140 dinarjev, za inozemstvo 160 dinarjev, posamezna številka v prosti prodaji 3 dinarje

Rokopise pošljite na naslov: Uredništvo •TV-15•, Miklošičeva 28, pp 598, 61001 Ljubljana

Rokopisov in fotografij ne vračamo

Po mnenju sekretariata za informacije IS SR Slovenije štev. 421/1-72 od 12. 4. 1974 se za •TV-15• ne plačuje temeljni davek od prometa proizvodov

Tisk in klišej: CGP Delo Ljubljana, Titova 35